

Palani Ngaue & Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 2025/26 – 2027/28

'Imeili: information@ago.gov.to

Uepisaiti: www.ago.gov.to

Tel: (676) 7401400

Fungavaka 'Uluaki, Taumoepeau Building, Tuliki 'o e Hala

Salote mo e Hala Fatafehi, Nuku'alofa, Tonga

KANOTOHI

HOKOHOKO 'O E NGAHI FAKANOUNOU	4
1. TALAMU'AKI MEI HE 'ATENI SENIALE	5
2. POPOAKI MEI HE FAKAHINOHINO LAO SENIALE	6
3. TO'O KONGA LALAH 'O E PALANI NGAUE	7
3.1 Mafai	7
3.2 Visone, Misiona moe Ngaahi Taumu'a	8
3.3 Ngaahi Tefito'i Lao, Tu'utu'uni Ngaue & Konivesio	8
Fale'i Fakalao Fakavaha'apule'anga	10
Ngaahi Komiti/Kulupu Ngaue Fakafonua	11
3.4 Ngaahi Memipa Felave'i	14
3.5 Mape 'o e Ola Ngaue	15
3.6 TSDFII/SDGs/Ngaahi Palani Ngaue mo e Ngaahi Fonua Kaunga'api/Ngaahi Tefito'i Kaveinga Ngaue 'a e Pule'anga (GPA)	16
3.6.1 GPA, Ngaahi Palani Fakasekitoa, Fakalakalaka Fakavahefonua & Fakakolo	22
4. PALANI NGAUE FAKALUKUFUA	24
4.1 Fakakulupu 'o e Ngaahi Taumu'a Fakangaue 'a e 'Ofisi ki he Ngaahi Va'a/Konga Polokalama mo e Ngaahi Polokalama	24
4.2 Fokotu'utu'u Fo'ou 'o e Ngaue'anga	35
Fokotu'utu'u 'o e Ngaue'anga - Ngaahi Lakanga Mahu'inga mo e Ngaahi Fakamatala	36
Ngaahi Lakanga Mahu'inga ki he Ta'u Fakapa'anga hoko 2025/26 ki he 2027/28	36
4.3 To'o Konga Lalahi 'o e Palani 'o e Ngaahi Fakalelei Lalahi 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale	37
5. PATISETI 'A E POTUNGAUE MO E KAU NGAUE	41
6. POLOKALAMA MO HONAU TAKITAH KONGA POLOKALAMA	43
6.1 Polokalama 1 - Taki mo e Tu'utu'uni Ngaue	43
6.1.1 Konga-Polokalama 1.1: 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale	43
6.1.2 Konga-Polokalama 1.2: 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale	46
6.1.3 Konga-polokalama 1.3: Va'a Fakahoko Ngaue	49
6.2 Polokalama 2 - Ngaahi Ngaue Fakalao	55
6.2.1 Konga Polokalama 2.1: Va'a Fa'u Lao	55
6.2.2 Konga Polokalama 2.2: Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'apule'anga & Ngaahi Talite	61
6.2.3 Konga Polokalama 2.3: Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili	70

6.3 Polokalama 3 - 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga	76
6.3.1 Konga Polokalama 3.1: Va'a Hopo Hia	76
FAKALAHIA A: NGAAGHI POLE / 'ANALAI SO 'O E NGAAGHI ME'A KE A'USIA	85
FAKALAHIA B: NGAAGHI TOHI NGAUE 'OKU TOKONI KI HE MAFAI 'A E 'OFISI 'O E 'ATENI SENIALE	87

HOKOHOKO 'O E NGAahi FAKANOUNOU

AG	'Ateni Seniale
AGO	'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale
DPP	Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga
FY	Ta'u Fakapa'anga
KPI	Me'afua 'o e Fakahoko Ngaue
GPA	Ngaahi 'Asenita Tu'ukimu'a 'a e Pule'anga
MDA	Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga
TSDFI	Fa'unga Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga II
SDG	Ngaahi Taumu'a Langa Fakalakalaka 'oku Tu'ulua
SG	Fakahinohino Lao Seniale
CLF	Va'a Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili
LDD	Va'a Fa'u Lao
CSD	Va'a Fakahoko Ngaue
LAIL	Va'a Fale'i Fakalao moe Lao Fakavaha'apule'anga & Ngaahi Talite
NAPID	Palani Ngaue Fakafonua ki he Faito'o Konatapu
CTS	Sisitemi Tauhi Faile

1. TALAMU'AKI MEI HE 'ATENI SENIALE

'Oku ou fiefia ke fakahoko atu 'a e fakalukufua ki he Palani Ngaue mo e Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ki he ngaahi ta'u 2025/26 ki he 2027/28.

'Oku ha mahino 'a 'etau lolotonga fakahoko fatongia 'i ha 'ataakai 'oku ala hoko ai ha ngaahi liliu 'oku vave mo faingata'a. 'Oku mahu'inga ke 'oatu 'e he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ki he Pule'anga 'o 'Ene 'Afio 'a e fale'i fakalao 'oku totonu, malohi mo fakahoko taimi totonu ke tokoni kiate kinautolu ke

fakahoko 'a e faitu'utu'uni 'oku totonu pea ke fakamalohia 'a e pule 'a e lao. Kuo pau ke fakahoko fakapolofesinale hono fakafofonga'i 'o e Kalauni 'i he ngaahi hopo hia mo sivile pea kuo pau ke 'oatu totonu mo taimi totonu 'a e ngaahi ngaue fa'u lao. 'Oku matu'aki mahu'inga ki he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ke siofaki mo feangai mo ha ngaahi liliu 'i he tu'unga fakataautaha mo fakangaue fakatou'osi pea ke fakapapau'i 'oku 'oatu ha founga ngaue 'oku 'ikai filifilimanako, 'aonga mo tu'uloa 'a e fakamaau totonu ki he Pule'anga 'o Tonga.

'Oku fakaha 'e he Palani Ngaue mo e Patiseti ko eni 'a e ngaahi 'elia 'a ia kuo mau fakatokanga'i 'oku fiema'u ki ai ha ngaahi liliu, koe'uhi ke a'usia 'emau misiona mo e visione. 'Oku mahu'inga 'a e hokohoko 'a e ngaue ki he ngaahi liliu fo'ou, 'o hange ko 'emau toe fokotu'utu'u 'o e kau ngaue 'o e ngaue'anga ki hono fakalelei'i 'o e ngaahi ngaue fakalao mo e ngaahi taumu'a fakangaue 'a ia 'e fakahoko 'i homau 'ataakai ngaue lolotonga pea 'i loto 'i he ta'u fakapa'anga 'e tolu ka hoko. 'Oku fakataha'i 'a e fakamamafa ko eni mo 'emau tokanga ki he Ngaahi Kaveinga Ngaue 'a e Pule'anga 'a ia 'oku hoko atu 'a e fakahoko 'a e Taumu'a Vivili 'e Fitu (7) 'o e Ngaahi Tefito'i Kaveinga Ngaue 'a e Pule'anga (GPA) 'a ia 'oku ha 'i he 'elia lalahi 'e tolu: **"Langa ke Matu'uekina e Faingata'a ki he Fonua', Lelei ange Fakahoko Fatongia 'mo Ma'ama'a e Ngaahi Ngāue 'a e Pule'anga mo Fakatupu Faingamālie Faka'ekonomika"**. 'Oku mahino 'a e tokoni 'a e Palani ko eni ki hono poupu'i 'o e visone 'o e Fa'unga Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga II 'a e Pule'anga 'o Tonga ke: **"Paotoloaki 'a e fakalakalaka ke fakalekesi e mo'ui 'a e taha kotoa"**.

'Oku fakahoko 'e he Palani Ngaue ha fokotu'utu'u ngaue ma'ongo'onga pea 'e 'i ai hono ngaahi pole. Neongo ia 'oku ou falala ki he'emau ngaue ko ha timi 'oku mateaki'i 'a e fononga, 'i ha ngaue fakataha mo e Fakakahinohino Lao Seniale mo e kau ngaue 'a e 'Ateni Seniale, 'e lava 'o a'usia 'a e ngaahi taumu'a 'o e Palani ko eni.

Linda Simiki Folaumoetu'i
'Ateni Seniale

2. POPOAKI MEI HE FAKAHINOHINO LAO SENIALE

'Oku fiefia 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ke fakahoko atu 'a 'ene Palani Ngaue ki he ta'u fakapa'anga 'e tolu ka hoko mai, 2025/26 - 2027/28 ko e pou pou ki he Fa'unga Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga Il 'a e Pule'anga 'o 'Ene 'Afio, ko e Ngaahi Fiema'u Vivili 'a e Pule'anga kuo fokotu'u 'a ia 'oku felave'i mo e 'Ofisi ki he ngaahi ta'u fakapa'anga 2025/26 - 2027/28, 'o fakatatau ki he tu'utu'uni 18.1 'o e Tu'utu'uni Ngaue 'a e Ngaue Fakapule'anga.

Ko e palani ngaue ko eni ke fokotu'u atu ha ngaahi 'elia 'a ia 'oku taumu'a 'a e 'Ofisi ke fakalakalaka ai 'ene fakahoko fatongia ki hono fakahoko lelei ange 'o e ngaahi taumu'a fakangaue 'a e 'Ofisi 'o fou 'i hono ngaue'aki 'o e ngaahi me'afua mahino 'o e fakahoko ngaue (KPIs). Ko hono fakapapau'i ia ko e ngaahi ngaue fakalao mo e ngaahi ngaue felave'i mo ia 'oku fakahoko 'e he 'Ofisi ki he Pule'anga 'oku vave mo maau. 'Oku toe fakamamafa 'a e palani ko 'eni 'i hono fakalakalaka mo fakalelei'i 'a e fakahoko fatongia 'a e 'Ofisi 'i ha founa 'oku vave, maau mo ma'ama'a.

'Oku hanganaki atu 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ke fakahoko 'a e ngaahi ngaue fo'ou kuo fakaha 'e he 'Ateni Seniale, koe'uhi ke a'usia 'emau misiona mo e visiona. 'Oku mahu'inga 'a e hoko atu 'a e ngaahi ngaue fo'ou, 'o hange ko hono toe fokotu'utu'u 'o e ngaue'anga ki hono fakalelei'i 'o e ngaahi ngaue fakalao mo e ngaahi taumu'a fakangaue 'a ia 'e fakahoko 'i homau 'ataakai ngaue lolotonga pea 'i loto 'i he ta'u fakapa'anga 'e tolu ka hoko. 'Oku fakataha'i 'a e fakamamafa ko eni mo 'emau tokanga ki he Ngaahi Fiema'u Vivili 'a e Pule'anga kuo fokotu'u 'a ia 'oku felave'i mo e 'Ofisi ki he ta'u fakapa'anga 'e tolu ka hoko.

Ko e ngaahi taumu'a mo e ngaahi palani 'oku ha 'i he palani fokotu'utu'u ko 'eni 'e ala fakatonutonu. 'Oku ne fokotu'u 'a e ngaahi taumu'a 'oku faka'amu 'a e 'Ofisi ke a'usia mo e ngaahi hala fononga ke ne a'usia ai. Neongo ia 'oku ala ofe'i pe 'a e ngaahi taumu'a ko 'eni pea lava ke liliu koe'uhi ko ha ngaahi liliu fakatu'upake ki he tu'utu'uni ngaue, fakapa'anga, kau ngaue mo e tekinolosia fo'ou.

Sione Finau Sisifa

Fakahinohino Lao Seniale

3. TO'O KONGA LALAHİ 'O E PALANI NGAUE

3.1 Mafai

Ko e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'oku 'i he malumalu 'o e tu'utu'uni 'a e 'Ateni Seniale, ko e 'Uluaki 'Ofisa Lao 'a e Kalauni 'o fakatatau ki he kupu 31A 'o e *Konisitutone 'o Tonga*. Ko e 'Ateni Seniale 'oku 'ikai ko ha Minisita 'o e Kapineti, pe ko ha memipa 'o e Fale Alea, pe ko e Fakataha Tokoni. Neongo ia, ko e 'Ateni Seniale ko e memipa ia 'o e Penolo ki he Ngaahi Fakanofa mo e Tu'utu'uni Fakafakamaau, pea 'oku tu'unga tatau mo e tu'unga Faka-Minista.

'Oku foaki 'e he Konisitutone ki he 'Ateni Seniale 'a e ngaahi mafai ke ngaue'aki kakato 'a e ngaahi mafai mo e fatongia fakalao, tau'ataina 'o 'ikai ha kaunoa mei ha taha pe ma'u mafai¹. Ko ia ai 'oku fakahoko fatongia 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'o fakatatau ki he *Konisitutone 'o Tonga* mo e Ngaahi Lao mo e ngaahi tu'utu'uni 'e 36 'a ia 'oku ne fokotu'u 'a e mafai mo e ngaahi fatongia fakalao 'o e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale.

'Oku poupou ki heni 'a e visone 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'a ia ko hono fakapapau'i "**Ko e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'oku falala'anga 'i hono 'oatu 'a e ngaahi ngaue fakalao fisifisimu'a 'aki 'a e tu'unga falala'anga 'oku fakapolofesinale**". 'Oku poupou eni ki he taumu'a fakafonua 'o e Fa'unga Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga II (TSDF II) 'a ia ko e poupou ki hono "**Paotoloaki 'a e fakalakalaka ke fakalekesi e mo'ui 'a e taha kotoa**".

¹ Konisitutone 'o Tonga, Kupu 31A (2).

3.2 Visone, Misiona moe Ngaahi Taumu'a

Visone

'Oku falala'anga 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'i he tuku atu 'o e ngaahi ngaue fakalao fisifisimu'a 'aki 'a e tu'unga falala'anga 'oku fakapolofesinale.

Misiona

Ke tuku atu ha ngaahi ngaue fakalao 'oku fakapolofesinale, tau'ataina mo mahu'inga ki he Pule'anga 'a 'Ene 'Afio, pea ke poupou'i mo tauhi 'a e falala'anga 'o e pule 'a e Lao 'i he Pule'anga.

Ngaahi Taumu'a

- Falala'anga, Fakapolofesinale, Tau'ataina, Fisifisimu'a
- Fokotu'utu'u Lelei, Taliangi, Taau
- Loto 'aki, Mateaki
- Ngaue Fakataha, Loto Lelei, Li'oa

3.3 Ngaahi Tefito'i Lao, Tu'utu'uni Ngaue & Konivesio

Ngaahi Lao mo e Ngaahi Tu'utu'uni 'oku fekau'aki mo e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale

Ko e tefito'i mafai 'o e 'Ofisi 'oku tu'utu'uni ia 'i he kupu 31A 'o e Konisitutone. 'Oku 'oatu 'i he **Fakalahi "A"** ha tohi hokohoko kakato 'o e tefito'i lao 'oku ne fokotu'u 'a e ngaahi fatongia mo e ngaahi ngafa fakalao 'o e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale.

'Ikai ke ngata ai, 'oku fakahoko 'a e ngaue ki he ngaahi tu'utu'uni Kapineti ke:

- (1) Fakatonutonu 'a e Lao ki he Konisitutone 'o Tonga ke fokotu'u 'a e 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga. 'Oku tu'utu'uni 'e he fakatonutonu ko 'eni 'a hono foaki 'o e fatongia tokangaekina 'o e ngaahi hopo hia 'a ia 'oku lolotonga 'i he 'Ateni Seniale, ki he Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga. Ko e fokotu'u fakatonutonu ko 'eni na'e 'uluaki tali ia 'i he Fale Alea 'i he 'aho 28 'o 'Aokosi 2014, ko e konga Lao (Fakatonutonu) ki he Konisitutone 'o Tonga 2014, ka na'e 'ikai fakamo'oni huafa ki ai 'Ene 'Afio. Lolotonga 'a e ta'u 2023, na'e vakai'i 'e he Kapineti pea tali 'a e fakatonutonu ki he Konisitutone ke fokotu'u totonu 'a e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga 'i he Konisitutone, pea fokotu'u hili ia 'a e 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga. Koe Lao Fakaangaanga fakatonutonu 'e fakahoko fakatatau ia ki he founa ngaue fa'u laó. 'I he 'aho 15 'Okatopa, 2024 na'e tali ai 'e he Fale Alea pea fakahu ke fakamo'oni huafa kiai 'a 'Ene 'Afio mo e Fakataha Tokoni 'i he 'aho 20 Novema 2024. Na'e fakapaasi 'i he Falealea 'i he aho 15 'Okatopa 2024 pea na'e fakahu leva ki he 'ene 'Afio ke fakamo'oni huafa kiai moe fakataha tokoni. 'I he 'aho 13 Tisema 2024 na'e te'eki ai ke fakamo'oni huafa kiai 'a 'Ene 'Afio. Neongo na'e 'ikai ke fakamo'oni huafa kiai 'a 'Ene 'Afio 'oku hokohoko atu pe 'a e ngaue angamaheni 'a e 'ofisi pea e fai pehe pe 'i he kaha'u.

- (2) Fokotu'u 'a e Tauhi'anga Talite Fakatahataha ma'a e Pule'anga 'o Tonga 'o fakatatau ki he Tu'utu'uni 'a e Kapineti moe felotoi 'i he vaha'a 'o e Potungaue ki Muli mo e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'i he malumalu 'o e Va'a ki he Ngaahi Lao Fakavaha'apule'anga.
- (3) CD448 of 26 Me 2023: Fokotu'u 'a e Va'a ki he Kao Fakavaha'apule'anga 'a e 'Ofisi 'a e 'Ateni Seniale ke hoko koe Tauhi Lekooti ki he Ngaahi Talite 'a Tonga, pou pou kiai 'a e MFA.
- (4) CD707 of 4 'Aokosi 2023: Timi Tefito 'a Tonga (MFA, MEIDECC, AGO)
- (5) CSCMBECS: CD 1079 of 24 Novema 2023: fakangofua 'a e ngaahi fakava'e kapau 'e tali 'e he HMAF.
- (6) CD 358 of 14 'Epeleli 2023: Palakalafi 2: 'Oku fakafatongi'aki 'a e Va'a ki he Ngaahi Lao Fakavaha'apule'anga 'a e ngaue Fakasekelitali 'o e Komiti 'o pou pou mai kiai 'a e Potungaue Kelekele moe koloa fakanatula
- (7) Komiti Tau'i 'o e Faihala fokotu'u 'eha tu'utu'uni Kapineti.

Ngaahi ngaue fakalao makehe fiema'u fakavavevave 'oku kei fai e ngaue kiai:

- (1) 'Oku hokohoko atu 'a e pou pou 'a e 'Ofisi ki hono liliu lalahi 'a e ngaahi Lao 'i he Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga. Koe ngaahi liliu lalahi ko 'eni 'i he ta'u fakapa'anga 'oku tokoni 'a e 'ofisi ki he ngaahi fepotalanoa'aki mo e kakai mo e ngaahi ngaue fa'u lao koeni;
 - (a) **Liliu Lalahi ki he Lao Hia** – Na'e fokotu'u atu ha ngaahi liliu lalahi ki he Lao mei he Kau Fakamaau Lahi pea pouou atu kiai 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ki he Lao Hia 'a Tonga pea 'oku 'amanaki ke fakahu atu ki he Kapineti 'o 'ene 'Afio mo e Falealea lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga. Koe fakamatala nounou ki he ngaahi liliu lalahi 'oku ha atu koeni -
 - (b) Koe ngaahi fakatonutonu ki he Lao ki he fakamo'oni ke to'o 'a e fiema'u ke fakamo'oni 'i ha fakamo'oni kaunga hia, 'oku fakatokanga'eni 'i he hopo a Rex v Fanguna Alalea ('Ikai lipooti, CR 11 'o e 2020, 13 Ma'asi 2020) mo e Rex v Ma'ake Kali ('Ikai Lipooti, CR 16 'o e 2019 'aho 26 Sepitema 2019). 'Ikai ngata ai, 'oku 'iai 'a e fakatonutonu kuo fokotu'u ke tanaki ha faka'ata makehe ki he faka'ata makehe 'o e fanongo Talanoa 'i he kupu 89 'o Lao ki he Fakamo'oni. Na'e makatu'unga 'eni mei he vakai 'i he hopo Rex v Rodney Tomasi (Unreported, CR 70 of 2019). Koe natula 'o e fokotu'u ko 'eni koe'uhi koe faka'ata makehe 'o e "Lelei 'o e Fakama'au Totonu" pea 'oku tatau mo e Lao Hia mo e Fakamaau totonu 'o UK. Na'e fakahoko ha fakatonutonu fakaangaanaga 'e ua ki he Lao ki he Fakamo'oni 'aia koe Lao (Fakatonutonu) (Fika 1) ki he Fakamo'oni 2024 mo e he Lao ki he Fakamo'oni 'aia koe Lao (Fakatonutonu) (Fika 2) ki he Fakamo'oni 2024. Na'e tali fakatoloua 'a e fakatonutonu ni 'i he Kapineti 'aho 4 November 2022 ke hoko atu 'a e ngaue ki ai. Na'e toe fakahu foki ki Kapineti 'i he 'aho 30 Me 2023 ke fakapaasi mei ai pea fakahu ki Falealea. Na'e tali 'e he Kapineti 'a e 'uluaki lao ke fakahu ki Falealea 'i he 'aho 7 'o Sune 2023 kae fakatatali 'a e fika 2 ki he 'aho 2 'o Sune 2023. Na'e toki tali 'e he Kapineti 'i he 'aho 7 Sune 2023 'a Lao Fika 2 ke fakahu ki Falealea. Nae fakahu fakataha ki naua ki he Falealea 'aho 15 Sune 2023. Na'e tali 'e he Falealea 'a e Lao Fika 'uluaki 'i he 'aho 19 Fepueli 2024 pea tali 'a e Lao Fika ua 'i he 'aho 20 Fepueli 2024. Na'e fakahu fakatoloua ki naua ki he 'Ene 'Afio ke Fakamo'oni Huafa kiai 'i he fakataha Tokoni 'i he 'aho 5 'Epeleli 2024 pea fakamo'oni huafa fakatoloua kiai 'i he 'aho 26 'Epeleli 2024. Na'e kasetei fakatoloua ki naua koe Kasete Fika 2 'i he 'aho 2 Me 2024.
 - (c) Na'e fokotuu atu ke fakatonutonu 'a e Lao 'o e Fakamaau'anga Lahi makatu'unga mei ha fakalea 'i he Tala tu'utu'uni 'i he taha 'o e Hopo 'a e Fakamaau lahi Rex v Koloamatangi (CR 106 'o e 2024), fakafekau'aki mo e

hopo'i 'o ha tokolahi fakataha. Kapau 'e hopo'i ha tokolahi pea ma vaeua 'a enau fili ki he hopo fakamaau mo e sula mo e fakamaau, 'e fakahoko kotoa pe 'enau hopo 'i he fakamaau mo e sula, pea 'oku fakatolonga 'eni 'a e totonu kiha hoko fakamaau mo e Sula fakatatau ki he Konisitutone. 'E faka'ehi'ehi 'eni ke 'oua 'e mole 'a e taimi mo e koloa ngaue'aki 'i hano fakahoko ha hopo kehekehe 'e ua pea pehe foki kiha ola 'e kehekehe. Na'e fakapaasi 'e he Falealea 'i he 'aho 10 'Okatopa 2024 pea na'e fakahu ki he 'Ene 'Afio ki hano Fakamo'oni Huafa kiai mo e Fakataha Tokoni 'i he 'aho 20 Novema 2024. 'I he 'aho 13 'o Tisema 2024, na'e ma'u 'a e fakamo'oni huafa pea kaseteki koe fika 23 'i he 'aho 18 Tisema 2024.

- (d) **Fakalelei ki he Lao ki he Ngaahi Hia Komipiuta** – 'Oku hokohoko atu pe 'a e ngaue vaofi 'a e 'Ofisi 'a e 'Ateni Seniale mo e 'Ofisi Palemia ki hono sivilisi'i e ngaahi fakatonutonu ki he Lao ki he ngaahi Hia Komipiuta ke ho'ata mai e tu'unga lolotonga 'oku 'iai 'a e palopalema fakakomipiuta 'i he fonua pea mo fakamamani lahi foki. Na'e fakahu foki 'a e Lao fakaangaanga ki he Hia Fakakomipiuta 2022 ki he Kapineti 'o 'Ene 'Afio pea na'e tali ke hoko atu e ngaue 'i he 'aho 13 Me 2022 pea toki tali 'i he 'aho 3 'o Me 2024 ke fakahu ki he Falealea. Na'e fakahu ki he falealea 'i he 'aho 16 'o Siulai ke fai e aofangatuku. Koe lao fakaangaanga ni tene siofi 'a e ngaahi fakatamaki lolotonga 'i he Ope 'i Tonga fakafou 'I he ngaahi metia fakasosiale mo e ngaahi founa felave'i kehe pe. Na'e fakahu 'a e Lao ki he Hia Komipiuta ki falealea fakataha mo e fakatonutonu makehe 'e 4 ki he Lao ki he Totonu 'o e Hiki Tatau, Lao ki he Fakamo'oni, Lao ki he Ngaahi 'UHINGA'i Lea mo e Lao ki he Polisi Tonga. 'Oku nau lolotonga 'i he Falealea 'o tali ki he talanga hoko.

Fale'i Fakalao Fakavaha'apule'anga

'Oku fakamahino 'e he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'i he'ene hoko ko e Fakahinohino Lao Pule 'o e Pule'anga 'a hono fatongia ko e Fale'i Fakalao Fakavaha'apule'anga 'o fakafou 'i hono Va'a ki he Lao Fakavaha'apule'anga. 'Oku tuku atu 'e he va'a ko 'eni a e fale'i fakalao ki he ngaahi MDA kotoa 'a e Pule'anga, 'o fekau'aki mo e ngaahi kaveinga fakalao fakavaha'apule'anga, pea 'oku nau fakafongia 'i 'a Tonga 'i he ngaahi alea 'i he va fengaue'aki ha fonua 'e ua pe lahi ange, mo e ngaahi va tamaki fakavaha'apule'anga. 'Oku alea 'a e va'a ko 'eni mo fa'u ha ngaahi naunau fakalao ki he va fengaue'aki 'i he vaha'a 'o ha fonua 'e ua pe lahi ange, mo tokoni 'i hono fakatonu lea 'o e ngaahi fatongia fakavaha'apule'anga 'o Tonga ki he lao fakalotofonua 'o tuku atu 'a e fale'i ki hono fakahoko fakalotofonua 'a e ngaahi fatongia fakavaha'apule'anga, pea pehe ki hono tokangaekina mo 'oatu e founa fakahoko 'o e ngaahi kole tokoni fakalao kotoa pe mo hono fakafoki 'o ha taha faihia ki hono fonua.

'Ikai ke ngata ai, kuo fa'u ha kongia fo'ou 'i he malumalu 'o e Va'a ki he Ngaahi Lao Fakavaha'apule'anga 'o ui ko e Kupu 'o e Ngaahi Talite 'o fakatatau ki he Tu'utu'uni 'a e Kapineti. 'Oku hoko e va'a ko 'eni 'i hono tokoni'i 'e he Potungaue ki Muli, ko e sino fakahoko ngaue tefito ma'a e ngaahi ngaue fakafa'u talite kotoa pe 'oku fakahoko 'i Tonga. 'I he'ene pehe, 'oku hoko 'a e Kupu 'o e Ngaahi Talite ko e Tauhi'anga Talite Fakatahataha ma'a e Pule'anga 'o Tonga. 'Oku ngaue 'a e kupu ko 'eni ki hono fakafaingofua'i mo fakafeangai lelei

'a e ngaahi ngaue 'oku kau ki he founa 'o e fa'u talite, mo tuku atu ha fakamatala 'o felave'i mo e founa hono muimui'i 'o e ngaahi Talite 'i Tonga.

Ko e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ko ha memipa longomo'ui 'I he ngaahi kulupu fealea'aki fakavahefonua

- Kulupu Fealea'aki 'a e ngaahi Fonua 'o e Pasiki (PIF)
 - Komiti-si'i 'o e Komiti 'a e Fakataha 'o e Kau 'Ofisiale ki he Ma'olunga 'o e Tahi mo e Lao Fakavaha'apule'anga.
 - Kulupu ngaue Visone Teiniwa
 - Kulupu ngaue fakatekinikale Pasifiki DSM
- Fakataha'anga 'o e Kau 'Ofisa Lao 'o e Pasifiki (Sea Lolotonga 'o e Kulupu Ngaue 'a e Fakataha'anga 'o e Kau 'Ofisa Lao 'o e Pasifiki ki he Fai Hia 'i he 'Initaneti, mo Memipa 'i he Kulupu Ngaue 'a e Fakataha'anga 'o e Kau 'Ofisa Lao 'o e Pasifiki ki he SGBV)
 - Kulupu faka'uto'uta ki he Kau Fa'u Lao 'a e Pasifiki.
 - Komiti Tokangaekina e Faihia Faka'ilekitulonika
- Kautaha 'a e Kau Talatalaaki 'o e Pasifiki.
- Fakataha'anga 'a e Kau Fa'u Lao 'a e Pasifiki
- Kautaha Fakatahataha 'o e 'Oseni Pasifiki

Fakavaha'apule'anga

- Kulupu Ngaue 'Esia-Pasifiki ki he Fe'ave'aki Fakapulipuli 'o e Pa'anga
- Kulupu Ngaue ki hono Fa'u 'o e Ngaahi Founa Ngaue 'o e Kosilio 'o 'Iulope;
- Kautaha Fakavaha'apule'anga 'o e Kau Talatalaaki (IAP);
- Fakataha'anga Fakavaha'apule'anga ki hono Fakafoki 'o e Ngaahi Koloa – 'Esia Pasifiki (ARIN-AP); mo e
- Kulupu Fakatahataha G7 24/7;
- Fakataha 'o e Kau Minisita Lao 'o e Kominiueli, Fakataha 'o e Kau Minisita Lao Ma'olunga 'o e Kominiueli
- Kau Minisita Lao 'o e Kominiueli 'o e Ngaahi Mafai liki 'a e Kominiueli; mo e
- 'Ofisi 'o e Ngaahi Pule'anga Fakatahataha ki he Ngaahi Ngaue Fakalao
- Netiueka Alumni ma'a e ako ki he lao fakavaha'apule'anga 'o e 'Esia Pasifiki Kautaha Fakatahataha Fakavaha'afonua.

Ngaahi Komiti/Kulupu Ngaue Fakafonua

'Oku kau 'a e 'Ofisi ki he ngaahi kulupu ngaue kehekehe -

- Kulupu Ngaue 'a Tonga ki he Vakai Fakavaha'ataimi Fakamamani Lahi fokotu'u 'i he 2018
- Komiti ki he Ngaahi 'Oseni fokotu'u 'i he 2015
- Komiti-si'i 'a e Kapineti ki he Ngaahi Fakangatangata 'o e Ngaahi Konga Tahi mo e Konga Fonua Konitinenitale na'e fokotu'u 'i he 2007
- Komiti-si'i Kapineti ki he fakahoko ngaue ki he konivesio ki he tau'i 'o e faihala ma'a e Kautaha Fakatahataha
- 'Oku memipa 'a e 'Ofisi 'i he Komiti Pule Tali Ngaue ki he Ngaahi Faito'o Ta'efakalao 'o fakataui ki he Tu'utu'uni Kapineti Fika. 486 'o e 'aho 18 Siulai 2018. 'Oku sio 'a e Komiti ngaue ko eni ki hono fakahoko 'o e Tu'utu'uni Ngaue Fakafonua 'a Tonga ki he Ngaahi Faito'o Ta'efakalo 'i hono tali 'e he Tu'utu'uni Kapineti Fika. 1138 'o e 'aho 17 'Okatopa 2019. 'Oku fakahoko 'e he 'Ofisi 'a e fatongia mahu'inga 'i hono faka'ilo 'o e ngaahi hia faito'o ta'efakalao mo hono fa'u 'o e ngaahi fakatonutonu ki he Lao ki hono Pule'i 'o e Ngaahi Faito'o Ta'efakalao lolotonga.

- 'Oku memipa 'a e 'Ofisi 'i he Komiti Vakavakai'i 'o e Feisipuka 'i hono tali 'a e tu'utu'uni Kapineti Fika 1312 'o e 'aho 22 'o Novema 2019. 'Oku fatongia'aki 'e he Komiti ko 'eni 'a e ngaue fakataha mo e Feisipuka ke fakafepaki ki he ngaahi fakamatala loto angatu'u mo laui'ikovi'i ki he Fale 'o e Tu'i mo e Pule'anga.
- Komiti Ngaahi Sino Fakahoko lao 'a Tonga 'o hange ko e Tu'utu'uni Kapineti Fika 459 'o e 'aho 11 'o Siulai, 2014. 'Oku fakafaingofua'i 'e he Komiti ko 'eni 'a e vahevahe 'o e ngaahi fakamatala, ngaue fakataha mo e fengaue'aki 'a e Ngaahi Sino Fakahoko Lao 'o e Pule'anga 'i hono fakatoto'i mo faka'ilo 'o e ngaahi hia mamafa.
- Kulupu Ngaue Fakafonua/ NEMC ki he Covid-19 'a ia na'e fokotu'u 'o fakatatau ki he Tu'utu'uni Kapineti Fika 86 'o e 'aho 5 'o Fepueli, 2020. Na'e fokotu'u 'a e Kulupu Ngaue ko 'eni ke fakafekau'aki 'a e ngaahi tefito'i fakakaukau ke matatali'aki 'a e ngaahi pole 'o e Koviti-19.
- Kulupu Ngaue 'a e Kapineti ki he Ngaahi Hia Mamafa Fakapa'anga (WGSFC) pe ko e Kulupu Ngaue 'o e Kapineti ki he Ngaahi Hia Mamafa Fakapa'anga, 'a ia na'e fokotu'u 'o fakatatau ki he Tu'utu'uni Kapineti Fika 769 'o Sepitema 2018, Tu'utu'uni Kapineti Fika 1110 'o Novema 2018, mo e Tu'utu'uni Kapineti Fika 1122 'o 'Okatopa 2020. Ko e fatongia 'o e Kulupu ko 'eni ke fokohoko mo pou pou ki he ngaahi tu'utu'uni 'a e Komiti Kapineti 'o e Ngaahi Hia Mamafa Fakapa'anga pe ko e Komiti Kapineti ki he Ngaahi Hia Mamafa Fakapa'anga (CCSFC), mo e Kapineti. Fakahoko 'a e ngaahi fokotu'u 'oku totonu ki he Komiti 'o e Ngaahi Hia Mamafa Fakapa'anga 'i hono fakahoko 'a e ngaahi mafai 'o e Komiti. Fakahoko ma'u pe 'a e ngaahi fakamatala fakamuimuitaha ki he CCSF fekau'aki mo hono fakahoko 'o e ngaahi hia fakapa'anga mamafa, 'i he Pule'anga, fakavahefonua mo e fakatu'apule'anga foki, pea fokotu'u foki 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue, fokotu'utu'u ngaue mo e lao 'oku ngaue 'aki ke fakatoto'i, faka'ilo mo tautea 'a e kau maumau lao hia fakapa'anga mamafa 'i he founa 'oku ngaue lelei. Fakahoko ha ngaahi tu'utu'uni mei he CCSFC 'o fakatatau ki honau mafai, pe ko ha ngaahi tu'utu'uni mei he Kapineti.
- Komiti Faka'uto'uta ki he Sino'i Pa'anga Monomono 'o e Hala (Kupu 9(2)(h) 'o e Lao ki he Ngaahi Hala [Cap.24.02]; - Fakahinohino Lao Seniale
- Hoko koe penolo fili 'o e Komisiona Pilisone (Kupu 4(3) (c) 'o e Lao ki he Ngaahi 'Api Popula [Cap.20.21] - Fakahinohino Lao Seniale pe
- Komiti Fokotu'utu'u Tautea (Konga 7A(1)(c) Fakahinohino Lao Seniale pe koe fakafongia Ngaahi Tu'utu'uni (Ngaahi Founa Tautea) ki he Ngaue Fakapule'anga[Cap.04.36.2]
- Komiti Fakatau Fakapule'anga [Tu'utu'uni 5(2)(d) 'o e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Fakatau Fakapule'anga [Cap.04.37.7] - Fakahinohino Seniale
- Sino Faitu'utu'uni - Konga 5(f) Lao ki he Vakai'i 'o e Kau Ngaue ki he Mo'ui [Cap.28.10] - Fakahinohino Seniale
- Komiti Fakafuofua Uesia 'o e 'Atakai Konga 13(1)(b) Lao ki he Fakafuofua Uesia 'o e 'Atakai [Cap.47.04]
- Komiti Fale'i ki he Ma'unga Ivi Konga 18(1)(h), Lao ki he Ma'u'anga Ivi 2021
- Komiti Fakafehokotaki Fakafonua ki he Feliuliu'aki 'o e 'Ea (Konga 18(2) 'o e Lao ki he Sino'i Pa'anga 'a Tonga ki he Feliuliuaki 'o e 'Ea 2021
- Komiti Fakafonua ki he Pule'i 'a e Ala Hoko 'o ha Fakatamaki (Konga 37(1)(h) 'o e Lao ki he Pule'i 'a e Ala Hoko "o ha Fakatamaki 2021
- Ta'elavame'a 'ha sevesi mahu'inga pe fa'unga: Tataki ha ngaahi kautaha pe kautaha mo e Taha kuo fakamafai'i (Tepile 1 'o e Lao ki he Pule'i 'a e Ala Hoko 'o ha Fakatamaki 2021
- Sino Fale'i ki he Malu'i e Famili Konga 37(3) "o e Lao ki he Malu'i 'o e Famili [Cap.6.02]
- Komiti Fale'i ki he Fakalelei 'Atamai (Fakafongia Lao 'e fili 'e he 'Ateni Seniale) Konga 122(h) "o e Lao ki he Fakalelei 'Atamai
- Sino Fakafonua ki he Me'akai (Konga 38(1)(e) - 'Ateniseniale pe taha na'e fili), Lao ki he Me'atokoni 2020.

- Komiti Fakafonua Ki he Fakame'atokoni Fakavavevave (Konga 43(3), Lao ki he Me'atokoni 2020.
- Komiti Fakafonua ki he fakafaingofua'i "o e fefakatau'aki mo e Komiti Tu'utu'uni
- Komiti 'Oseni 7
- Komiti Fakafonua ki he Faka'ehi'ehi mei he Taonakita
- Komiti Fale'i ki he Fakalelei 'Atamai
- Komiti Lao Fakapule'anga
- Komiti Si'i Fa'u Lao

Kulupu Ngaue

- Kulupu Ngaue ki hono Vakai'i Fakataimi Fakamamani Lahi
- Kulupu Ngaue Fakatekinikale ki he Fefakatau'aki fakakakai– Kaveinga 'Elia 8
- Kulupu Ngaue Fakatekinikale ke Fakalakalaka'i ha Tu'utu'uni Hikifonua Tu'uloa
- Kulupu Ngaue Fakatekinikale 'o e PRF

3.4 Ngaahi Memipa Felave'i

Ko e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ko e 'Ofisi 'oku ne mateaki'i 'a hono fakahoko 'o e ngaahi ngaue fakalao 'oku fakapalōfesinale, tau'ataina mo tu'ukimu'a ki he Pule'anga 'o 'Ene 'Afio. 'Oku fakatokanga'i 'e he 'Ofisi ko hono fakalelei'i 'o 'ene fakahoko ngaue 'oku mahu'inga 'i hono fakapapau'i 'oku ngaue'aki lelei 'a e pule 'a e lao 'i he kotoa 'o e ngaahi fai tu'utu'uni 'a e Pule'anga.

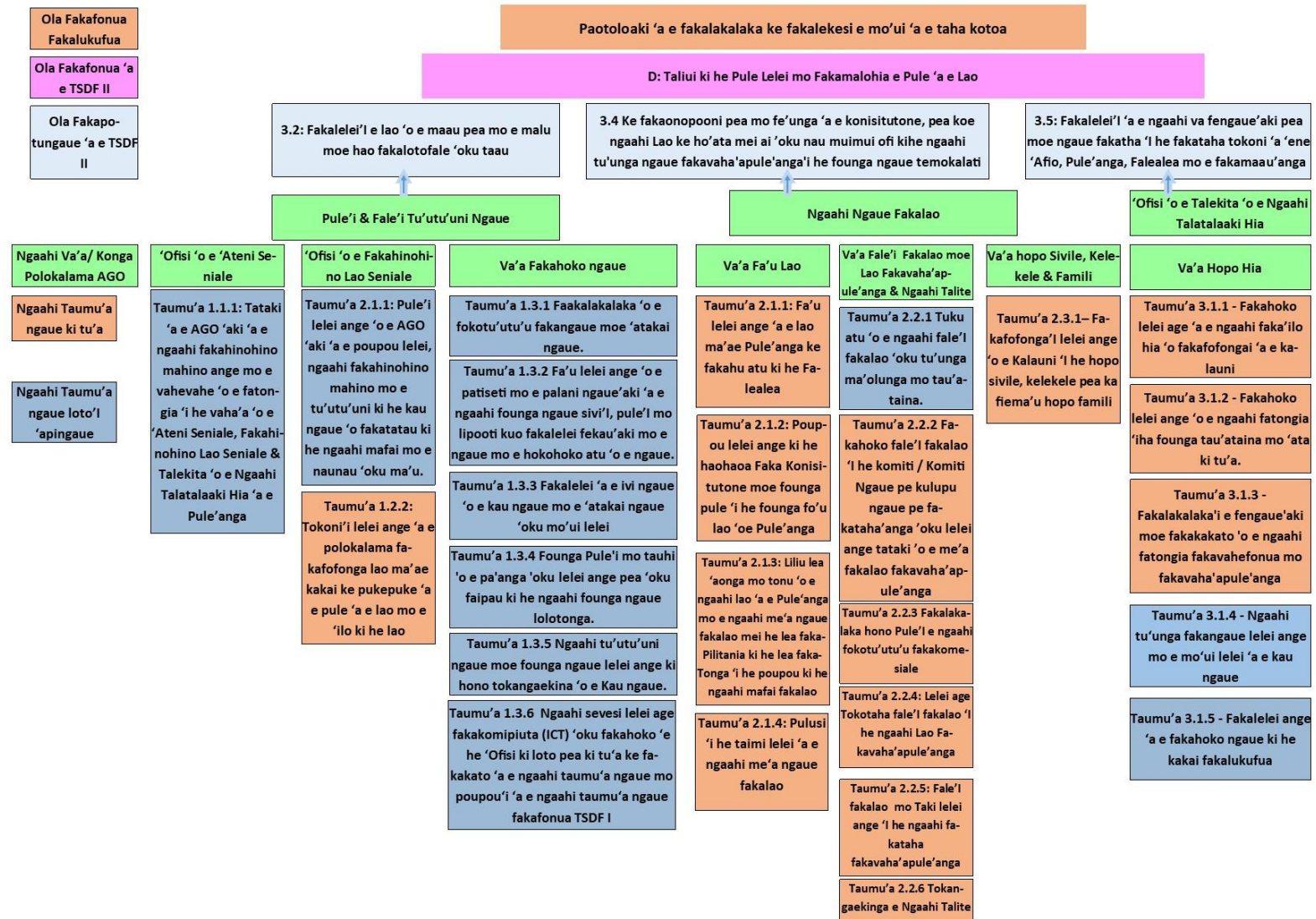
Ko e kau memipa tefito 'oku felave'i mo e 'Ofisi ko e Kapineti, Ngaahi Potungaue, Va'a mo e Ngaahi Kautaha faka-Pule'anga. 'Oku fakahoko 'e he 'Ofisi, ko e Fakahinohino Lao Pule ki he Pule'anga, 'a e fale'i fakalao ki he kotoa 'o e Ngaahi Potungaue, Va'a mo e Ngaahi Kautaha faka-Pule'anga. 'Oku toe kau atu foki 'a e 'Ofisi ki he ngaahi fealea'aki mo e kakai fakalukufua 'i ha kole mei he ngaahi MDA 'a e Pule'anga.

Neongo ia 'oku mahu'inga ke fakamahino ko e 'Ofisi ko e memipa felave'i ia 'i he ngaahi fealea'aki mo e ngaahi kautaha 'oku 'ikai ko ha kautaha faka-Pule'anga 'i Tonga ni. 'Oku ngaue fakataha 'a e 'Ofisi mo e ngaahi hoa ngaue langa fakalakalaka, mo e ngaahi kautaha fakavahefonua mo e fakavaha'apule'anga 'i he'enau 'oatu 'a e fale'i mo e tokoni fakatekinikale mo e ako ki he ngaahi kautaha 'ikai fakapule'anga.

Kau Memipa Felave'i mo e Felave'i ki he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale

Fika	Memipa Felave'i	Kasitoma 'a e AGO	Fakahoko Ngaue ki he AGO	Fengaue'aki mo e AGO	Tokanga'i 'a e AGO
1	Fakataha Tokoni 'a 'Ene 'Afio ko e Tu'i	✓	✓	✓	✓
2	Kapineti	✓	✓	✓	✓
3	Fale Alea	✓	✓	✓	✓
4	MDA	✓	✓	✓	
5	Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga	✓	✓	✓	
6	Ngaahi Pisinisi	✓	✓		
7	NSA, CSO	✓	✓	✓	
8	Kakai Fakalukufua	✓	✓	✓	✓
9	Hoa Ngaue Langa Fakalakalaka	✓	✓	✓	

3.5 Mape 'o e Ola Ngaue

Mape 'o e Ola Ngaue 'a e AGO – Fakamatala

'Oku fakaha 'e he Mape 'o e Ola Ngaue 'a e ngaahi taumu'a fakangaue ki tu'a mo loto'i 'apingaue 'a e 'Ofisi 'Ateni Seniale mo e anga 'ene poupu ki he ngaahi ola fakapotungaue 'a e TSDF II, ngaahi ola fakafonua 'o e TSDF II pea mo 'ene poupu ki he visone fakafonua 'a e TSDF II. 'Oku fakahoko 'a e tefito'i ngaue 'o e 'Ofisi 'Ateni Seniale 'aki 'a e va'a polokalama 'e tolu (3): (1) Tu'unga Fakatakimu'a & Fale'i Fakangaue, (2) Ngaahi Ngaue Fakalao mo e (3) 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga. 'Oku 'i he Mape 'o e Ola Ngaue 'a e ngaahi va'a 'o e 'Ofisi mo 'enau ngaahi taumu'a ngaue. 'Oku fakafa'ahinga 'a e ngaahi ola 'o e 'Ofisi 'Ateni Seniale pea fakahoko 'e he ngaahi konga polokalama 'e fitu (7).

Ko e ngaahi va'a eni 'e fitu (7):

- (1) 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale
- (2) Fakahinohino Lao Seniale
- (3) Va'a Fakahoko Ngaue
- (4) Va'a Fa'u Lao
- (5) Va'a Fale'i Fakalao mo e Fakavaha'apule'anga & Ngaahi Talite
- (6) Va'a Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili
- (7) 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga

Ko e polokalama takitaha, mo e ngaahi taumu'a ngaue 'o e ngaahi va'a, 'oku nau tokoni ki hono fakahoko 'o e ngaahi ola 'o e TSDF II 'o e 'Ofisi 'Ateni Seniale mo poupu ki he Ola Fakafonua 'o e TSDF II. 'E fokotu'u 'e he Palani Ngaue 'a e taumu'a fakangaue ki tu'a mo loto 'i 'apingaue 'a e va'a takitaha mo 'ene tokoni ke patoloaki 'a e fakalakalaka ke fakalekesi 'a e mo'ui ki he taha kotoa.

3.6 TSDFII/SDGs/Ngaahi Palani Ngaue mo e Ngaahi Fonua Kaunga'api/Ngaahi Tefito'i Kaveinga Ngaue 'a e Pule'anga (GPA)

'Oku kau atu 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'i he malumalu 'o e Poutuliki Fakapolitikale 'i he TSDF II ke poupu 'a e Ola Fakafonua D 'a ia ko e taliui ki he pule lelei mo fakamalohia e pule 'a e lao. 'I he malumalu 'o e pule lelei, ko e 'Ofisi 'oku totonu ke taliui, 'ata ki tu'a, tokanga fakalukufua mo kau atu pea mo muimui ki he pule 'a e lao. 'I he malumalu 'o e pule 'a e lao 'oku totonu ke fakapapau 'i 'e he 'Ofisi 'a e taliui 'a e pule'anga 'i he lao, ngaahi fokotu'utu'u ngaue mahino mo fakaonopooni, ko e fa'u lao, pule'i mo fakahoko kafataha, 'oku taau mo fe'unga pea mo a'u ngofua ki he fakamaau totonu.

Ko e 'Ofisi 'i he malumalu 'o e Poutuliki Fakapolitikale 'oku poupu fakahangatonu ki he Ngaahi Taumu'a Langa Fakalakalaka Tu'uloa (SDG). 'Oku fakaha mahino 'i he Tepile 1 'a e fekau'aki 'a e SDGs ki he Ngaahi Ola Fakafonua 'a Tonga mo e ngaahi mafai 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale.

Tepile 1: Felave'i 'o e Ngaahi Taumu'a Langa Fakalakalaka Tu'uloa ki he Naahi Ola Fakafonua 'a Tonga, mo e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale²

Ngaahi Taumu'a	Ngaahi Taumu'a Langa Fakalakalaka Tu'uloa	SAMOA Pathway	Ngaahi Ola Fakafonua 'a Tonga (TSDFII)	GPA	Felave'i ki he Ngaahi Ngaue 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale
1	Fakangata 'a e masivesiva 'i he tapa kotoa pe	Kupu 6	A, C, F	1, 3, 4, 5,6	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fokotu'u fakalotofonua 'o e ngaahi founa ngaue mo e ngaahi ngaue taau ki hono malu'i 'o e sosaieti koe'uhi ke ma'u 'e he taha kotoa kau ai 'a e masivesiva mo e tukuhausia.
2	Fakangata 'a e mo'ui fiekaia, a'usia 'a e me'atokoni, malu mo e toe lelei ange 'a e ma'u me'atokoni mo'ui lelei pea faka'ai'ai 'a e tu'uloa e ngoue	Kupu 59	A, B, F, E, G	1, 3, 4, 5, 6	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa ngaue fakalao ki hono langa 'a e 'ikai tu'ulaveangofua 'a e masiva mo e ni'ihii 'i he ngaahi tu'unga tukuhausia pea ke fakasi'isi'i 'a e tu'unga 'a 'ene hoko mo 'enau tu'ulaveangofua ki he ngaahi fakatu'upake mo e ngaahi fakatamaki faka'ekonomika, fakasosiale mo e 'ataakai.
3	Fakapapau'i 'a e mo'ui lelei mo faka'ai'ai e ma'u 'e he taha kotoa 'i ha fa'ahinga ta'u 'a e mo'ui fiefia	Kupu 60	C, F, G	1, 2, 3, 4, 5, 6	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku fokotu'u 'a e ngaahi founa ngaue fakalao fe'unga ki hono fakamalohi'i 'a hono ta'ofi 'o e ngaue kovi 'aki 'o e faito'o; kau ki ai 'a e ngaue kovi'aki 'a e faito'o ta'efakalao mo e ngaue kovi 'aki 'a e hu'akava.

² Fa'unga Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga II 2015-2025 (Me 2015) 98.

4	Fakapapau'i 'oku a'usia 'e he taha kotoa e tu'unga taau 'o e ako mo faka'ai'ai 'a e mo'ui faingamalie ako ki ha fa'ahinga taha pe 'oku ne fiema'u	Kupu 34	C	3, 4, 5, 6	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa ngaue fakalao fe'unga ke fakapapau'i 'a e vahevahe tatau 'o e ma'u faingamalie ki he kakai fefine mo tangata kotoa ki he ako 'oku ala totongi pea ke fakapapau'i 'oku ma'u 'e he taha ako kotoa 'a e 'ilo mo e ngaahi taukei 'oku fiema'u ke faka'ai'ai 'a e fakalakalaka tu'ulooa.
5	A'usia 'e he tangata mo e fefine 'a e mo'ui vahevahe tatau pea ke fakamalohia e kakai fefine mo e fanau fefine	Kupu 27(h)	C, D, E, F	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa ngaue fakalao fe'unga ke fakakau mo vahevahe tatau 'a e tangata mo e fefine.
6	Fakapapau'i 'oku faingamalie mo tu'ulooa 'a e founa pule'i 'o e ma'u'anga vai mo e ngaahi toileti ki he taha kotoa	Kupu 64 & 65	F, E, B	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakamalohia 'o e ngaahi tu'utu'uni ngaue pau mo e ngaahi lao ala ngaue'aki ki hono faka'ai'ai 'o e vahevahe tatau 'a e tangata mo e fefine pea mo e fakamalohia 'o e kakai fefine mo e tamaiki fefine 'i he ngaahi tu'unga kotoa.
7	Fakapapau'i 'oku a'usia 'e he taha kotoa 'a e ma'u'anga ivi 'oku faingofua 'a hono ma'u, taau mo tu'ulooa pea mo fakaonopooni	Kupu 47 to 50	E, F	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa fakalao fe'unga ke fakamalohia 'a e kau fakataha 'a e ngaahi komuniti fakalotofonua 'i hono fakalelei'i 'o e vai mo e tokangaekina 'o e ma'a.
8	Faka'ai'ai ke tauhi ke tu'ulooa, mo kafataha	Kupu 23 to 29	A, E, C, F, G	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa fakalao fe'unga ki hono malu'i 'o e ngaahi totonu ngaue mo faka'ai'ai

	'a e tupu faka'ekonomika mo tupulaki pea faingamalie ha ngaahi ngaue ki he taha kotoa				'a e 'ataakai ngaue 'oku malu ki he kotoa 'o e kau ngaue.
9	Langa ha ngaahi ngaue lalahi 'oku 'ikai tu'u lavea ngofua ki he fakatamaki fakaenatula, faka'ai'ai e fakahoko e ngaahi ngaue kafataha mo tu'uloa pea ke faka'ai'ai e ngaue fo'ou	Kupu 27(b)	E, C, A, F, G	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fa'u mo fakahoko 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue ke faka'ai'ai 'a e takimamata 'oku tu'uloa 'a ia te ne fakatupu 'a e ngaahi ngaue mo faka'ai'ai 'a e anga fakafonua tukufakaholo mo e ngaahi koloa fakalotofonua.
10	Holoki e to kehekehe fakalotofonua mo fakavaha'a fonua	Kupu 6,7	G, A, C, G	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono poupou'i 'o e ngaue'aki 'o e ngaahi tu'utu'uni ngaue, tautefito ki he ngaahi tu'utu'uni ngaue fakapa'anga, tu'unga vahenga mo e malu fakasosiale ke hokohoko atu hono a'usia 'o e vahevahe tatau 'oku lelei ange.
11	Langa e kolo mo fakanofonofo ke maau e kakai 'i he sio fakalukufua ke hao, mo malu pea mo tu'uloa e nofo	Kupu 30	B, D, E, C, F, G	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'o e ngaahi ngaue ke malu'i 'a e ngaahi anga fakafonua mo tukufakaholo 'a Tonga.
12	Fakapapau'i 'oku tu'uloa 'a e ngaahi founa ngaue'aki mo fa'u	Kupu 68, 69	A, F, G, C, E	1, 3, 4, 6	'Oku tokoni 'a e AGO 'aki 'ene poupou ki he kau fa'u tu'utu'uni ngaue ke fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa fakalao ke tu'utu'uni ki he ma'u faingamalie ki he ngaahi 'ataakai 'oku malu, kau fakataha mo ala ngaue'aki,

					ngaahi 'ataakai 'ea lelei, 'o tautefito ki he kakai fefine mo e fanau, ni'ihī toulekeleka mo fiema'u makehe.
13	Fakahoko e ngaue vave ki hono fakafepaki'i 'o e ngaahi uesia 'o e feliuliaki e 'ea	Kupu 31, 46	F, C	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO 'aki 'ene poupu ki hono faka'ai'ai 'o e ngaahi founa fakatau fakapule'anga 'a ia 'oku tu'uloa 'o fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e ngaahi taumu'a fakafonua.
14	Fakatolonga mo tauhi ke tu'uloa hono ngaue'aki 'o e 'oseni mo e ngaahi koloa 'o e 'oseni	Kupu 53, 58	F, E, D	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa fakalao mo e ngaahi talatalaaki taa ke pule'i 'a e toutai mo fakangata 'a e toutai 'oku fu'u lahi, ta'efakalao, 'ikai lipooti mo 'ikai tu'utu'uni mo e ngaahi founa toutai fakatu'utamaki pea fakahoko 'a e ngaahi palani ngaue 'oku makatu'unga 'i he 'ilo fakasaienisi. 'Oku toe tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku' i ai 'a e ngaahi founa fakalao ke lehilehi'i 'a e ngaahi kolo matatahi mo e tahi.
15	Malu'i, tauhi mo faka'ai'ai ke tu'uloa hono ngaue'aki 'o e 'ataakai, tauhi e vaotata, fakafepaki'i e ngaahi feliuliaki fakamamani lahi, ta'ofi e ngaahi ngaue kemikale he kelekele pea ta'ofi e mole 'a e ngaahi me'amo'ui.	Kupu 94	F, D	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa fakalao ke ta'ofi 'a e ngaahi ngaue kemikale, fakafoki 'o e kelekele na'e mole, kau ki ai 'a e kelekele na'e uesia 'e he ngaue kemikale, la'ala'a mo e ngaahi tafea.

16	Faka'ai'ai e nofo melino mo e sosaieti ngaue kafataha ke tu'uloa e fakalakalaka, a'usia 'e he taha kotoa 'a e fakamaau totonu mo langa e tu'unga ngaue lelei, taliui mo kafataha	Kupu 83, 86	D	1-7	'Oku taaimu'a 'a e AGO 'i hono faka'ai'ai 'a e pule 'a e lao 'i he tu'unga fakafonua mo e fakavaha'apule'anga pea fakapapau'i 'a e ma'u faingamalie tatau ki he fakamaau totonu ki he taha kotoa.
17	Fakamalohia hono fakahoko mo fakafo'ou e va fengaue'aki fakamamani lahi pea ke tu'uloa e fakalakalaka	Kupu 96, 101	G, E, F, C, A	1-7	'Oku tokoni 'a e AGO ki hono fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi founa fakalao fe'unga ki hono fakahoko 'o e fefakatau'aki 'o fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uni 'a e Kautaha Fefakatau'aki 'a Mamani.

3.6.1 GPA, Ngaahi Palani Fakasekitoa, Fakalakalaka Fakavahefonua & Fakakolo

'Oku pou pou 'a e AGO ki he kotoa 'o e ngaahi 'elia 'o e Ngaahi 'Asenita Tu'ukimu'a 'a e Pule'anga (GPA) 'i hono 'oatu 'o e ngaahi ngaue fakalao tu'ukimu'a 'aki 'a e tu'unga falala'anga 'oku fakapolofesinale. 'Oku fa'u 'e he mafai 'o e AGO 'a e kotoa 'o e Ngaahi 'Elia Fiema'u Vivili 'a e Pule'anga, koe'uhi ko e fiema'u 'e he kotoa 'o e ngaahi 'elia ha me'angaue fa'u lao ki hono ngaue'aki mo e fale'i fakalao. 'Oku ngaue'aki 'a e mafai 'o e AGO ki he kotoa 'o e Ngaahi 'Asenita Tu'ukimu'a 'a e Pule'anga koe'uhi ko e fiema'u 'e he kotoa 'o e ngaahi 'elia ha me'angaue fa'u lao ki hono fakahoko 'o e lao mo e fale'i fakalao. 'I hono tanaki ki ai, 'oku mau fale'i 'a e kotoa 'o e Ngaahi Fakatotolo 'i he Faito'o Ta'efakalao Kalasi A; 'Oku mau fakahoko 'a e kotoa 'o e ngaahi faka'ilo ki he Faito'o Ta'eafakalao Kalasi A; 'Oku mau fokotu'u atu mo ngaue ki he kotoa 'o e ngaahi fakatonutonu 'oku felave'i mo e faito'o ta'efakalao; 'Oku mau fakahoko 'a e kotoa hono to'o mo e fa'ao 'o e ngaahi pa'anga 'oku ma'u mei he faito'o. 'Oku hiki atu 'i lalo 'a e ngaahi 'Asenita Tu'ukimu'a 'a e Pule'anga 'i he saikolo patiseti hoko mai mo hono ngaahi 'ekitiviti kuo fakamahino pau 'a ia 'oku tuhotuha tatau ki homau ngaahi fatongia fakangaue lolotonga:

1. **Taumu'a 1: Matu'uekina 'o e Fakatamaki ki he Fonua**

- GPA 1: Matu'uaki 'a e ngaahi uestia mei he Feliuliaki 'a e 'Ea mo e Fakatamaki Fakaenatula
 - Hokohoko Atu hono Fakahoko 'o e Lao ki he Pule'i 'o e Ala Hoko 'o ha Fakatamaki 2021 'a ia 'oku taki 'e he 'Ofisi Fakafonua ki hono Pule'i 'o e Ala Hoko 'o ha Fakatamaki (NDRMO) fakataha mo e fiema'u ke toe vakai'i 'a e a'usia 'i he kuo hili, ngaahi me'a ke ako mei ai mo e ngaahi fakafe'atungia, kau ki ai hono ngaue'aki 'o e ivi tokoni fakaetangata 'a ia ko e konga 'o e polokalama mateuteu ki he fakatamaki.
- GPA 2: Tau'i 'o e Faito'o Ta'efakalao
 - Fakahoko 'o e Palani Fakafonua ke tau'i 'a e Faito'o Ta'efakalao (NAPID), ngāue'aki 'a e patiseti ki he ta'u 'e tolu ka hoko mai' ke toe hiki 'a e tu'unga 'o e fakahoko ngāue' ke ne holoki 'a hono tufaki, ngāue'aki 'a e faito'o ta'efakalao', pea' ke tokoni ki hono tukuhifo 'a e uestia tamaki 'aki hono fakahoko 'o e ngaahi ngaue faito'o mo e fakaakeake fakae'ulungaanga ke tokoni'i 'a hono toe fakafoki 'o kinautolu kuo ma'unima 'e he faito'o ki he sosaieti.
 - Toe vakai'i 'a e 'unu ki mu'a hono ngaue'aki 'o e NAPID mo teuteu ha lipooti ke tokoni ki he kau fa'u tu'utu'uni ngaue 'i hono fa'u 'o e ngaahi tu'utu'uni ngaue 'a ia 'oku fe'unga ke fakapapau'i 'aki 'a e tu'ulao 'o e e ngaue ko eni.
 - Ko e \$5.0 miliona 'a ia kuo vahe'i ki he Sino'i Pa'anga ki hono Tau'i 'o e Faito'o Ta'efakalao 'i he ta'u fakapa'anga lolotonga FY 2025 'i he malumalu 'o e vouti 'a e Potungaue Pa'anga 'e toe vahevahe atu ia ki he ngaahi MDA felave'i 'o hange ko e Potungaue Polisi, Va'a Kasitomu (Pule'i 'o e Kau'afonua) mo e Potungaue Pilisone 'i he FY 2026 ('o fakafou 'i he 'enau patiseti mo e ngaahi palani fakata'u tolu 'oku fakahu atu) ke tataki 'aki 'a e ngaahi ngaue 'e fiema'u.

2. **Taumu'a 2: Fakalakalaka 'o e Sekitoa Fakasosiale**

- GPA 3: Holoki 'a e Tu'unga Masiva mo malu'i 'a e ni'ihī Tu'ulaveangofua
 - Tokanga makehe ke toe vakai'i 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue ke tokoni'i 'a e ngaahi polokalama 'oku felave'i mo e kau foki mei muli.
- GPA 4: Ke toe Lelei Ange 'a e Tu'unga Fakaako
- GPA 5: Ke toe Lelei Ange mo Ma'ama'a 'a e Ngaahi Ngaue ki he Mo'ui Lelei

3. **Taumu'a 3: Fakalakalaka 'a e Sekitoa Faka'ekonomika mo e Ngaahi Ngaue 'a e Pule'anga**

- GPA 6: Fakatokanga'i 'o e Ivi Malava Faka'ekonomika ke faka'ai'ai 'a e Tupu Faka'ekonomika
- GPA 7: Lelei Ange 'a e Sekitoa ki he Ngaahi Ngaue 'a e Pule'anga
 - Toe Fokotu'utu'u Fo'ou Fakangaue 'a ia ko ha kongā 'o e polokalama fakalelei fakalukufua ki he ngaahi ngaue 'a e pule'anga 'o kau ki ai 'a hono ngaue'aki 'o e Mape Hala Fononga ki hono Pule'i 'o e Pa'anga 'a e Pule'anga (PFM);
 - Hokohoko atu 'a e tokoni 'a e pule'anga ke fakapa'anga 'a e ngaahi sekitoa lalahi kau ki ai a e ako 'o fakafou 'i he No Fakalakalaka 'a e Pule'anga (no GDL 'i he TDB), fakataha mo e fiema'u ke fakamalohia 'a e faipau.

'I he fakalukufua, 'oku poupuu 'a e AGO ki he kotoa 'o e ngaahi palani fakalakalaka fakasekitoa mo e palani fakakolo 'o tautefito kapau 'oku tu'utu'uni ke fakamafai'i 'e he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ha ngaahi ngaue fakalao.

4. PALANI NGAUE FAKALUKUFUA

4.1 Fakakulupu 'o e Ngaahi Taumu'a Fakangaue 'a e 'Ofisi ki he Ngaahi Va'a/Konga Polokalama mo e Ngaahi Polokalama

'Oku 'i ai 'a e polokalama 'e tolu 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale (Pule & Fale'i Tu'utu'uni Ngaue, Ngaahi Ngaue Fakalao mo e 'Ofisi 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga). 'Oku 'i ai leva 'a e ngaahi konga polokalam/va'a 'e fitu (7) 'o anga pehe ni —

- (1) Polokalama 1 Konga Polokalama 01: 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale
- (2) Polokalama 1 Konga Polokalama 02: 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale
- (3) Polokalama 1 Konga Polokalama 03: Va'a Fakahoko Ngaue
- (4) Polokalama 2 Konga Polokalama 01: Va'a Fa'u Lao
- (5) Polokalama 2 Konga Polokalama 02: Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao
Fakavaha'apule'anga & Ngaahi Talite
- (6) Polokalama 2 Konga Polokalama 03: Va'a Hopo Sivie, Kelekele mo e Famili
- (7) Polokalama 3 Konga Polokalama 01: Va'a Hopo Hia
 - a. Ko e va'a ko 'eni 'oku 'i he malumalu 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga pea 'oku ne tokangaekina, 'i hono vahe'i mei he 'Ateni Seniale, 'a e kotoa 'o e ngaahi hopo hia 'o fakafofonga'i 'a e Kalauni.

'Oku mahu'inga ke faka'ilonga'i 'oku fakahaa'i kakato 'e he fokotu'utu'u 'o e 'Ofisi 'a e ngaahi tefito'i fatongia 'o e 'Ofisi pea ke fakapapau'i 'oku fakahoko 'e he 'Ofisi hono ngaahi fatongia 'o fakatatau mo 'ene visone ke tuku atu ha ngaahi ngaue fakalao fisifisimu'a ki he Pule'anga 'o 'Ene 'Afio 'aki 'a e tu'unga fakalala'anga 'oku fakapolofesinale.

Polokalama		(Ngaahi) Taumu'a Felave'i	Ngaahi Ngaue/Founga Ngaue	Va'a Felave'i
Polokalama 1— Pule & Fale'i Tu'utu'uni Ngaue	Konga polokalama 1.1— 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale	Taumu'a 1.1.1 — Ngaahi tu'utu'uni mo e vahevahe fatongia mahino ange 'i he vaha'a 'o e 'Ateni Seniale, Fakahinohino Lao Seniale mo e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga	1) Tuku atu 'o e fale'i fakalao ki he Kapineta 'a 'Ene 'Afio mo e kau CEO, 'Ofisi 'o e Fale Alea-Sea, 'Ofisi Palasi, 'Eiki Tauhi Sila 'a 'Ene 'Afio 2) Tuku atu 'o e ngaahi tu'utu'uni mo e vahevahe fatongia mahino ange ki he Fakahinohino Lao Pule mo e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga kau ki ai mo e 'Ulu 'o e Ngaahi Va'a mo e Kau Ngaue Ma'olunga 3) Ngaahi fakataha 'i loto 'apingaue	'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale

			4) Fakataha 'a e komiti mo e ngaahi fonua kaunga'api 5) Lahi 'o e ngaahi fakangofua	
	Konga polokalama 1.2- 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale	Taumu'a 1.2.1 – Pule'i lelei ange 'o e AGO 'aki 'a e poupu lelei, ngaahi tu'utu'uni mo e fakahinohino mahino ki he kau ngaue 'o fakatatau ki he ngaahi mafai mo e naunau 'oku ma'u.	(1) Fakalelei'i pea fakahu atu 'a e Palani Ngaue ki he AGO 2) Fakalelei'i pea fakahu atu 'a e Palani Ngaue Fakata'u ki he AGO 3) Fakalelei'i & fakatonutonu 'a e Ngaahi Founa Fakahoko Ngaue Tu'upau 4) Fakalelei'i pea fakahu atu 'a e Lipooti Fakata'u 5) Ma'u mai mo fakahoko 'a e tu'utu'uni mei he AG 6) Tuku atu 'o e ngaahi tu'utu'uni ki he kau HOD	'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale
		Taumu'a 1.2.2 – Tokoni'i lelei ange 'a e ngaahi ngaue fakahinohino lao ma'a e kakai ke faka'ai'ai 'a e pule 'a e lao mo e 'ilo ki he lao	1) Palani mo fakahoko 'a e Polokalama Uike Lao fakata'u 'a e AGO 2) Tokoni'i 'a e ngaahi MDA 'i ha'anau kole tokoni fekau'aki mo 'enau ngaahi fealea'aki mo e fakalahi ki he 'ilo 'a e kakai fekau'aki mo e Ngaahi Lao Fakaangaanga & Ngaahi Tu'utu'uni 'oku fa'u	'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale
	Konga polokalama 1.3- Va'a Fakahoko Ngaue	Taumu'a 1.3.1 – Fakalakalaka 'i he tokoni fakangaue mo e 'ataakai ngaue	1) Fakahoko 'a e ngaue talitali kakai lelei ange ma'a e kau ngaue 'a e AGO/Kakai 'o e Fonua 2) Fakahoko 'a e ngaahi ngaue fefononga'aki 'oku lelei & falala'anga 3) Tokanga'i 'a e tohi lesisita ma'a e ngaahi me'alele 4) Tauhi ha 'ataakai ngaue 'oku ma'a 5) Tokanga'i 'a e lesisita 'o e Ngaahi Koloa 'a e Potungaue	Va'a Fakahoko Ngaue
		Taumu'a 1.3.2 – Fa'u lelei ange 'o e palani 'o ngaue 'aki 'a e ngaahi founa ngaue tokanga'i, pule'i mo lipooti lelei ange 'o fekau'aki mo e ngaue mo e hokohoko atu 'o e ngaue.	1) Palani mo fa'u ha Palani Ngaue ki he ta'u fakapa'anga kotoa. 2) Fa'u ha Palani Ngaue Fakata'u 3) Fa'u 'a e ngaahi lipooti M&E fakata'u ua 4) Fa'u 'a e ngaahi lipooti fakata'u	Va'a Fakahoko Ngaue
		Taumu'a 1.3.3 – Fakalakalaka 'a e ivi fakahoko ngaue 'a e kau ngaue mo ha 'ataakai ngaue 'oku mo'ui lelei.	1) Fakahoko 'a e ngaahi ako 'i he loto'i 'apingaue ma'a e kau ngaue poupu 2) Faka'ai'ai 'a e ngaahi ngaue ki he mo'ui lelei	Va'a Fakahoko Ngaue

		Taumu'a 1.3.4: 'Oku 'i ai ha ngaahi sistemi pule'i fakapa'anga mo pule'i lelei ange pea 'oku muimui ki ai	1) Teuteu'i 'a e patiseti 'a e AGO ke ne fakaha 'a e Palani Ngaue 2) Teuteu'i 'a e fakamatala Tukuhaui 3) Teuteu'i 'a e lipooti 'o e ngaahi fakamole 'i he faka'osinga 'o e mahina 4) Teuteu'i 'a e fakafuofua fakapa'anga Fakata'u mo hono toe vakai'i 5) Ngaue ki he ngaahi fakatau 'i he sun system & hono ma'u mai 6) Toe vakai'i 'o e vahenga tu'upau/vahe lau 'aho pea fakahu atu 7) Teuteu'i hono totongi 'o e ngaahi totongi folau	Va'a Fakahoko Ngaue
		Taumu'a 1.3.5 - Ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e founa ngaue lelei ange ki hono Tokangaekina 'o e Kau Ngaue	1) Fakahoko 'a e polokalama PMS 2) Fakahoko 'a e ngaue ki hono fakahu mai 'o e kau ngaue fo'ou 3) Pule'i & tokanga'i 'a e tohi taliui (4) Tokanga'i 'a e livi 'a e kau ngaue	Va'a Fakahoko Ngaue
		Taumu'a 1.3.6: Fakahoko 'e he 'Ofisi 'a e ngaahi ngaue ICT lelei ange fakaloto'apingaue pea 'i tu'a ke fakakakato 'a e ngaahi ola ngaue 'a e 'Ofisi mo poupuu ki he ngaahi ola fakafonua 'o e TSDF II.	1) Tokanga'i 'a e ngaahi teitapeisi 'a e 'ofisi mo e ngaahi sisitemi IT 2) Fakafo'ou 'a e uepisaiti 'a e 'Ofisi, mitia sosiale mo e teitapeisi fakalukufua 3) Fakahoko hono vakai'i hono lau 'o e naunau/ngaahi koloa	Va'a Fakahoko Ngaue
Polokalama 2 – Ngaahi Ngaue Fakalao	Konga polokalama 2.1- Va'a Fa'u Lao	Taumu'a 2.1.1: Fa'u lelei ange 'a e lao ma'a e Pule'anga ke fakahu atu ki he Fale Alea.	1) Fangaue'aki (fakahoko pea tokanga'i) mo e ngaahi MDA felave'i ke ma'u mai 'a e ngaahi fakahinohino fa'u lao ki hono fa'u 'o 'enau ngaahi lao fakaangaanga takitaha mo e lao fakalahi. 2) Fa'u 'o e ngaahi lao fakaangaanga mo e ngaaahi lao fakalahi ma'a e Pule'anga ke fakahu atu ki he Fale Alea. 3) Sivi pea toe vakai'i 'a e ngaahi Lao Fakaangaanga mo e lao fakalahi ma'a e Pule'anga kimu'a pea fakahu atu ki he Fale Alea 4) Fakahoko 'a e ngaue fakasekelitali ma'a e Komiti Lao 'a e Pule'anga pea fakahoko 'a e Ngaahi Fakataha Komiti Lao 5) Fakahoko 'a e Ngaahi Fakataha 'a e Komiti Si'i ki he Fa'u Lao.	Va'a Fa'u Lao

			6) 'Oatu 'a e ngaahi tohi kuo fakahu ki kapineti fakataha fakataha mo e ngaahi fetu'utaki tohi mo e Fale Alea mo e 'Ofisi Palasi 'o fekau'aki mo e lao	
		Taumu'a 2.1.2 – Poupou lelei ange ki he falala'anga mo e pule 'a e konisitutone koe'uhi ko e ngaahi founa ngaue fa'u lao 'a e Pule'anga	1) Fakatonutonu mo tokanga'i 'a e polokalama lao fakata'u 'a e Pule'anga 2) Fakahoko 'o e Ngaahi Tu'utu'uni Kapineti 'o felave'i mo e ngaahi liliu 'i he lao 3) Tokoni ki he ngaahi MDA 'a e Pule'anga 'i he'enau ngaahi polokalama 'a'ahi takai 'o felave'i mo 'enau ngaahi lao takitaha, fa'u 'o e ngaahi Lao Fakaangaanga mo ha lao fakalahi 4) 'Oatu 'a e fale'i fakalao ki he AG mo e SG 'o fekau'aki mo e ngaahi fakatonutonu ki he konisitutone mo e ngaahi fakatonutonu ki he lao	Va'a Fa'u Lao
		Taumu'a 2.1.3: Liliu lea 'oku lelei ange, 'aonga mo tonu ange 'o e kotoa 'o e lao 'a e Pule'anga mo e ngaahi tohi ngaue fakalao 'oku felave'i mo ia mei he lea faka-Pilitania ki he lea faka-Tonga	1) Tokangaekina 'a e liliu lea mo sivi hono liliu lea 'o e kotoa 'o e Ngaahi Lao Fakaangaanga 'a e Pule'anga, lao fakalahi mo e ngaahi tohi ngaue fakalao felave'i mo ia 2) Fakahoko 'a e Ngaahi Fakataha Komiti-Si'i ki he Liliu Lea 3) Fokotu'utu'u 'a e lao 'o fakatatau ki he sipinga fokotu'utu'u 'o e lea fakaTonga 4) Lau fakatonutonu 'o e tatau liliu faka-Tonga 'o e lao	Va'a Fa'u Lao
		Taumu'a 2.1.4 – Lelei ange, 'aonga pea taimi totonu 'a hono pulusi 'o e ngaahi tohi ngaue fakalao	1) Pulusi 'a e kotoa 'o e Ngaahi Lao, lao fakalahi mo e ngaahi tohi ngaue fakalao felave'i 'o fekau'aki mo e Kasete felave'i 'a e Pule'anga Tonga 2) Pulusi 'a e kotoa 'o e Ngaahi Lao, lao fakalahi mo e ngaahi tohi ngaue fekau'aki 'i he uepisaiti 'a e AGO	
	Konga polokalama 2.2 – Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'a-pule'anga & Ngaahi Talite	Taumu'a 2.2.1 - Fakahoko lelei ange 'a e fale'i fakalao 'oku tau'ataina mo lelei	1) 'Oatu 'a e fale'i fakalao 'i hano kole 'e he ngaahi MDA 'o fekau'aki mo ha 'elia pe 'o e lao 2) Fa'u, toe vakai'i, sivi mo alea'i 'a e ngaahi aleapau ngaue mo ha ngaahi tohi ngaue fakalao kehe pe ha tu'utu'uni ngaue 3) 'Oatu 'a e faka'atā fakalao 'o e ngaahi aleapau ngaue mo ha ngaahi tohi ngaue fakalao kehe pe	Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'a-pule'anga & Ngaahi Talite

			ha tu'utu'uni ngaue 'aki hono tuku atu 'o ha "tohi fakamo'oni faka'atā" 4) Fakahonoko 'a e ngaue tanumaki 'o e ivi malava ke ngaue 'i he mala'e fakaefale'i mo e fekumi fakalao ma'a e kau fakafofonga lao 'a e Pule'anga 5) Poupou mo faka'ai'ai 'a e ngaahi ngaue ki he pule 'a e lao 'i he tukui kolo aki hono fakahoko 'o e uike lao	
		Taumu'a 2.2.2 – Lelei ange 'a e Fakafofonga'i Fakalao 'i he tataki 'o e Komiti/Kau Ngaue pe Ngaahi Kulupu Ngaue pe Ngaahi Fakataha 'i he ngaahi me'a kau ki he lao fakavahapule'anga	1) Kau atu, kau ki he, pea fakahoko ha fale'i fakalao 'i he ngaahi komiti kuo fokotu'u 'e he lao, kau ngaue pe ngaahi kulupu ngaue ke fakapapau'i 'a e faipau ki he ngaahi lao 'o Tonga 'i hono tu'utu'uni 'e he 'Ateni Seniale pe Fakahinohino Lao Seniale; 2) Fakafofonga'i 'a e 'Ofisi 'o e Ateni Seniale, ko e Pule'anga 'o Tonga 'i he ngaahi fakataha fakalotofonua, ngaahi ako mo e kulupu fakahoko ngaue ke fakapapau'i 'a e pule 'a e lao	Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'a-pule'anga & Ngaahi Talite
		Taumu'a 2.2.3 – Ngaahi fokotu'utu'u fakakomesiale 'a e Pule'anga	(1) Fakahoko ha fale'i fakalao 'o fekau'aki mo e ngaahi me'a 'oku felave'i mo e ngaahi kautaha 'a e Pule'anga; (2) Fakahoko ha fale'i fakalao 'o fekau'aki mo e ngaahi totonu 'a e taha ma'u 'inasi mo e ngaahi fatongia; (3) Fakahoko ha fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi fokotu'utu'u fakapangike felave'i ma'a e Pule'anga; (4) Fakahoko ha fale'i fakalao 'o fekau'aki mo e fakatau 'a e Pule'anga pea poupou'i 'a e Fakahinohino Lao Seniale 'i he Komiti Fakatau Mai 'a e Pule'anga; (5) Fakahoko ha fale'i fakalao fekau'aki mo e ngaahi aleapau ngaue fakakomesiale mo e ngaahi aleapau ki he ngaahi kau'āfonua (6) Fakahoko 'a e fale'i fakalao fekau'aki mo e ngaahi fokotu'utu'u fakakomesiale mo e Ngaahi Fonua pe Ngaahi Hoangaue Fakalakalaka	

			(7) Fakataha mo fealea'aki mo e ngaahi fakafongia lao 'o e ngaahi fa'ahi 'oku kau ki he ngaahi ngaue fakakomesiale mo e Pule'anga	
		Taumu'a 2.2.4 – Taha Lelei Ange ki he Fale'i Fakalao Fakavaha'apule'anga	(1) Fakahoko 'a e fale'i fakalao ki he pule'anga 'o fekau'aki mo e lao fakavaha'apule'anga (2) Fakahoko 'a e fakale'i fakalao ki he pule'anga 'o fekau'aki mo e ngaahi fatongia fakalao 'i he malumalu 'o e lao fakavaha'apule'anga (3) Kau atu, kau ki he, mo fakafongia'i 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale mo e Pule'anga 'o Tonga 'i he ngaahi fealea'aki fa'ahi ua mo tokolahi ange (4) Fakafongia'i 'a e Pule'anga 'o Tonga 'i hono fakalelei'i melino 'o e ngaahi faikehekehe pea 'i he ngaahi sino fakalelei faikehekehe fakavaha'apule'anga; (5) Fa'u, sivi'i, alea'i pea toe vaka'i 'a e ngaahi tohi fakalao fa'ahi ua mo tokolahi ange 'a ia 'oku taumu'a 'a e Pule'anga ke fakamo'oni hingoa ai 'o 'oatu ha tohi fakamo'oni 'o e fakangofua. (6) Ngaue fakasekelitali ma'a e Komiti Si'i 'a e Kapineta ki he Ngaahi Fakangatangata 'o e Konga Tahi mo e Fakalahi ki he Konga Fonua Konitinenitale (7) Fakahoko 'a e ngaahi tefito'i fatongia ma'a e 'Ofisi 'o e Ngaahi Pule'anga Fakatahataha ma'a e Konivesio 'a e Ngaahi Pule'anga Fakatahataha ki hono Ta'ofi 'o e Fa'u'fa'u Fai Hia Fakavaha'apule'anga mo e Konivesio 'a e Ngaahi Pule'anga Fakatahataha ke Tau'i 'a e Faihala	Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'a-pule'anga & Ngaahi Talite
		Taumu'a 2.2.5 – Taki fakafongia lao ma'a e Pule'anga 'o Tonga 'i he ngaahi fakataha fakavaha'apule'anga mo e	(1) Fakafongia lao ma'a e Pule'anga 'o Tonga 'i he ngaahi fakataha fakavaha'apule'anga; (2) Fakafongia'i 'a e Pule'anga 'i he ngaahi komiti lao	Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'a-pule'anga & Ngaahi Talite

		ngaahi aleapau fakavaha'apule'anga	fakavahefonua mo fakavaha'apule'anga; (3) Fa'u mo/pe sivi'i 'a e ngaahi fakamatala mo e kau atu 'a e Pule'anga 'o Tonga ke fakapapau'i 'a e faipau ki he lao fakavaha'apule'anga; (4) Fa'u mo/pe sivi'i 'a e ngaahi tohi ngaue fakalao ma'ama'a; (5) Tauhi 'a e ngaahi lipooti mo e ngaahi naunau loto'i 'apingaue ki he fefolau'aki ki muli pea tokoni ke lava 'o ngaue'aki 'e he kotoa 'o e Kau Fakafongga Lao 'a e AGO mo e kau loea 'a e Pule'anga; (6) Fakataha mo fengau'e'aki mo e ngaahi kulupu fakavahefonua mo fakavaha'apule'anga, ngaahi kautaha mo e komiti 'i hono tu'utu'uni 'e he Pule'anga.	
		Taumu'a 2.2.6: Va'a ki he Ngaahi Talite	1) Fa'u, pule'i mo tokanga'i 'a e Tauhi'anga Talite Fakatahataha 'a Tonga 2) Fa'u mo fakahoko 'a e fale'i fakalao fekau'aki mo e fakahinohino ki he, mo hono ngaue'aki 'o e talite 'a Tonga, ngaahi me'a kau ki he founga ngaue felave'i mo hono aofangatuku 'o e ngaahi aleapau kau ki ai 'a e ngaahi tohi ngaue ke tali/a'u, ngaahi mafai kakato; 3) Pulusi, liliu lea pea tufa 'a e fakamatala talite ki he Pule'anga mo e kakai; 4) Ngaue ki he ngaahi fehu'i fakalao mei he Pule'anga 'o fekau'aki mo hono fakahoko 'o hono ngaahi fatongia 'i he talite; 5) Tokoni ki he Pule'anga 'i hono fa'u mo teuteu'i 'o e ngaahi lipooti kuo tu'utu'uni 'e he ngaahi fatongia 'i he Talite; 6) Kau atu, ngaue pea kau ki he ngaahi Komiti felave'i mo ha Talite, Ngaahi Kulupu Ngaue, Kau Ngaue, 'a ia kuo fokotu'u 'e he Pule'anga 'o Tonga 'o hange ko e UPR, Komiti Fakahoko 'o e Fefakatau'aki Fakafonua, Komiti 'a e Konivesio 'a e Ngaahi Pule'anga Fakatahataha ki hono Tau'i 'o e Faihala;	Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'a- pule'anga & Ngaahi Talite

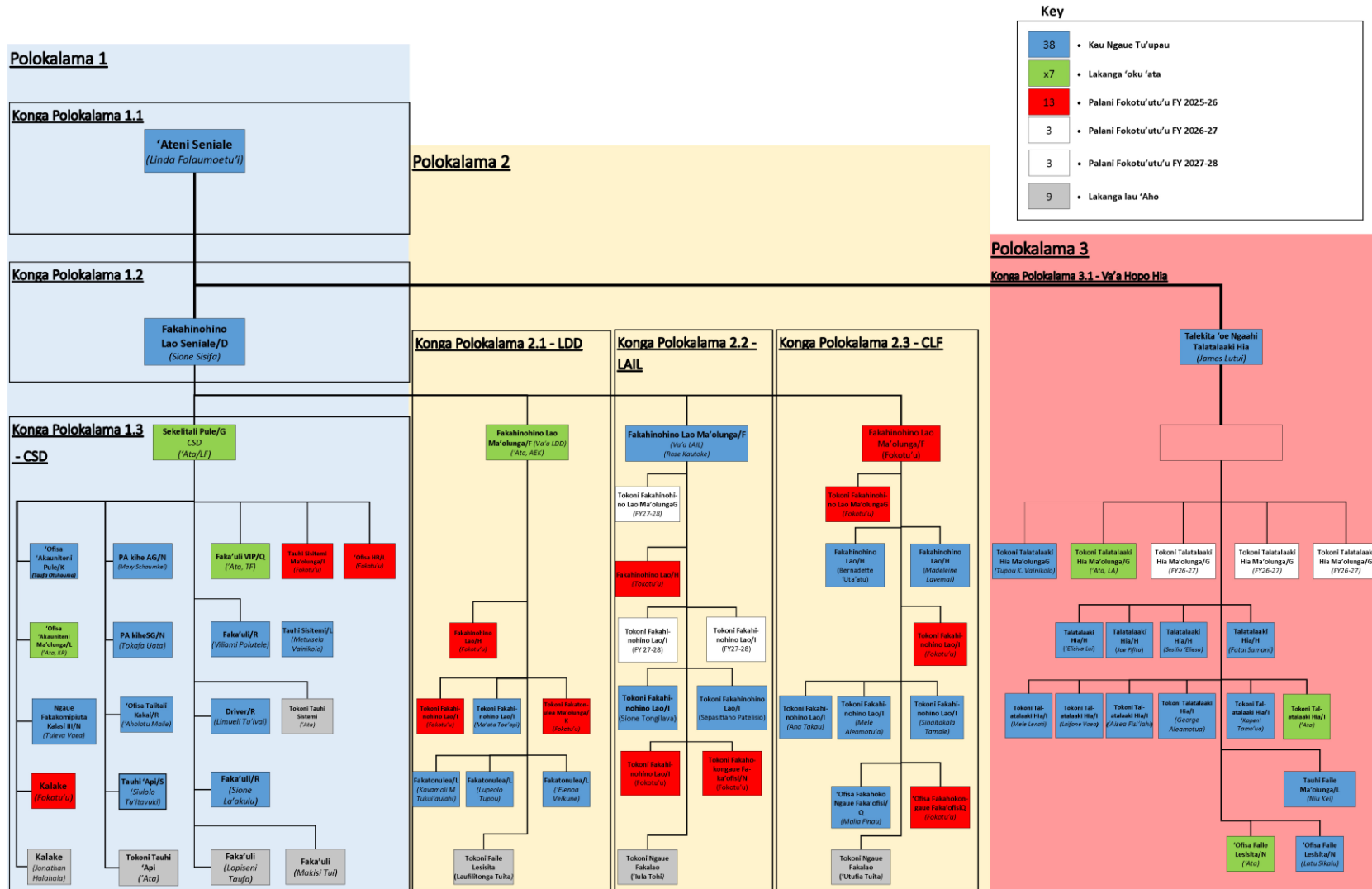
Konga polokalama 2.3 - Hopo Sivile, Kelekele & Famili	Taumu'a 2.3.1 - Fakafofonga'i lelei ange 'o e Kalauni 'i he hopo sivile, kelekele, pea ka fiema'u, hopo famili	SIVILE 1) Fakafofonga'i 'a e Kalauni 'i he kotoa 'o e ngaahi hopo sivile 2) Fakahoko 'a e ngaahi tu'utu'uni Kapineta ke ne fakafofonga'i 'a e Pule'anga 'o fakahoko 'i hono taimi totonu 3) Faipau ki he kotoa 'o e ngaahi Tu'utu'uni Fakaefakamaau'anga 4) Kamata'i 'o e ngaahi fakataha 'a e ngaahi MDA 'a e Pule'anga pe kole ke 'omai 'a e ngaahi fakahinohino 5) Teuteu'i 'o e ngaahi fakama'opo'opo 'o e ngaahi hopo ke tali 'e he SG 6) Ngaahi ako fakamahina (ngaahi founa ngaue fakafofonga) 7) Fa'u 'o e Fakamatala 'Eke Totongi / Fakamatala Taukapo mo e ngaahi tohi ngaue Fakaefakamaau'anga kehe 8) Tauhi 'o e fetu'utaki tohi mo e Fakamaau'anga mo e Kau Fakafofonga Lao tu'u fehanganahangi 'o fekau'aki mo e tu'unga 'oku 'i ai 'a e hopo pe ha me'a kuo tu'utu'uni 'e he Fakamaau'anga 9) Fekumi Fakalao mo e teuteu ki he ngaahi hopo, ui 'o e ngaahi hopo, ngaahi fakamalanga mo e ngaahi tangi 'i Fakamaau'anga 10) Lipooti fakafoki ki he ngaahi MDA felave'i fekau'aki mo e ngaahi ola 'o e ngaahi hopo KELEKELE 11) Fakafofonga'i 'a e Kalauni 'i he kotoa 'o e ngaahi hopo kelekele 12) Fakahoko mo faipau ki he kotoa 'o e ngaahi tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga mo e ngaahi tu'utu'uni 'oku felave'i mo e ngaahi faka'ilo kelekele kuo fakahoko ki he Minisita Fonua FAMILI 13) Fakahoko 'o e Ngaahi Tu'utu'uni Fakaefakamaau'anga 'i ha taimi totonu, fekau'aki mo e ngaahi fakahinohino ke hoko ko e Tauhia 'o e Fanau (GAL)	Va'a Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili
--	--	--	---

Polokalama 3 – 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga	Konga polokalama 3.1- Va'a Hopo Hia	Taumu'a 3.1.1 Fakahoko lelei ange 'a e ngaahi hopo hia 'o fakafofonga'i 'a e kalauni	1) Teuteu'i 'a e ngaahi fakama'opo'opo hia ki he ngaahi hopo hia fakataha mo ha ngaahi fokotu'u 'oku taau 2) Toe vakai'i 'o e 'luniti Tali Launga Fakangaue 'a e Polisi Tonga 3) Hā 'i he Fakamaau'anga 4) Fakahoko e ngaahi hopo hia 'i he ngaahi mafai fakafakamaau'anga, mafai ma'olunga ange, Fakamaau'anga Lahi mo e Fakamaau'anga Tangi 5) Fa'u, teuteu'i mo hono liliu lea 'o e ngaahi tohi ngaue ki fakamaau'anga 6) Toe vakai'i 'o e ngaahi tu'utu'uni 'a e kau Fakamaau Fakamaau'anga Polisi pe Fakamaau'anga Lahi ki he tangi ki Fakamaau'anga Lahi (Mafai Hopo Tangi) pe Fakamaau'anga Tangi, takitaha 7) Fakahoko 'a e Fekumi Fakalao 8) Lipooti ki he kau Polisi 'a e ngaahi hopo hia kotoa kuo tapuni 9) Fakafetu'utaki mo e Fakamaau'anga, kau Polisi mo e ngaahi MDA 10) Hiki fakamatala 'i he ngaahi faile hia 11) Tufa 'o e ngaahi tohi ngaue ki fakamaau'anga 12) Tauhi 'o ha teitapeisi 'oku 'i ai 'a e fakamatala fakamuimuitaha ki he kotoa 'o e ngaahi hopo hia 13) Tauhi 'o e tohi mahina 'o e vahevahe ngaue 14) Ngaahi ako mo e kau Polisi	Va'a Hopo Hia
		Taumu'a 3.1.2- Fakahoko lelei ange 'o e ngaahi fatongia 'i ha founga tau'ataina mo 'ata ki tu'a	1) Faipau ki he lao 'o e Talatalaaki 2) Faipau ki he Ngaahi Fakahinohino Tu'upau ki he DPP 3) Faipau ki he ngaahi tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga ki he taimi tufa mo e Tu'utu'uni Ngaue 4) Fetalanoa'aki mo e ni'ihi mamahi, kau memipa 'o e famili 'o e pekia, Kau 'Ofisa Fakatoto, Ngaahi Kautaha Felave'i, mo e Komisiona Polisi kimu'a pea 'Ikai 'i ai Ha Fakamo'oni ke Fakahā 'e he	Va'a Hopo Hia

			Kalauni pe fakaha 'a e 'ikai toe fie hoko atu 'a e hopo 5) Teuteu'i mo tufa 'a e Ngaahi Fakamalanga Hilifaki Tautea 'o ha Faka'iloa mo e Ngaahi Fakamatala ma'a e Faka'iloa 'oku ne Fakafofonga'i pe la 'i he Hokohoko 'o e Hopo Hia 6) Tufaki 'i ha taimi fe'unga mo pulusi 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e fakamaau, ngaahi tu'utu'uni, pea mo e ngaahi tu'utu'uni fakamaau'anga 7) Fakalelei'i 'a e ngaahi tu'utu'uni fakalipooti ki he ngaahi MDA felave'i	
		Taumu'a 3:1.3 - Fengaue'aki lelei ange mo e ngaahi sino fakavahefonua mo fakavaha'apule'anga pea mo e fakakakato 'o e ngaahi fatongia fakavahefonua mo fakavaha'apule'anga	1) Kau ki he Komiti Fakatahataha 'a e Ngaahi Kautaha Fakahoko Lao 2) Fakalahi 'a e fengaue'aki mo e 'luniti ki he Ngaahi Hia Fa'ufa'u Mamafa mo e Ngaahi Hia Fakavaha'apule'anga (SOCTCU) 3) Kau ki he kotoa 'o e ngaahi polokalama 'a e Fakataha'anga 'o e Kau 'Ofisa Lao 'o e Pasifiki (PILON) 4) Ngaue ki he Ngaahi Kole Fetokoni'aki Fakalao mo Fakafoki Fakapule'anga 5) Kau ki he ngaahi ngaue mo e ngaahi polokalama APG, FATF, ARIN-AP 6) Kau ki he ngaahi ngaue mo e ngaahi polokalama fekau'aki mo e hia komipiuta 7) Kau ki he ngaahi ngaue mo e ngaahi polokalama IAP	Va'a Hopo Hia
		Taumu'a 3.1.4: Ngaahi tu'unga fakangaue lelei ange mo e mo'ui lelei 'a e kau ngaue	1) Ngaahi naunau, ngaahi naunau tohi mo e me'angaue ma'a e kau ngaue 2) 'Elia fe'unga ki he 'ofisi mo e ngaue 3) 'Atakai mo e ngaahi tukunga 'oku malu ki he ngaue 4) Poupou'i ha ngaahi ngaue ki he mo'ui lelei mo e fakaakeake 'a e kau ngaue 5) Fakatupulaki 'a e tu'unga fakamolale 'o e 'ofisi 'aki ha ngaahi ngaue fakafeohi mo fakatahataha'i	Va'a Hopo Hia

			6) Ngaahi vahenga, monu'ia, ngaahi totonu mo e ngaahi lelei 'oku fe'unga ma'a e kau ngaue 7) Fakapapau'i 'oku tokolahi fe'unga 'a e kau ngaue 'o e 'ofisi	
		Taumu'a 3.1.5 - Fakalelei'i 'a e fakahoko ngaue ki he kakai	1) Ha 'elia 'i he 'ofisi 'oku lelei ange, malu mo nonga ki he fakataha mo e kau fakamo'oni 2) Fakahoko ki he ni'ihhi mamahi, ni'ihhi launga mo e famili 'o e ni'ihhi pekia fekau'aki mo e tu'unga 'o e hopo 3) Fetu'uaki mo e Senita ma'a e Kakai Fefine mo e Fanau mo e Senita Fakafonua 'a Tonga ma'a e Kakai Fefine mo e Fanau kapau 'e fiema'u 4) Tokoni fakame'alele ma'a e kau fakamo'oni hopo. 5) Ngaahi 'elia fe'unga ki hono talitali mo fakahoko ha fakataha mo ha kakai kau ki ai ha fakataha 'i he 'initaneti.	Va'a Hopo Hia

4.2 Fokotu'utu'u Fo'ou 'o e Ngaue'anga

Fokotu'utu'u 'o e Ngaue'anga - Ngaahi Lakanga Mahu'inga mo e Ngaahi Fakamatala

'Oku ha 'i he fokotu'utu'u 'o e ngaue'anga 'a e ngaahi naunau 'o e kau ngaue 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ka 'oku 'oku 'i ai 'a e ngaahi lakanga 'oku faka'amu 'a e 'ofisi ke fokotu'u 'i he kaha'u vave mai. Kataki 'o vakai 'oku ha 'i lalo 'a e ngaahi lakanga mahu'inga 'a ia kuo faka'ilonga'i 'e he 'Ofisi ko e ngaahi lakanga mahu'inga ki he ta'u fakapa'anga ka hoko. 'Oku mahu'inga ke fakatokanga'i 'e fokotu'u 'a e 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga hili hano tali 'o e fakatonutonu 'oku kei fakatatali ki he Konisitutone 'o Tonga. 'E hoko 'a e 'Ofisi ki he Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga ko ha 'Ofisi mavahe mei he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale, kae kei ngaue'aki pe 'a e Va'a Fakahoko Ngaue.

Ko e fakamavahevahe ko 'eni ke fakapapau'i 'oku tau'ataina 'a e 'Ofisi 'o e Talekita ki he Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga mei he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale, tautefito ki he taimi 'e faka'ilo ai 'e he 'Ofisi 'o e Talekita ki he Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga 'a e kakai 'oku fakafofonga'i 'e he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale pe ko e kau ngaue 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale.

'E lipooti leva 'e he Talekita kihe Talatalaaki Hia 'o e Pule'anga 'a 'ene ngaahi ngaue ki he 'Ateni Seniale, ka 'e 'ikai fakamalumu 'a e Talekita ki he Talatalaaki Hia 'o e Pule'anga 'i he tu'utu'uni 'o e 'Ateni Seniale. 'I he 'ene pehee 'e hoko 'a e Talekita 'o e Talatalaaki Hia 'o e Pule'anga ko e sino Fakakonisitutone 'o hange ko e 'Ateni Seniale. 'Oku 'oatu foki 'e he fokotu'utu'u 'o e ngaue'anga 'a e ngaahi lakanga matu'aki mahu'inga fo'ou 'a ia 'oku 'amanaki 'a e 'Ofisi ke fokotu'u 'i he ta'u fakapa'anga ka hoko.

Ngaahi Lakanga Mahu'inga ki he Ta'u Fakapa'anga hoko 2025/26 ki he 2027/28

'Oku 'i ai foki mo 'emau palani ke fokotu'u 'a e ngaahi lakanga ko 'eni 'i he kaha'u vave mai 'i hono faka'ata 'o e pa'anga pea mo ha kau ngaue lau 'aho 'e toko 7 'a ia na'e fakaikiiki 'i he fokotu'u 'o e Kau Ngaue ki he Komisoni 'o e Kau Ngaue Fakapule'anga:

4.3 To'o Konga Lalahi 'o e Palani 'o e Ngaahi Fakalelei Lalahi 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale

Ko e ngaahi liliu lalahi 'i he vahevahe 'o e patiseti ngaue 'a e AGO ki he Ta'u Fakapa'anga 2025/26 ki he 2027/28 'oku kau ki ai ha sino'i pa'anga ki he ngaahi fokotu'utu'u fo'ou mo hono fakaha 'o e ngaahi fiema'u vivili ke fakalelei 'aki 'a e ngaahi tonounou 'i he fakahoko fatongia 'a e 'Ofisi. Ko e ngaahi fokotu'utu'u fo'ou/ngaahi tonounou kuo fakatokanga'i 'oku kau ki ai 'a e ngaahi ma'u'anga tokoni ke fakapa'anga 'a e ngaahi ngaue lolotonga 'a e 'Ofisi mo e lava ke fakaha atu 'a e toe fokotu'utu'u 'o e 'ofisi –

No	Polok alama #	Konga Polokala ma #	Ngaahi Ngaue/Fakalelei Fo'ou	Ngaahi Ngaue	FY 2025/26	FY 2026/27	FY 2027/28	Ngaahi Fakamatala
1	Poloka lama 1	01-AG	Ngaue Fo'ou	Ngaahi tohi lao	\$5,000	\$5,000	\$5,000	Ngaahi tohi lao 'a ia 'oku fiema'u 'e he AGO pea kuo tali 'e he 'Ateni Seniale
2	Poloka lama 1	02-SG	Ngaue Fo'ou	Monu'ia fakahoko ngaue	\$124,763	\$124,763	\$124,763	Monu'ia fakahoko ngaue ma'ae kau loea 'a e AGO
3	Poloka lama 1	03-CSD	Fakalelei	Me'alele fo'ou x2	\$200,000			Ko e totongi 'osi 'e taha ke fakatau 'aki 'a e me'alele x2 ke fetongi 'a e AGO 5 mo e AGO 6 koe'uhi kuo laka hake 'i he taki ta'u 'e 10 fakatou'osi pea 'oku laka hake 'a e fakamole ki hono tauhi 'i hona mahu'inga 'i he taimi ni
4	Poloka lama 1	03-CSD	Ngaue Fo'ou	Microsoft 365	\$30,000	\$30,000	\$30,000	'Oku 'omai 'e he Microsoft 365 ha ma'u'anga tokoni 'o e ngaahi naunau, kuo fo'u ke fakafaingofua 'aki 'a e ngaue.
5	Poloka lama 1	03-CSD	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: 'Ofisa Tauhi Sisitemi Ma'olunga (Tu'unga Vahenga I)	\$30,000	\$30,000	\$30,000	Ke ne tokanga'i mo pule'i 'a e kotoa 'o e ngaahi me'a felave'i mo e IT 'a e 'ofisi. Ko e 'Ofisa Ngaue Fakatekisinosia pe 'e 1 'oku 'i ai 'i he taimi ni.
6	Poloka lama 1	03-CSD	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: 'Ofisa Tokangaekina 'o e Kau ngaue (Tu'unga Vahenga L)	\$20,000	\$20,000	\$20,000	'I he lolotonga 'oku 'ikai ha taha ngaue Tokangaekina 'o e Kau Ngaue 'i he 'ene pehee 'oku 'i ai 'a e fiema'u ke tatakai 'a e ngaahi ngaue felave'i mo e Kau ngaue.
7	Poloka lama 1	03-CSD	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Kalake (Tu'unga Vahenga N)		\$15,000	\$15,000	Ke tokoni ki he fakahoko fatongia 'a e va'a Pa'anga.
8	Poloka lama 2	01-LDD	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu:		\$34,000	\$34,000	'I he lolotonga 'oku 'ikai ke 'i ai ha Fakahinohino Lao ke tokoni ki he

Palani Ngaue & Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 2025/26-2027/28

				Fakahinohino Lao 'a e Kalauni (H)				Fakahinohino Lao Ma'olunga 'a ia 'oku lolotonga 'ata ai 'a e lakanga SCC talu mei 'Aokosi, 2024, pea ko e Tokoni Fakahinohino Lao pe 'e taha ko ia pe 'oku lolotonga le'ole'o mo tataki 'a e Va'a. 'Ikai ko ia pe, ka 'oku 'i ai 'a e fiema'u ki ha Tokoni Fakahinohino Lao 'e taha ke tokoni ki hono vahevahe 'o e ngaue 'a e va'a fa'u lao koe'uhi 'oku taha pe 'a e ACC 'a ia 'oku ne le'ole'o ma'a e Va'a.
9	Poloka lama 2	01-LDD	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Tokoni Fakahinohino Lao 'a e Kalauni (I)		\$30,000	\$30,000	
10	Poloka lama 2	01-LDD	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Tokoni Fakatonulea Ma'olunga (Tu'unga Vahenga K)	\$25,000	\$25,000	\$25,000	Fakautuutu ange 'a e ngaue fakatonulea mo e fiema'u 'o ha Tokoni Fakatonulea Ma'olunga ke tokoni ki he Tokoni Fakahinohono lao 'i hono sivi'i 'o e fakatonulea 'o e Ngaahi Lao Fakaangaanga mo e Ngaahi Tu'utu'uni.
11	Poloka lama 2	02-LAIL	Ngaue Fo'ou	'Ofisi fo'ou	\$58,200			Totongi 'osi ke fokotu'u 'aki ha 'Ofisi fo'ou ke hiki ai 'a e LAIL mei he levolo 2 ki he levolo 3 koe'uhi ko e fu'u tokolahi 'a e kau ngaue 'i he levolo 2
12	Poloka lama 2	02-LAIL	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Tokoni Fakahinohino Lao Ma'olunga 'a e Kalauni (Tu'unga Vahenga G)		\$40,000	\$40,000	Kuo fakatahataha'i 'e he va'a ko eni 'a e fakahokohoko fakamotu'alea ki he Fakatahataha'i 'o e Ngaahi Talite 'a Tonga pea te ne toe fakalahi 'a e Tauhi'anga Faka'ilekitulonika 'o e Ngaahi Talite 'a ia 'oku 'i ai hono fatongia mahu'inga 'i hono tokoni'i 'a e ngaahi fiema'u fakalao faka'aho 'a e Pule'anga 'a ia 'oku kau ki ai 'a e fale'i fakalao, fa'u mo sivi'i 'o e ngaahi tohi ngaue fakalao 'i hono tauhi 'o e halanga fetu'utaki vaofi ma'ae ngaahi potungaue. 'Ikai ko ia pe, ka kuo fakafatongia 'aki 'a e va'a ko 'eni 'a hono fa'u 'o e Tauhi'anga Faka'ilekitulonika 'o e Ngaahi Talite ma'a Tonga 'a ia 'e hoko ko ha ma'u'anga fakamatala mahu'inga 'i hono tokoni'i 'o e pule'anga mo hono ngaahi fatongia fakalao fakavaha'apule'anga kae pehe foki ki he ngaahi mo'ua pa'anga 'a ia 'oku fekau'aki mo e ngaahi fatongia fakalao ko 'eni.
13	Poloka lama 2	02-LAIL	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Fakahinohino Lao 'a e Kalauni (Tu'unga Vahenga H)	\$34,000	\$34,000	\$34,000	
14	Poloka lama 2	02-LAIL	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Tokoni Fakahinohino Lao 'a e Kalauni x2 (Tu'unga Vahenga I)	\$30,000	\$30,000	\$30,000	
15	Poloka lama 2	02-LAIL	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: 'Ofisa Ngaue Fakalao Faka'ofisi (Tu'unga Vahenga L)	\$20,000	\$20,000	\$20,000	
16	Poloka lama 2	03-CLF	Fakalelei	Fefolau'aki fakalotofonua	\$15,000	\$15,000	\$15,000	Hiki mei he \$4,000 koe'uhi ko ha ngaahi tu'utu'uni fo'ou, 'oku 'ikai

								fakahhoko 'a e ngaahi 'a'ahi 'api 'a e Tauhia Fakalao ki he ngaahi 'otu motu 'i tahi lolotonga 'a e ngaahi 'a'ahi 'a e fakamaau'anga neongo ia kuo pau ke fakahoko ma'u pe ha folau koe'uhi ko ha ngaahi me'a fakavavevave kau ki he tauhi 'o e fanau 'o kau ki ai 'a e ngaahi tohi kole 'o a'u ki he 'otu motu Niua
17	Poloka lama 2	03-CLF	Fakalelei	Ngaahi Naunau Fakakomipiuta	\$3,000	\$3,000	\$3,000	Koe'uhi ko e hiki 'a e mahu'inga lolotonga 'o e ngaahi naunau fakakomipiuta 'i he maketi, ko e patiseti lolotonga ki he vouti ko 'eni 'oku fusimo'omo/'ikai fe'unga ke fakatau 'aki ha ngaahi naunau mo ha polokalama 'oku fe'unga. Fakatokanga'i ange foki 'a e taimi 'oku maumau ai ha ngaahi naunau pea fiema'u ke fakafetongi
18	Poloka lama 2	03-CLF	Fakalelei	Ngaahi Naunau Fakakomipiuta Fo'ou	\$4,000	\$4,000	\$4,000	Koe'uhi ko e hiki 'a e mahu'inga lolotonga 'o e ngaahi komipiuta to'oto'o 'i he maketi, ko e patiseti lolotonga ki he vouti ko 'eni 'oku fusimo'omo/'ikai fe'unga ke fakatau 'aki ha lepitopu lelei. Ko e komipiuta to'oto'o fakamuimitaha kuo fakatau ma'a 'emau kau ngaue CC fo'ou na'e fe'unga mo e 3,800 ki he komipiuta to'oto'o 'ata'atā pe 'a ia na'e iku ki hono fakahoko ha fe'ave'aki vouti
19	Poloka lama 2	03-CLF	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Fakahinohino Lao Ma'olunga 'a e Kalauni (Tu'unga Vahenga G)			\$46,000	'Oku mahu'inga 'aupito ma'ae 'Ofisi ke 'i ai ha'ane taha Ma'olunga kene tokanga'i 'a e va'a ko 'eni ke fakapapau'i 'oku teuteu'i 'a e ngaahi fiema'u ki he ngaahi tohi mo e tohi ngaue 'i ha taimi fe'unga, koe'uhi 'e lava 'o hilifaki mai ha ngaahi totongi ki he pule'anga kapau 'oku 'ikai fakakakato 'a e ngaahi fiema'u ko ia.
20	Poloka lama 2	03-CLF	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Tokoni Fakahinohino Lao Ma'olunga 'a e Kalauni (Tu'unga Vahenga H)			\$40,000	'Oku mahu'inga 'aupito ma'ae 'Ofisi ke 'i ai ha'ane taha Ma'olunga kene tokanga'i 'a e va'a ko 'eni ke fakapapau'i 'oku teuteu'i 'a e ngaahi fiema'u ki he ngaahi tohi mo e tohi ngaue 'i ha taimi fe'unga, koe'uhi 'e lava 'o hilifaki mai ha ngaahi totongi ki he pule'anga kapau 'oku 'ikai fakakakato 'a e ngaahi fiema'u ko ia.
21	Poloka lama 2	03-CLF	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Tokoni Fakahinohino Lao 'a e Kalauni	\$30,000	\$30,000	\$30,000	

Palani Ngaue & Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 2025/26-2027/28

				(Tu'unga Vahenga I)				
22	Poloka lama 2	03-CLF	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: 'Ofisa Fakahoko Ngaue Faka'ofisi (Tu'unga Vahenga L)	\$20,000	\$20,000	\$20,000	'Oku mahu'inga 'aupito ma'ae 'Ofisi ke 'i ai ha'ane taha Ma'olunga kene tokanga'i 'a e va'a ko 'eni ke fakapapau'i 'oku teuteu'i 'a e ngaahi fiema'u ki he ngaahi tohi mo e tohi ngaue 'i ha taimi fe'unga, koe'uhi 'e lava 'o hilifaki mai ha ngaahi totongi ki he pule'anga kapau 'oku 'ikai fakakakato 'a e ngaahi fiema'u ko ia.
23	Poloka lama 3	01-CD	Ngaue Fo'ou	Kau ngaue 'oku fokotu'u atu: Tokoni Talatalaaki Hia Ma'olunga 'a e Kalauni x3 (Tu'unga Vahenga G)		\$120,00 0	\$120,00 0	Ko e Tokoni Talatalaaki Hia Ma'olunga pe 'e taha 'a e Kalauni 'i he 'Ofisi pea ko e ASCP 'E TAHA 'oku lolotonga 'atā ia.

5. PATISETI 'A E POTUNGAUE MO E KAU NGAUE

Ke fakahoko 'a e taumu'a ngaue ki he ngaahi tu'unga kuo fokotu'u ki he va'a/konga polokalama takitaha 'o e patiseti fakalukufua, 'oku fiema'u 'a e to'o konga lalahi 'i he Fakatata 1 mo e fakalukufua 'o e kau ngaue 'i he Fakatata 2.

Ngaue (\$m)	FY 2024/25 (hokohoko)	FY 2024/25 Pro (Fakalakalaka)	FY 2025/26 (hokohoko)	FY 2025/26 Proj (fakalakalaka)	FY 2026/27 (hokohoko)	FY 2026/27 Proj (fakalakalaka)	FY 2027/28 (hokohoko)	FY 2027/28 Proj (fakalakalaka)
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	1.62	-	1.54	-	1.59	-	1.59	-
Kau Ngaue Lau 'Aho (11xx)	0.11	-	0.14	-	0.14	-	0.14	-
Fefononga'aki mo e Fetu'utaki (12xx)	0.20	-	0.15	-	0.19	-	0.19	-
Monomono mo e Fakahoko Ngaue (13xx)	0.10	-	0.10	-	0.15	-	0.15	-
Fakatau mai 'o e ngaahi koloa mo e ngaue (14xx)	1.30	0.21	1.29	0.40	1.36	0.20	1.36	0.20
Ngaahi pale (15xx)	0.00	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Ngaahi Koloa (20xx)	0.09	-	0.03	-	0.03	-	0.03	-
Patiseti Fakakatoa 'a e Potungaue	3.43	0.21	3.26	0.40	3.46	0.20	3.46	0.20
Fakakatoa Patiseti Hokohoko mo e Fakalakalaka	3.64		3.66		3.66		3.66	

Fakatātā 1: Fakakatoa 'o e Patiseti 'a e Potungaue (\$M)

Ngaahi Fakamatala:

1. Ko e kau ngaue Tu'uma'u mo Lau 'Aho ko e ngaahi fakamole kotoa 'i he malumalu 'o e CAT 10 mo e 11
2. Ko e Ngaahi Fakamole Fakahoko Ngaue 'a e Potungaue ma'ae Polokalama 1, 2, 3 koe kotoa 'o e ngaahi fakamole 'oku 'i he malumalu 'o e CAT 12, 13, 14.
3. Ko e ngaahi koloa ko e ngaahi fakamole ia 'i he malumalu 'o e CAT 20

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'a e Potungaue 'i hono vahevahe ki he Fakafa'ahinga 'o e Ngaue

Fa'ahinga 'o e Ngaue	2025-26	2026-27	2027-28
'Ofisa Ma'olunga (Tu'unga Vahenga C-H)	0.71	0.71	0.71
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga Vahenga I-L)	0.47	.47	0.47
Kau Ngaue Kehe (Tu'unga Vahenga M-S)	0.12	.12	0.12
Fakakatoa 'o e Kau ngaue Tu'uma'u	1.30	1.30	1.30
Kau Ngaue Lau 'Aho	0.14	.14	0.14
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue	47	47	47
Fakakatoa 'o e Ngaahi Fakamole ki he Fakahoko Ngaue (\$ m)	1.43	1.43	1.43

Fakatātā 2: Fakakatoa 'o e kau ngaue 'a e Potungaue 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue (\$M)

Ngaahi Fakamatala:

1. 'Oku makatu'unga 'eni 'i he ngaahi fakamole fakahoko ngaue 'a e potungaue ('ikai kau ki ai 'a e ngaue 'Ovataimi, Le'ole'o mo e Ngaahi Monu'ia, Monu'ia Fakahoko Ngaue)

6. POLOKALAMA MO HONAU TAKITAHA KONGA POLOKALAMA

6.1 Polokalama 1 - Taki mo e Tu'utu'uni Ngaue

Ko e polokalama Taki mo e Tu'utu'uni Fale'i Ngaue 'oku pule'i ia 'e he 'Ofisi 'a e 'Ateni Seniale, Fakahinohino Lao Seniale 'a ia 'oku na tuku atu 'a e ngaahi fale'i fakalao ki tu'a mo e fakahinohino ki he ngaahi potungaue, va'a mo e fakafofonga kotoa 'a e Pule'anga 'i Tonga. 'Oku taki pea tokanga'i 'e he Fakahinohino Lao Seniale 'a hono fakalalakaka'i, pule'i mo monomono 'o e ngaahi taumu'a ngaue fakalotongaue 'o e ngaahi polokalama mo e konga-polokalama 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale.

Polokalama 1 (Pule mo e Tu'utu'uni Fale'i Ngaue) 'oku kau ki ai 'a e ngaahi konga polokalama 'e 3 –

- (1) Konga-polokalama 1.1: 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale
- (2) Konga-polokalama 1.2: 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale
- (3) Konga-polokalama 1.3: Ngaahi Va'a Fakahokohoko Ngaue

6.1.1 Konga-Polokalama 1.1: 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'i hono vahevahe ki he Fakafa'ahinga 'o e Ngaue Konga-Polokalama 1.1(\$M)

Patiseti	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28
Fakakatoa 'o e Fakamole Fakahoko Ngaue (\$ M)	0.24	0.29	0.33	0.31
'Ofisa Pule	1	1	1	1
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga Vahenga I-L)				
Kau Ngaue Kehe (Tu'unga Vahenga M-S)	2	2	2	2
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Tu'uma'u	3	3	3	3
Kau Ngaue Lau 'Aho	3	3	1	1
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue	6	6	6	6

Fakatata 3: Konga - polokalama 1.1 Fakakatoa 'o e kau ngaue 'a e 'Ofis 'o e 'Ateni Seniale 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue.

Ke fakahoko 'a e ngaahi taumu'a ngaue ki he ngaahi tu'unga 'oku fokotu'u ki he va'a/ konga polokalama takitaha 'a e patiseti fakalukufua (\$M)

Ngaue'l 'Aki (\$m)	FY 2025/26 (est Hokohoko)	FY 2025/26 (Proj Fakalalakaka)	FY 2026/27 (est hokohoko)	FY 2026/27 Fakalalakaka)	FY 2027/28 (est Hokohoko)	FY 2027/28 (Proj Fakalalakaka)
Kau ngaue tu'uma'u (10xx)	0.24	-	0.27	-	0.27	-
Kau ngaue lau 'aho (11xx)	0.05	-	0.05	-	0.05	-

Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	0.03	-	0.04	-	0.04	-
Tokangaekina mo e Ngaahi fakahoko ngaue (13xx)	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Fakatau 'o e Ngaahi koloa mo Ngaahi ngaue (14xx)	0.07	-	0.03	-	0.03	-
Mahu'inga mo e Ngaahi Pale (15xx)	-	-	-	-	-	-
**Ngaahi Naunau (20xx)	-	-	-	-	-	-

Liliu 'i he Polokalama mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui

Liliu mei he Palani Ngaue & Patiseti fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu lahi	Fo'ou
---	--------------	------------	------------	-------

Ngaahi 'uhinga ki he ngaahi liliu

- Hokohoko atu.

(Ngaahi) Va'a/Konga Polokalama 'oku ne Tokangaekina

Ke fakapapau'i hono pule'i lelei mo fakahoko lelei 'o e ngaahi taumu'a 'a e 'Ofisi, 'oku fiema'u 'e he 'Ofisi 'a e pule'i mahino, tu'uma'u mei he 'Ateni Seniale fakataha mo ha vahevahe mahino 'o e fakahoko fatongia 'i he vaha'a 'o e ngaahi fatongia 'a e 'Ateni Seniale (Taki), ko e Fakahinohino Lao Seniale (Tokanga'i) mo e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga (Tokanga'i).

Ko e tefito'i fatongia 'a e 'Ofisi ke tuku atu 'a e fale'i fakalao ki he Kapineti 'a 'Ene 'Afio, fakafofonga'i 'a e Pule'anga 'i he ngaahi hopo kelekele mo e hopo sivile kotoa, mo fakahoko 'a e ngaahi faka'ilo hia kotoa mo e ngaahi ngaue fa'u lao ki he Pule'anga.

Ko e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'a e tefito'i halanga ki hono tufaki fakalukufua 'o e ngaahi mafai 'o e 'Ofisi, 'o tautefito ki hono fakahoko 'o e ngaahi ngaue ki he ngaahi sino mafai ma'olunga 'o hange ko e Fakataha Tokoni, Kapineti 'a 'Ene 'Afio, Fale Alea, Ngaahi Fakamaau'anga 'o Tonga, Kau Fakafofonga 'o e Ngaahi Fonua Muli, ngaahi hoa ngaue langa fakalakalaka mo e ngaahi kautaha felālāve'i fakavaha'apule'anga mo fakavahefonua kotoa. Ko e ngaue ni 'oku poupou'i 'e he ngaahi va'a kotoa 'oku fou ai 'a e ngaahi ngaue 'a e 'Ofisi 'i honau ngaahi tu'unga totonu takitaha.

Ngaahi Taumu'a Ngaue

Taumu'a 1.1.1 – Ngaahi fakahinohino mahino ange mo e ngaahi vahevahe 'o e fatongia 'i he vaha'a 'o e 'Ateni Seniale, Fakahinohino Lao Pule mo e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga.						SDG/TSDf		Patiseti	
Ngaue	KPIs	2024/25 (ma'u'anga fakamatala)	2025/ 26	2026/ 27	2027/ 28	NGAAHI TAUMU'A #	NGAAHI ME'AFUA #	Hokohoko atu %	Fakalakalaka %
1) Tuku atu 'a e fale'i fakalao ki he Kapineti 'o 'Ene 'Afio, Kau CEO, Sea 'o e Fale Alea, 'Ofisi 'o e Palasi, 'Eiki Tauhi Sila	Peseti 'o e fakahoko 'o e Ngaahi Tu'utu'uni Kapineti.	50	50	50	50	16.3	16.3.2	70	
2) Tuku atu 'o e ngaahi fakahinohino mahino mo e vahevahe 'o e fatongia ki he Fakahinohino Lao Seniale mo e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'o kau ki ai 'a e Kau Taki Ngaue 'o e ngaahi Va'a mo e ngaahi Lakanga Ma'olunga	Tonu 'o e ngaahi fakahinohino mo e ngaahi vahevahe ngaue ki he SG, DPP mo e kau taki ngaue	85%	85%	85%	85%	16.3	16.3.2	25	
3) Fakataha fakaloto potungaue	Lahi 'o e ngaahi fakataha	48	48	48	48				
4) Fakataha 'a e komiti mo e Fakavahefonua	Lahi 'o e ngaahi fakataha komiti 'oku kau kiai	21	21	21	21	16.3	16.3.2	5	
5) Tali 'e he 'Ateni Seniale	Lahi 'o e ngaahi tali fiema'u mei he 'Ateni Seniale		20	20	20				

6.1.2 Konga-Polokalama 1.2: 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'a e Potungaue 'i hono vahevahe ki he Fakafa'ahinga 'o e Ngaue Konga - Polokalama 1.2 (\$M)

Patiseti	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28
Fakakatoa 'o e Fakamole (\$ M)	0.11	0.11	.11	.11
'Ofisa Ma'olunga	1	1	1	1
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga vahenga I-L)				
Kau Ngaue Kehe (Tu'unga vahenga M-S)	3	3	3	3
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Tu'uma'u	4	4	4	4
Kau Ngaue Lau 'Aho				
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue	4	4	4	4

Fakatata 4: Konga-polokalama 1.2: Fakakatoa 'o e kau ngaue 'a e 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue.

Ke fakahoko 'a e ngaahi taumu'a ngaue ki he ngaahi tu'unga 'oku fokotu'u ki he va'a/ konga polokalama takitaha 'a e patiseti fakalukufua (\$M)

Ngaue(\$m)	FY 2025/26 (est hokohoko atu)	FY 2025/26 Proj (fakalakal aka)	FY 2026/27 (est hokohoko atu)	FY 2026/27 Proj (fakalakal aka)	FY 2027/28 (est hokohoko atu)	FY 2027/28 Proj (fakalakal aka)
Kau Ngaue tu'uma'u (10xx)	0.14.	-	0.14	-	0.14	-
Kau Ngaue Lau 'aho (11xx)	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Tokangaekina mo e Ngaahi fakahoko ngaue (13xx)	-	-	-	-	-	-
Fakatau 'o e Ngaahi koloa mo e Ngaahi Ngaue (14xx)	0.62	-	0.62	-	0.62	-
Mahu'inga mo e Ngaahi Pule (15xx)	-	-	-	-	-	-
**Ngaahi Naunau (20xx)	-	-	-	-	-	-

Liliu 'i he Polokalama mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui

Liliu mei he Palani Ngaue & Patiseti fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu lahi	Fo'ou
--	--------------	------------	------------	-------

Ngaahi 'uhinga ki he ngaahi liliu

- Hokohoko atu

(Ngaahi) Va'a/Konga polokalama 'oku ne tokangaekina

Ko e tu'unga pule ma'olunga taha 'eni 'i he 'Ofisi pea 'oku mahu'inga ki he fakahoko fatongia fakalukufua 'a e 'Ofisi. Ko e 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale 'oku ne tokangaekina 'a e ngaahi me'a ni -

- (1) Fakapapau'i 'oku 'i ai ha sistemi pule'i mo fakahoko ngaue fe'unga ke fakahoko lelei mo 'aonga 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e 'Ateni Seniale mo e Pule'anga.
- (2) Pule'i, fakataha mo e Kau Taki 'o e Ngaahi Va'a, 'a hono fakama'ala'ala 'o e mafai 'a e 'Ofisi 'o fakamahino 'ene ngaahi taumu'a ngaue, ko e vahevahe 'o e ngaahi taumu'a ngaue mo fakama'ala'ala mahino 'o e ngaahi naunau 'oku fiema'u ke fakahoko 'aki 'a e ngaahi taumu'a ngaue.
- (3) Tokanga'i, siofi mo poupou ki he Kau Taki Ngaue 'i hono fakahoko 'o 'enau ngaahi taumu'a ngaue takitaha 'o fenāpasi mo e ngaahi naunau kuo vahe'i.
- (4) Fokotu'u 'a e tu'unga fakalukufua ki he pule'i lelei, tukupā ke ako mo langa hake 'a e ivi ngaue, mo ha 'ataakai pau, kau atu mo e 'ulungaanga poupou 'i loto ke lava 'o ngaue lelei 'i ai 'a e kau ngaue.

Ko e muimui ki he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale, ko e 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale 'a e founa tefito ki he ngaahi ngaue 'a e 'Ofisi kotoa. Ko e ngaue 'o e 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale 'oku poupou'i 'e he ngaahi va'a kotoa.

Ngaahi Taumu'a Ngaue

Taumu'a 1.2.1 – Pule'i lelei 'o e 'Ofisi 'a e 'Ateni Seniale mo e poupou lelei, ngaahi tu'utu'uni mo e ngaahi fakahinohino mahino ki he kau ngaue 'o fakatatau ki he ngaahi mafai mo e ngaahi naunau 'oku ma'u.						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue	Ngaahi Me'afua	2024/25 (ma'u'anga fakamat ala)	2025/26	2026 /27	2027/28	NGAAHI TAUMU'A #	NGAAHI FAKA'ILO NGA #	Ngaue Hokohok o %	Fakalakalak a %
(1) Vakai'i & fakahu 'a e Palani Ngaue ki he AGO	Fakahu 'i ha taimi lelei 'a e Palani Ngaue ki he AGO ki hono vakai'i faka'osi.	1	1	1	1	16.3	16.3.2	30	
(2) Vakai'i 'o e Ngaahi lipooti fakalakalaka 'o e Palani Ngaue Fakata'u.	Vakai'i 'i ha taimi lelei 'a e Ngaahi Lipooti Fakakuata 'o e Founa Ngaue Tu'upau.	4	4	4	4	16.3	16.3.2		
3) Ke Fakafo'ou 'a e Ngaahi Founa Ngaue Tu'upau ki he taimi fakamuimui taha	Vakai'i 'i ha taimi lelei 'a e Ngaahi Founa Ngaue Tu'upau	12	12	12	12	16.3	16.3.2		
Kakato pea fakahu atu 'o e Lipooti Fakata'u	Kakato mo fakahu atu 'a e Lipooti Fakata'u fakatatau ki he Lao ki he Ngaue Fakapule'anga	1	1	1	1	X	X		
Ma'u mai 'a e ngaahi tu'utu'uni mei he 'Ateni Seniale	85% Fakahoko	85%	85%	85%	85%	X	X		

Tuku atu 'o e ngaahi tu'utu'uni mahino ki he Kau Taki Ngaue 'o e ngaahi Va'a	85% Fakahoko	85%	85%	85%	85%	16.3	16.3.2		
Taumu'a 1.2.2: Fakafaingofua'i lelei 'o e ngaahi ngaue fakalao 'i he kolo 'oku ne faka'ai'ai 'a e pule 'o e lao mo e 'ilo fakalao. - Poupou'i 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'i hono fakafaingofua'i 'o e ngaahi ngaue fakalao 'i he kolo 'o hange ko e uike lao fakata'u. - Tokoni ki he Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga 'i he ngaahi polokalama talatalanoa mo fakataukei ki he kakai 'i he Ngaahi Lao mo e Ngaahi Tu'utu'uni fakaangaanga.									
(1) Palani & fakafaingofua'i 'a e Polokalama Uike Lao fakata'u 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale.	(1) Fakahu taimi lelei 'o e ngaahi ngaue 'o e Uike Lao ke tali 'e he Fakahinohino Lao Pule (uike 'e 2 kimu'a) (2) Fakahu taimi lelei 'a e patiseti 'o e Uike Lao ki he Fakahinohino Lao Pule ke tali (uike 'e 2 kimu'a). (3) Fakahu taimi lelei 'o e palani ki he uike lao fakata'u. (uike 'e 2 kimu'a) (4) Vakai'i taimi lelei 'a e ngaahi foomu fakamatala kuo 'omai hili 'a e ngaahi polokalama 'o e Uike Lao (hili 'a e uike 'e 2 mei ai)	1	1	1	1	16.3	16.3.2	70	
(2) Tokoni ki he ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga 'i he 'enau ngaahi talatalanoa mo fakataukei 'a e kakai 'i he ngaahi Lao mo e Ngaahi Tu'utu'utu'uni fakaangaanga.	(1) Ngaahi tali 'i ha taimi lelei ki he ngaahi kole 'a e ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga ke fakahoko 'a e ngaahi talatalanoa mo e kakai ('i loto 'i he uike 'e 2) (2) Teuteu e ngaahi miniti 'o e talatalanoa mo e kakai mo e ngaahi polokalama fakataukei. ('i loto 'i he uike 'e 1 hili mei ai) (3) Vakai'i 'i ha taimi lelei 'o e ngaahi ola 'o e ngaahi foomu fakamatala kuo 'omai hili 'a e ngaahi fepotalanoa'aki mo e kakai. ('i loto 'i he uike 'e 2 hili mei ai)	80%	80%	80%	80%	16.3	16.3.2		

6.1.3 Konga-polokalama 1.3: Va'a Fakahoko Ngaue

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'a e Potungaue 'i hono vahevahe ki he Fakafa'ahinga 'o e Ngaue

Konga-Polokalama 1.3 (\$M)

Patiseti	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28
Fakakatoa 'o e Fakamole (\$ M)	0.16	0.18	0.18	0.18
Kau 'Ofisa Ma'olunga (Tu'unga Vahenga E-H)	1	1	1	1
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga Vahenga I-L)	3	4	4	4
Kau Ngaue Kehe (Tu'unga Vahenga (M-S))	2	2	2	2
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Tu'uma'u	6	7	7	7
Kau Ngaue Lau 'Aho	4	4	4	4
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue	10	11	11	11

Fakatata 5: Konga-polokalama 1.3: Fakakatoa 'o e kau ngaue 'a e Va'a Fakahoko Ngaue 'o fakatatau ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue

Kene fakahoko e taumu'a ngaue ki he ngaahi tu'unga kuo fokotu'u ki he Va'a/Konga polokalama 'o e patiseti fakalukufua (\$M)

Ngaue (\$m)	FY 2025/26 (est hokohoko)	FY 2025/26 (Proj fakalakalaka)	FY 2026/27 (Pro hokohoko)	FY 2026/27 (Proj fakalakalaka)	FY 2027/28 (est Hokohoko)	FY 2027/28 Proj (fakalakalaka)
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	0.21	-	0.21	-	0.21	-
Kau Ngaue Lau 'Aho (11xx)	0.04	-	0.04	-	0.04	-
Fefononga'aki mo e Fetu'utaki (12xx)	0.11	-	0.11	-	0.11	-
Monomono mo e Fakahoko Ngaue(13xx)	0.10	-	0.10	-	0.10	-
Fakatau mai 'o e ngaahi koloa mo e ngaue (14xx)	0.54	-	0.55	-	0.55	-
Mahu'inga mo e ngaahi pale (15xx)						-
**Ngaahi naunau (20xx)	.03	-	.03	-	.03	-

Liliu 'i he Polokalama mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui

Liliu mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu lahi	Fo'ou
--	--------------	------------	------------	-------

Ngaahi 'uhinga ki he ngaahi liliu

- Kei hokohoko atu

(Ngaahi) Va'a/Konga-polokalama 'oku ne tokangaekina

'Oku fakahoko 'e he Va'a Fakahoko Ngaue 'a e ngaahi fatongia 'i he Lao ki hono pule'i 'o e Pa'anga 'a e Pule'anga, Ngaahi Tu'utu'uni 'o e Fale Pa'anga, Lao ki he Tukahau Pa'anga Hu Mai, Lao ki he Ngaue Fakapule'anga, Ngaahi Tu'utu'uni 'a e Ngaue Fakapule'anga ke fakapapau'i 'oku ngaue lelei mo 'aonga 'a e ngaahi Va'a 'o e AGO.

'Oku tokangaekina 'e he Va'a ko 'eni 'a e tokoni ki he Fakahinohino Lao Seniale 'i hono pule'i fakalukufua 'o e Ofisi mo hono tokoni'i 'o e Ngaahi Va'a ke lelei mo 'aonga 'enau fakahoko ngaue. 'Oku ne katoi 'a e fatongia fakangaue tu'upau 'o e Potungaue, pule'i fakapa'anga, tokangaekina 'o e kau ngaue, pule'i 'o e koloa, pule'i 'o e ngaahi lekooti mo e faile, pule'i 'o e ngaahi ngaue ki he me'alele mo hono pule'i 'o e 'api ngaue 'oku 'i ai 'a e 'Ofisi. 'Oku kau ki he Va'a Fakahoko Ngaue 'a e ngaahi vahevahe ko 'eni

- (1) Va'a Fakapa'anga
- (2) Va'a ki hono Tokangaekina 'o e Kau Ngaue/Palani
- (3) Va'a ki he Ngaahi Ngaue Fakakomipiuta (IT)
- (4) Va'a ki he Ngaahi Naunau
- (5) Va'a Pule'i Ngaue mo e Tokangaekina 'o e Ngaahi Ngaue

Ngaahi Taumu'a Ngaue

Taumu'a 1.3.1 - Fakamatala 'o e tokoni fakangaue mo e 'ataakai fakangaue						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue	Me'afua	2024/25 (ma'u'anga fakamatala)	2025/26	2026/27	2027/28	Ngaahi taumu'a#	Ngaahi faka'ilon ga #	Hokoho ko atu %	Fakalaka laka %
(1) Fakahoko 'a e sevesi talitali kakai lelei ma'ae kau ngaue 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale/Kakai	Peseti 'o e savea ki he fakafiemalie 'o e sevesi	Kamata 'i he 25/26	Fetu'u 'e 4 ki he 5 fakakuata	Fetu'u 'e 4 ki he 5 fakakuata	Fetu'u 'e 4 ki he 5 fakakuata				
(2) Fakahoko 'a e ngaahi ngaue fefononga'aki 'oku lelei & falala'anga	(1)Lahi 'o e ngaahi launga mei he kau ngaue felave'i mo e me'alele	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	16.3	16.3.2	20	

Palani Ngaue & Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 2025/26-2027/28

	(2) Tu'o lahi 'o e sivi me'alele 'i he kuata	me'alele 'e 6	me'alele 'e 6	me'alele 'e 6	me'alele 'e 6				
(3) Tokanga'i 'a e tohi lesisita ma'ae ngaahi me'alele	Peseti 'o e savea ki he fakafiemalie 'o e sevesi	kakato 100%	kakato 100%	kakato 100%	kakato 100%	16.3	16.3.2		
(4) Tokanga'i 'a e ma'a 'o e 'ataakai ngaue	(1) Lahi 'a e launga mei he kau ngaue fekau'aki mo e ma'a 'o e 'ofisi fakakuata.	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	16.3	16.3.2		
	(2) Lahi 'o e launga mei he kau ngaue fekau'aki mo hono tauhi 'o e 'api ngaue (ngaahi maumau)	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata	<5 ki he kuata				
(5) Tauhi lelei 'o e ngaahi koloa	Lesisita fakata'u 'o e kolo 'oku fakahu ki he Potungaue Pa'anga	Fakata'u (Siulai)	Fakata'u (Siulai)	Fakata'u (Siulai)	Fakata'u(S iulai)				

Taumu'a 1.3.2 : Fa'u lelei ange palani ngaue 'aki 'a e ngaahi founga ngaue sivi'i, pule'i mo lipooti kuo fekau'aki mo e ngaue mo e hokohoko atu 'o e ngaue. Fakataha'i Palani Ngaue mo e Palani Fakata'u ki hono sivi'i fakalukufua (M&E) fakataha mo e Lipooti Fakata'u.

(1) Palani'i mo fakataha'i e Palani Ngaue 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'i he ta'u fakapa'anga kotoa.	(1) Fakahu 'a e 'uluaki tatau 'o e Palani Ngaue ki he Fakahinohino Lao Seniale. (2) Fakahu e tatau aofangatuku 'o e Palani Ngaue ki he Fakahinohino Lao Seniale. (3) Fakahu e aofangatuku 'o e Palani Ngaue ki he Fakahinohino Lao Seniale.	1) Kuata 3 2) Kuata 4 3) Kuata 1	1) Kuata 3 2) Kuata 4 3) Kuata 1	1) Kuata 3 2) Kuata 4 3) Kuata 1	1) Kuata 3 2) Kuata 4 3) Kuata 1	16.3	16.3.2	20	
(2) Fa'u ha Palani Ngaue Fakata'u	(1) Fakahu 'o e Palani Ngaue Fakata'u	Kuata 1	Kuata1	Kuata 1	Kuata1	16.3	16.3.2		
(3) Teuteu'i 'o e M&E tu'o ua 'i he ta'u	(1) Fakahu 'o e Palani Ngaue Fakata'u	1) Kuata 1 2) Kuata 3	1) Kuata 1 2) Kuata 3	1) Kuata 1 2) Kuata 3	1) Kuata 1 2) Kuata 3				
(4) Fa'u 'a e ngaahi lipooti fakata'u	(1) Fakahu 'o e Lipooti Fakata'u ki he Fakahinohino Lao Seniale.	Kuata 1	Kuata 1	Kuata 1	Kuata 1	16.3	16.3.2		

Taumu'a 1.3.3 : Fakalelei 'a e ivi ngaue 'o e kau ngaue mo e 'ataakai ngaue 'oku mo'ui lelei

▪ 'Oatu 'a e kau ngaue fakapolofesinale mo poupu ke ako'i ke fakatupu ha 'ataakai fakahoko ngaue 'a ia 'oku ne fakaha 'a e tu'unga ma'olunga, faaitaha mo e ngaue fakataha ke tanumaki 'a e ivi malava fakahoko ngaue.

(1) Fakahoko 'a e ngaahi ako loto'i 'apingaue ma'ae kau ngaue	(1) Lahi 'o e ngaahi ako fakaloto pule'anga ki he kau ngaue.	Kuata 1	Kuata 1	Kuata 1	Kuata 1	16.3	16.3.2	10	
---	--	---------	---------	---------	---------	------	--------	----	--

fakalao mo poupou (e.g. Ngaahi vaheva he fakamatala fak auike ua ma'ae kau ngaue fakalao)									
(2) Faka'ai'ai 'a e ngaahi founa ki he mo'ui lelei.	Lahi 'o e ngaahi fokotu'u ki he mo'ui lelei 'oku fakahoko 'i he mahina takitaha.	1	1	1	1				
Taumu'a 1.3.4: 'Oku 'i ai 'a e pea 'oku fai pau ki he ngaahi founa pule'i fakapa'anga 'oku lelei ange. 'Oatu 'a e founa pule'i fakapa'anga lelei ange 'oku 'i ai pea fai pau ki ai, 'oku nofo ma'u pe 'a e fakamole 'i loto 'i he ngaahi fakangatangata 'o e patiseti pea fakalahi hono ngaue'aki 'o e ngaahi koloa 'a e pule'anga pea fakasi'isi'i 'a e maumau 'i he taimi kotoa pe.									
(1) Teuteu 'a e patiseti 'a e AGO ke ne fakaha 'a e Palani Ngaue	(1) Fakahu patiseti fakaangaanga. (2) Fakahu fakatonutonu 'o e Patiseti.	Kuata 3 Kuata 1	Kuata 3 Kuata 1	Kuata 3 Kuata 1	Kuata 3 Kuata 1	16.3	16.3.2	20	
(2) Teuteu'i 'o e Pa'anga Hu mai 'oku fakafoki	(1) Pa'anga Hu mai fakata'u 'oku fakafoki (R8, R4) (2) Pa'anga Hu mai fakamahina 'oku fakafoki (R7, R6)	(1) 'Aokosi (2) Kimu'a 'aho 28 'o e mahina kotoa.	(1) 'Aokosi (2) Kimu'a 'aho 28 'o e mahina kotoa.	(1) 'Aokosi (2) Kimu'a 'aho 28 'o e mahina kotoa.	(1) 'Aokosi (2) Kimu'a 'aho 28 'o e mahina kotoa.	16.3	16.3.2		
(3) Teuteu'i 'a e lipooti 'o e ngaahi fakamole 'i he faka'osinga 'o e mahina	Lahi 'o e ngaahi lipooti kuo fakahu atu ki he Komiti Pule 'i he kuata taki taha.	12	12	12	12	16.3	16.3.2		
(4) Teuteu'i e fakafuofua Fakata'u 'o e ngaahi fakalelei'i angamaheni	Fakahu 'o e fakafuofua Fakata'u mo e ngaahi sivi'i fakamahina.	Kuata 1	Kuata 1	Kuata 1	Kuata 1	16.3	16.3.2		
(5) Teuteu'i pea ngaue'i: 'a e ngaahi fakatau 'i he sun system pea 'omi; teuteu 'a e ngaahi vausia ki he totongi 'o e tohi mo'ua	Ngaue'i taimi totonu 'o e ngaahi kole fakataha mei he Kau Ngaue	<'aho ngaue 'e 5 mei hono ma'u	<'aho ngaue 'e 5 mei hono ma'u	<'aho ngaue 'e 5 mei hono ma'u	<'aho ngaue 'e 5 mei hono ma'u	16.3	16.3.2		
(6) Toe vakai'i 'o e vahenga tu'u pau/vahe lau 'aho pea fakahu atu	Ngaue'i taimi totonu 'a e vahenga tu'u pau.	95%	95%	95%	95%	16.3	16.3.2		

(7) Teuteu'i hono totongi 'o e ngaahi totongi	Taimi totonu ki hono fakahoko 'a e ngaahi totongi 'oku fiema'u	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
Taumu'a 1.3.5 : Ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e founa ngaue lelei ange ki hono Tokangaekina 'o e Kau Ngaue 'Oatu 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e founa nague totonu ki hono tokangaekina 'o e kau ngaue 'a ia tene fakalahi 'a e ivi malava fakangaue'anga o fakaetautaha 'oku lolotonga 'i ai, 'oku 'oange ki he kau ngaue 'a e ngaahi faingamalie fakapotopoto ki he fakalakalaka fakatautaha mo fakapolofesinale.									
(1) Fakalelei'i 'a e polokalama PMS	1) Fakahinohino 'a e MYR ki he Fakahinohino Lao Seniale. 2) Fakahinohino 'o e EFY ki he Fakahinohino Lao Seniale. 3) Fakahu 'o e PMS IIP ki he Fakahinohino Lao. 4) Fakahu lipooti PMS vaeua 'o e ta'u	1) K 3 2) K 1 3) K 1 4) K1 and K3	1) K3 2) K1 3) K1 4) K1 mo e K3	1) K3 2) K1 3) K1 4) K1 mo e K3	1) K3 2) K1 3) K1 4) K1 mo e K3	16.3	16.3.2	20	
(2) Fakahoko 'a e ngaue ki hono fakahu mai 'o e kau ngaue fo'ou	Peseti 'o e lakanga 'ata kuo fakafonu	100% 'i loto he mahina 1.5	100% 'i loto he mahina 1.5	100% 'i loto he mahina 1.5	100% 'i loto he mahina 1.5	16.3	16.3.2		
(3) Pule'i mo tokanga'i 'a e tohi taimi	Peseti 'o e kau ngaue 'oku tohi 'enau taimi 'i he mahina	100%	100%	100%	100%	16.3	16.3.2		
(4) Pule'i 'a e ngaahi taimi malolo (leave) 'a e kau ngaue	Fakahu 'i ha taimi fe'unga 'a e ngaahi foomu kole taimi malolo (leave) ki he Fakahinohino Lao Seniale ke ne tali	'I loto 'i he 'aho 2 'o e kole	'I loto 'i he 'aho 2 'o e kole	'I loto 'i he 'aho 2 'o e kole	'I loto 'i he 'aho 2 'o e kole	16.3	16.3.2		
Taumu'a 1.3.6: Ngaahi sevesi fakakomipiuta (ICT) 'oku fakahoko 'e he 'Ofisi ki loto pea ki tu'a ke fakakakato 'a e ngaahi taumu'a ngaue mo poupuu'i 'a e ngaahi taumu'a ngaue fakafonua TSDF II. Fakatonutonu faka'aho 'a e ngaahi ma'u'anga fakamatala (databases) 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale ke fakapapau'i 'oku 'i he tu'unga fakamuimui taha 'a e ngaahi faile ngaue kotoa. Fakahoko 'a e ngaahi sevesi fakakomipiuta (ICT) ki he ngaahi ngaue 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale									
(1) Fakafo'ou 'a e 'ofisi ki he Hopo Hia, Sivile, Famili, Kelekele pea mo e ngaahi keisi PST mo 'ene ngaahi ma'u'anga fakamatala.	(1) Fakapapau'i 'e 'ikai ke mate 'a e fakamatala fakamuimuitaha 'i he sevesi fakakomipiuta (2) Hiki tatau 'a e fakamatala fakamuimuitaha 'i he sevesi fakakomipiuta (3) Tukuatu 'a e fakamatala fakamuimui taha 'i he sevesi fakakomipiuta (4) Lahi 'o e ngaahi launga	(1) >4x ki he uike 2) >4x ki he uike 3) >4x ki he uike 4) >5 ki he kuata	(1) >4x ki he uike 2) >4x ki he uike 3) >4x ki he uike 4) >5 ki he kuata	(1) >4x ki he uike 2) >4x ki he uike 3) >4x ki he uike 4) >5 ki he kuata	(1) >4x ki he uike 2) >4x ki he uike 3) >4x ki he uike 4) >5 ki he kuata	16.3	16.3.2	10	
(2) Fakafo'ou 'a e uepisaiti 'a e 'ofisi & fakamatala fakalukufua	(1) Taimi totonu 'a hono tukuatu 'a e fakamuimui taha 'i he uepisaiti (www.ago.gov.to) (2) Fakafo'ou ki he fakamuimui taha	>4x ki he uike	>4x ki he uike	>4x ki he uike	>4x ki he uike	16.3	16.3.2		

Palani Ngaue & Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 2025/26-2027/28

	'o e uepisaiti AGO								
(3) Fakahoko hono sivi 'o e lau 'o e naunau/ngaahi koloa	(1) Fakataha'i mo e 'Ofisa_Tauhi Koloa (2) Tu'olahi hono vakai'i 'o e ngaahi naunau/ ngaahi koloa / fakaha ki he DS	(1) Tu'o taha he mahina	(1) Tu'o taha he mahina	(1) Tu'o taha he mahina	(1) Tu'o taha he mahina	16.3	16.3.2		

6.2 Polokalama 2 - Ngaahi Ngaue Fakalao

Ko e polokalama Ngaahi Ngaue Fakalao 'oku pule'i 'e he ngaahi va'a/konga polokalama ko 'eni –

- (1) Konga Polokalama 2.1: Va'a Fa'u Lao
- (2) Konga Polokalama 2.2: Va 'a Fale'i Fakalao & Fakavaha'apule'anga
- (3) Konga Polokalama 2.3: Va'a Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili

Ko e kotoa 'o e ngaahi va'a ko 'eni 'oku nau 'i he malumalu 'o e Fakahinohino Lao Ma'olunga (D/CEOs) pea ko e kau Fakahinohino Lao Ma'olunga te nau fakaiku lipooti ki he Fakahinohino Lao Pule.

6.2.1 Konga Polokalama 2.1: Va'a Fa'u Lao

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue Konga-polokalama 2.1 (\$M)

Budget	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28
Fakakatoa 'o e Fakamole Fakahoko (\$ M)	0.16	0.15	0.15	0.15
Kau 'Ofisa Ma'olunga	1	2	2	2
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga Vahenga I-L)	4	5	5	5
Kau Ngaue Kehe (Tu'unga Vahenga M-S)				
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Tu'u Ma'u	5	7	7	7
Kau Ngaue Lau 'Aho	1	1	1	1
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue	6	8	8	8

Fakatata 6: Konga-polokalama 2.1: Fakakatoa 'o e kau ngaue Va'a Fa'u Lao 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue

Ke fakahoko 'a e ngaahi taumu'a ngaue ki he ngaahi tu'unga 'oku fokotu'u ki he va'a/konga polokalama taki taha ki he patiseti fakalukufua (\$M)

Ngaue (\$m)	FY 2025/26 (hokohoko)	FY 2025/26 Proj (fakalakalaka)	FY 2026/27 (hokohoko)	FY 2026/27 Proj (fakalakalaka)	FY 2027/28 (fakalakalaka)	FY 2027/28 Proj (fakalakalaka)
Kau Ngaue Tu'u Ma'u (10xx)	0.18	-	0.16	-	0.16	-
Kau Ngaue Lau 'Aho (11xx)	0.01	-	0.01	-	0.01	-
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	-	-	-	-	-	-

Tokangaekin a mo e Ngaahi Fakahoko Ngaue (13xx)	-	-	-	-	-	-
Fakatau 'o e Ngaahi Koloa mo e Ngaahi Ngaue (14xx)	.07	-	.09	-	.09	-
Mahu'inga mo e ngaahi pale (15xx)	-	-	-	-	-	-
Kau Ngaue Tu'u Ma'u (10xx)	-	-	-	-	-	-

Liliu 'i he Polokalama mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui

Liliu mei he Palani Ngaue & Patiseti fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu lalahi	Fo'ou
--	-----------------	------------	-----------------	-------

Ngaahi 'uhinga ki he Liliu

- Hokohoko atu

(Ngaahi) Va'a/Konga polokalama 'oku ne Tokangaekina

Ko e fatongia fakalukufua 'o e Va'a Fa'u Lao ko e fa'u 'o e ngaahi lao 'a e Pule'anga ke fakapapau'i ko e ngaahi lao fo'ou, fakatonutonu pe fakapekia 'oku tonu fakalao. 'I he 'enau tu'unga pau ko e fa'u lao 'a e Pule'anga 'o 'Ene 'Afio, ko e fatongia tefito 'o e Va'a Fa'u Lao ke 'oatu 'a e ngaahi tatau mahino ngofua 'oku tonu fakalao mo fakamafai ki he tu'utu'uni ngaue 'a e Pule'anga. 'I he fa'u lao, 'oku fakahoko ngaue ai 'a e Va'a Fa'u Lao 'i he ngaahi tu'utu'uni mei he Ngaahi Potungaue, Ngaahi Va'a Ngaue mo e Ngaahi Kautaha Ngaue.

Koe'uhi ke fakahoko 'a e fatongia ko 'eni 'i ha founa tau'ataina mo 'ata ki tu'a, 'oku 'ikai kau 'a e Va'a Fa'u Lao ki hono fa'u 'a e tu'utu'uni ngaue pe fokotu'u ha tu'utu'uni ngaue mo ha ngaahi fokotu'u fakalao. Ka ko hono fatongia 'i he founa ki hono fokotu'u mo fa'u 'o e lao 'oku kamata ia 'i hono ma'u mai 'o ha Tu'utu'uni Kapineti ke fa'u ha Lao Fakaangaanga, tu'utu'uni pe ngaahi tohi fakalao kehe ma'ae Pule'anga ke fakamafai ki ha tefito'i tu'utu'uni ngaue.

'I he fakahoko 'o e fatongia ni, 'oku fengau'e'aki vaofi 'a e Va'a Fa'u Lao mo e Potungaue, Va'a Ngaue, Kautaha Ngaue felave'i 'oku nau tokangaekina 'a e fokotu'u fakalao ke ma'u mai mo fakama'ala'ala 'a e ngaahi tu'utu'uni fa'u lao, ke fa'u mo fakatonutonu 'a e lao, pea pehe foki ki hono poupou'i 'a e ngaahi fetalanoa'aki 'a e ngaahi memipa felave'i.

Kapau 'oku 'ikai ke nau malava pe 'ikai ma'u 'a e taukei ke fa'u ha tefito'i lao, ko e fatongia 'o e Potungaue, Va'a Ngaue pe Kautaha Ngaue felave'i ke fakangaue'i ha taha fa'u lao ke tokoni ki hono fa'u 'o e lao. Ka 'i ha fa'ahinga taimi pe, kuo pau ki he ngaahi ngaue fa'u lao katoa 'o e Pule'anga ke sivi'i 'e he Va'a Fa'u Lao kimu'a pea hoko atu ki he Komiti Lao 'a e Kapineti pea hili mei ai ki he Kapineti.

'I hono fa'u 'o e lao, 'oku fakahoko 'eni 'e he Va'a Fa'u Lao 'aki 'a e ngaahi 'ilo mo e taukei makehe.

Ki he ngaahi poloseki fa'u lao, 'oku fiema'u ke fakatalanoa mo fakahoko ma'u pe ki he Va'a Fa'u Lao 'i he ngaahi tu'unga kotoa pe 'o e fa'u lao. Ko e Va'a Fa'u Lao 'oku ne vahe'i ha tokotaha fa'u lao pe 'ofisa lao ke ne fakahoko ha tokoni fakalao. Kapau 'oku kau 'i he poloseki fa'u lao ha tokotaha fale'i fakalao, 'e fetu'utaki leva 'a e tokotaha fa'u lao kuo vahe'i mei he Va'a Fa'u Lao mo e tokotaha fale'i fakalao pea mo e tokotaha tu'utu'uni fa'u lao ki hono fakahoko 'o e tatau 'o e lao.

Ko e ngaahi fatongia mahu'inga makehe 'oku fakahoko 'e he Va'a Fa'u Lao 'oku kau ai hono fokotu'utu'u 'a e tatau 'o e lao ki he sipinga fa'u lao Faka-Tonga, liliu lea pe toe sivi'i mei he lea Faka-Pilitania ki he lea Faka-Tonga, fakahoko 'a e tokoni faka-Sekelitali ki he Komiti Lao 'o e Kapineti, pea mo hono kasete'i mo pulusi 'a e ngaahi lao kuo fakapaasi mo fakamo'oni huafa.

'Oku 'i ai 'a e ngaahi taumu'a ngaue tefito 'e fa (4) 'a e Va'a Fa'u Lao –

2.1.1 Fa'u lelei ange 'o e lao ma'ae Pule'anga ke fakahu ki he Fale Alea

2.1.2 Poupou lelei ange ki he falala'anga mo e pule fakakonisitutone, mo e ngaahi mafai fakahoko 'o e fa'u 'o e lao mo fakalao

2.1.3 Liliu lea lelei, 'aonga mo tonu 'a e ngaahi lao 'o e pule'anga mo e ngaahi tohi ngaue fakalao felave'i

2.1.4 Pulusi 'i he taimi totonu 'a e ngaahi me'a ngaue fakalao

Ngaahi Taumu'a Ngaue

Taumu'a 2.1.1: Fa'u lelei ange 'o e lao ma'ae Pule'anga ke fakahu ki he Fale Alea.						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue	KPIs	2024/25 (ma'u'an ga fakamat ala)	2025/2 6	2026/2 7	2027/28	Ngaahi Taketi #	Ngaahi me'a fua #	Hokohok o atu	Fakalak alaka
1. Fetu'utaki (fakahoko mo fokotu'utu'u) mo e Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga felave'i ke ma'u mai 'a e ngaahi tu'utu'uni ke fa'u 'a e ngaahi lao fakaangaanga mo e lao fakalahi 'oku felave'i	- Lahi 'o e ngaahi fakataha - Lahi 'o e ngaahi fetu'utaki 'i he 'Imeili mo e ngaahi fetu'utaki telefoni	50	50	50	50				

2. Fa'u e ngaahi lao lakaangaanga mo e ngaahi lao lakalahi 'a e Pule'anga ke fakahu ki Fale Alea	Tonu 'a e tatau 'o e lao 'o fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uni ki he fa'u 'o e lao	85%	85%	85%	85%	1.3,1.5,3 .5,3.7, 4.3,4.4, 5.1,5.6, 5.c, 6.b, 8.8,8.9, 10.4,10. 7,11.2,1 1.4, 11.7, 12.5,12. 7,13.2,1 4.4,15.8, 16.3,16. a,16.5,1 7.18	1.3.1, 1.5.1,3.5 .2,3.7.1, 4.3.,4.4., 5.1.1,5.6 .2, 5.c.1,6.b .1,8.8.2, 8.9.2,10. 4.1,10.b. 1,11.2.1, 11.4.1,1 1.7.2,12. 5.1,12.7. 1,13.2.1, 14.4.1,1 5.8.1,16. 3.1,16.a. 1,16.5.1, 17.18.2		
3. Sivi'i mo vakai'i 'o e ngaahi tatau 'o e lao fakaangaanga mo e lao fakalahi ma'ae Pule'anga kimu'a 'i hono fakahu ki he Fale Alea	1) Totonu 'o fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uni 'o e fa'u lao. 2) Fa'u 'o fakatatau ki he Tohi Fakahinohino ki he Fa'u Lao 3) Fokotu'utu'u 'o fakatatau ki he Tohi Fakahinohino ki he Fa'u Lao.	85%	85%	85%	85%	1.3,1.5,3 .5,3.7, 4.3,4.4, 5.1,5.6, 5.c, 6.b, 8.8,8.9, 10.4,10. 7,11.2,1 1.4, 11.7, 12.5,12. 7,13.2,1 4.4,15.8, 16.3,16. a,16.5,1 7.18	1.3.1, 1.5.1,3.5 .2,3.7.1, 4.3.,4.4., 5.1.1,5.6 .2, 5.c.1,6.b .1,8.8.2, 8.9.2,10. 4.1,10.b. 1,11.2.1, 11.4.1,1 1.7.2,12. 5.1,12.7. 1,13.2.1, 14.4.1,1 5.8.1,16. 3.1,16.a. 1,16.5.1, 17.18.2		
4. Fakahoko e fatongia faka-Sekelitali ma'ae Komiti Lao 'o e Pule'anga mo fakahoko 'a e Ngaahi Fakataha e Komiti Lao	Lahi 'o e ngaahi fakataha	18	20	20	20				
5. Fakahoko 'a e ngaahi fakataha 'o e Komiti Si'i ki he Fa'u Lao	Lahi 'o e ngaahi fakataha	30	30	30	30	1.3,1.5,3 .5,3.7, 4.3,4.4, 5.1,5.6, 5.c, 6.b,	1.3.1, 1.5.1,3.5 .2,3.7.1, 4.3.,4.4., 5.1.1,5.6		

						8.8,8.9, 10.4,10. 7,11.2,1 1.4, 11.7, 12.5,12. 7,13.2,1 4.4,15.8, 16.3,16. a,16.5,1 7.18	.2, 5.c.1,6.b .1,8.8.2, 8.9.2,10. 4.1,10.b. 1,11.2.1, 11.4.1,1 1.7.2,12. 5.1,12.7. 1,13.2.1, 14.4.1,1 5.8.1,16. 3.1,16.a. 1,16.5.1, 17.18.2		
6. Fakahoko atu 'a e tohi fakahu totonu ki Kapineti mo e ngaahi fetu'utaki mo e Fale Alea mo e 'Ofisi Palasi 'oku fekau'aki mo e lao	Lahi 'o e ngaahi tohi fakahu totonu ki Kapineti	20	20	20	20	1.3,1.5,3 .5,3.7, 4.3,4.4, 5.1,5.6, 5.c, 6.b, 8.8,8.9, 10.4,10. 7,11.2,1 1.4, 11.7, 12.5,12. 7,13.2,1 4.4,15.8, 16.3,16. a,16.5,1 7.18	1.3.1, 1.5.1,3.5 .2,3.7.1, 4.3.,4.4., 5.1.1,5.6 .2, 5.c.1,6.b .1,8.8.2, 8.9.2,10. 4.1,10.b. 1,11.2.1, 11.4.1,1 1.7.2,12. 5.1,12.7. 1,13.2.1, 14.4.1,1 5.8.1,16. 3.1,16.a. 1,16.5.1, 17.18.2		
Taumu'a 2.1.2: Poupou lelei ange ki he falala'anga mo e pule fakakonisitutone, mo e ngaahi mafai fakahoko 'o e fa'u 'o e lao mo fakalao									
Poupou mo fakahoko 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e 'Ateni Seniale 'i hono fakahoko 'o e fale'i ki he Kapineti 'o 'Ene 'Afio, Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga 'i he poupou ki he falala'anga mo e pule lelei Fakakonisitutone.									
(1) Liliu mo tauhi 'a e 'a e polokalama lao fakata'u 'a e Pule'anga.	1) Fakauike ua kotoa pe	Fakauik e ua	Fakaui ke ua	Fakaui ke ua	Fakauik e ua	1.3,1.5,3 .5,3.7, 4.3,4.4, 5.1,5.6, 5.c, 6.b, 8.8,8.9, 10.4,10. 7,11.2,1 1.4, 11.7, 12.5,12. 7,13.2,1 4.4,15.8, 16.3,16.	1.3.1, 1.5.1,3.5 .2,3.7.1, 4.3.,4.4., 5.1.1,5.6 .2, 5.c.1,6.b .1,8.8.2, 8.9.2,10. 4.1,10.b. 1,11.2.1, 11.4.1,1 1.7.2,12. 5.1,12.7. 1,13.2.1,		

Palani Ngaue & Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 2025/26-2027/28

						a,16.5,1 7.18	14.4.1,1 5.8.1,16. 3.1,16.a. 1,16.5.1, 17.18.2		
(2) Fakahoko 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'a e Kapineti mo e Fakataha Tokoni 'i he fekau'aki mo e ngaahi fakatonutonu fakalao	1) Lahi 'o e Ngaahi Tu'utu'uni Kapineti 'oku fakahoko 'i ha Ta'u Fakapa'anga 2) Lahi 'o e Ngaahi Tu'utu'uni 'o e Fakataha Tokoni 'oku fakahoko 'i he Ta'u Fakapa'anga	(1) 10 (2) 10	(1) 10 (2) 10	(1) 10 (2) 10	(1) 10 (2) 10				
(3) Tokoni ki he Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga 'i he 'enau ngaahi polokalama fakalahi 'a e 'ilo 'o e kakai fekau'aki mo e ngaahi lao, ngaahi tatau 'o e Ngaahi Lao Fakaangaanga mo e ngaahi lao fakalahi 'oku felave'i	Lahi 'o e ngaahi fealea'aki	20	20	20	20				
(4) Fakahoko 'a e fale'i fakalao ki he 'Ateni Seniale mo e Fakahinohino Lao Seniale 'i he ngaahi fakatonutonu ki he Konisitutone mo e ngaahi fakatonutonu ki he ngaahi lao	Lahi 'o e ngaahi fale'i fakalao 'oku tuku atu	20	20	20	20				
Taumu'a 2.1.3: Liliu lea lelei, 'aonga mo tonu 'a e ngaahi lao 'o e pule'anga mo e ngaahi tohi ngaue fakalao felave'i Poupou'i mo fakahoko 'a e ngaahi tu'utu'uni 'o e 'Ateni Seniale 'i hono fakahoko 'o e ngaahi mafai fakalao 'a e 'Ateni Seniale.									
(1) Tokangaekina 'a e liliu lea mo e sivi'i 'a e liliu lea 'o e Ngaahi Lao Fakaangaanga, ngaahi lao fakalahi mo e ngaahi me'a ngaue fakalao kotoa 'oku felave'i	(1) Lahi 'o e Ngaahi Lao Fakaangaanga, ngaahi lao fakalahi mo e ngaahi me'a ngaue fakalao kotoa 'oku felave'i	30	30	30	30	1.3,1.5,3 .5,3.7, 4.3,4.4, 5.1,5.6, 5.c, 6.b, 8.8,8.9, 10.4,10. 7,11.2,1 1.4, 11.7, 12.5,12. 7,13.2,1 4.4,15.8, 16.3,16. a,16.5,1 7.18	1.3.1, 1.5.1,3.5 .2,3.7.1, 4.3.,4.4., 5.1.1,5.6 .2, 5.c.1,6.b .1,8.8.2, 8.9.2,10. 4.1,10.b. 1,11.2.1, 11.4.1,1 1.7.2,12. 5.1,12.7. 1,13.2.1, 14.4.1,1 5.8.1,16. 3.1,16.a.		

							1,16.5.1, 17.18.2		
(2) Fakahoko 'a e Ngaahi Fakataha 'a e Komiti-si'i ki he Liliu Lea	Lahi 'o e Ngaahi Fakataha 'a e Komiti-si'i ki he Liliu Lea	40	40	40	40				
(3) Fokotu'utu'u 'a e lao 'o fakataha ki he sipinga fokotu'utu'u faka-Tonga	Lahi 'o e ngaahi lao kuo fokotu'utu'u	20	20	20	20				
(4) Fakapapau'i 'a e tataua faka-Tonga 'o e lao	Lahi 'o e ngaahi lao 'i he lea faka-Tonga kuo lava hono fakapapau'i	20	20	20	20				
Taumu'a 2.1.4 – Pulusi 'i he taimi lelei 'a e ngaahi me'a ngaue fakalao									
(1) Pulusi 'o e Ngaahi Lao, lao fakalahi mo e ngaahi me'a ngaue fakalao felave'i kotoa 'i he Kasete 'a e Pule'anga Tonga felave'i	Lahi 'o e ngaahi me'a ngaue fakalao kuo pulusi 'i he Kasete 'a e Pule'anga Tonga	25	25	25	25				
(2) Pulusi 'a e Ngaahi Lao, lao fakalahi mo e ngaahi me'a ngaue fakalao felave'i 'i he uepisaiti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale	Lahi 'o e ngaahi me'a ngaue fakalao kuo pulusi 'i he uepisaiti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale	25	25	25	25				

6.2.2 Konga Polokalama 2.2: Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'apule'anga & Ngaahi Talite

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaahi ngaue ki he Konga Polokalama ni. 2.2 (\$M)

Budget	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28
Fakakatoa 'o e Fakamole Fakahoko Ngaue (\$M)	0.14	.13	.13	.13
Kau 'Ofisa Ma'olunga	1	2	2	2
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga Vahenga I-L)	2	3	3	3
Kau Ngaue Kehe (Tu'unga Vahenga M-S)				
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Tu'u Ma'u	3	5	5	5
Kau Ngaue Lau'aho	1	2	2	2
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue	3	7	7	7

Fakatata 7: Konga-polokalama 2.2: Fakakatoa 'o e kau ngaue ki he Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'apule'anga & Ngaahi Talite 'o Tonga 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue

Ke fakahoko 'a e taumu'a ngaue ki ha tu'unga 'oku fokotu'u ki he ngaahi Va'a Ngaue/konga-polokalama 'o fakatatau ki he patiseti(\$M)

Ngaue (\$m)	FY 2025/26 (hokohoko)	FY 2025/26 Proj (fakalakalaka)	FY 2026/27 (hokohoko)	FY 2026/27 Proj (fakalakalaka)	FY 2027/28 (fakalakalaka)	FY 2027/28 Proj (fakalakalaka)
Kau Ngaue Tu'u Ma'u (10xx)	0.12	-	0.12	-	0.12	-
Kau Ngaue Lau 'Aho (11xx)	0.02	-	0.02	-	0.02	-
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	-	-	-	-	-	-
Tokangaeki na mo e Ngaahi Fakahoko Ngaue (13xx)	-	-	-	-	-	-
Fakatau 'o e Ngaahi Koloa mo e Ngaahi Ngaue (14xx)	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Mahu'inga mo e ngaahi pale (15xx)	-	-	-	-	-	-
**Ngaahi naunau (20xx)	-	-	-	-	-	-

Liliu 'i he Polokalama mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui

Liliu mei he Palani Ngaue & Patiseti Fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu lalahi	Fo'ou
---	--------------	------------	--------------	-------

Ko e konga polokalama 2.2, 'oku 'i ai 'a e taumu'a ngaue fakakatoa 'e 6, 'o fakaha ai 'a e tefito'i fatongia lalahi 'e tolu 'oku fakahoko 'e he Va'a Ngaue. Ko e tefito'i fatongia lalahi 'e tolu koeni ko e Fale'i Fakalao, Lao Fakavaha'apule'anga pea pehe foki ki he Ngaahi Talite (fokotu'u 'o fakatatau ki he Tu'utu'uni Kapineti 448 'o e 26 'o Me 2023. Na'e felotoi 'a e Potungaue ki Muli ke fokotu'u 'a e Va'a ke tokangaekina 'a e ngaahi Talite 'i he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale koe'uhi ko 'ene kau ngaue taukei. Ka kuo pau ke fengau'e'aki vaofi pea mo e Potungaue ki Muli.

Ngaahi 'uhinga ki he ngaahi liliu

'Oku fakahoko 'a e ngaahi liliu ko eni 'o fakataumu'a ki hono fakapapau'i 'a e ngaahi tefito'i ngaue 'a e Va'a pea mo fakakalakalasi 'i ha founa 'oku fakaha ai 'a e fakahoko fatongia 'a e Va'a mo fakafaingofua 'a e fakamatala 'i he founa fa'u ngaue ki he tohi palani mo e patiseti.

(Ngaahi) Va'a/Konga-polokalama 'oku ne tokangaekina

Ko e konga polokalama ko 'eni 'oku taki ai 'a e Fakahinohino Lao Ma'olunga (D/CEO).

Fatongia 'o e Fale'i Fakalao

'Oku nofo tafataha 'a e va'a ko 'eni ki he fale'i fakalao fakapolofesinale, tau'ataina mo lelei 'i ha ngaahi me'a fakalao kotoa pe ki he Pule'anga 'o 'Ene 'Afio, pea mo pou pou mo tauhi 'a e falala'anga 'o e pule 'a e lao 'i he Pule'anga. 'Oku ha eni 'i he Taumu'a Ngaue 2.2.1, 2.2.2 pea mo e 2.2.3.

'Oku fakahoko 'a e ngaue ko eni:

- (a) 'I hono fakahoko 'a e fale'i fakalao 'oku tau'ataina mo lelei.
- (b) Fakafofonga 'i he Ngaahi Komiti (makatu'unga 'i he lao pe ko e komiti 'a e Kapineta), Ngaahi Kulupu Ngaue (Task Forces) pe Kulupu Ngaue (Working Group). Ko e ni'ihia 'eni 'o e ngaahi Komiti 'oku kau atu ki ai 'a e Fakahinohino Lao Seniale pe koe Va'a, 'o kau ki heni 'a e :-

a. Ngaahi Komiti Fakalao

- Komiti Fakatau Mai 'o e Ngaahi Koloa Mahu'inga Lalahi 'a e Pule'anga
- Komiti ki hono sivi 'o e Uesia 'o e 'Atakai
- Ngaahi Komiti Pule'i 'o e Ngaahi Me'a Fakafokifa Fakafonua
- Mo'ui Lelei Fakae'atamai
- Kiliniki Hu'i Vai

b. Ngaahi Komiti Kapineta

- c. Fokotu'u 'a e Ngaahi Komiti 'a ia 'oku fiema'u ki ai ke fakahoko 'a e ngaue 'i ha tefito'i taumu'a ki ha tefito'i vaha'ataimi
- d. Kau atu ki he ngaahi fakataha fakalotofonua 'oku fakahoko 'e he ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga pe ko e ngaahi Memipa Felave'i 'a e Pule'anga.

Fale'i Fakalao Fakavaha'apule'anga

Ko e mafai Fale'i Fakalao Fakavaha'apule'anga 'o e 'Ofisi ma'ae Pule'anga ko e 'elia lao taukei mo mahu'inga 'i hono huluhulu 'e he ngaue 'i he ngaahi va fakavaha'apule'anga pea mo hono fakalakalaka atu mo malu'i 'o e ngaahi taumu'a fakalotofonua 'a Tonga. 'Oku fakahoko 'e he Va'a Lao Fakavaha'apule'anga 'a e fatongia mahu'inga ki hono fale 'i 'a e pule'anga fekau'aki mo e ngaahi fatongia fakalao 'a Tonga 'o fakatatau ki he lao fakavaha'apule'anga, ko hono alealea'i 'o e ngaahi talite pe ko ha toe tohi ngaue fakavaha'apule'anga 'o fakatatau ki he kole 'a e Pule'anga. Koe ngaahi tefito'i fatongia koeni 'oku ha ia 'i he Taumu'a Ngaue 2.2.4 pea mo e 2.2.5.

Ngaahi Talite

Ko e tefito'i fatongia hono tolu ko e Va'a ki hono tokangaekina 'o e ngaahi talite 'o fakatatau ki he fakamatala 'oku ha 'i he peesi kimu'a pea 'oku toe ha ia 'i he taumu'a ngaue 2.2.6

Ngaahi Taumu'a Ngaue

Taumu'a 2.2.1: Tuku atu ha fale'i fakalao 'oku to e lelei ange mo tau'ataina. Fakapapau'i 'oku felave'i 'a e fatongia ngaue 'a e 'Ofisi mo e TSDF II 'o e Pule'anga pea mo e ngaahi taumu'a,						SDG/TSDF		Patiseti	
Ngaue :	KPIs	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	NTAKET I #	ME'AFUA #	Ngaue lolotonga	Ngaahi Tokoni

		(ma'u'a nga)							
(1)Fakahoko atu ha ngaahi fale'i fakalao makatu'unga 'i he kole 'a e Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga ki he ngaahi pole kehekehe mo e ngaahi tafa'aki lao.	(1) Peseti 'o e Fale'i Fakalao kuo tuku atu. (2) Peseti 'o e ngaahi fakataha kuo fakahoko pe ko e ngaahi fetohi'aki mo e Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga felave'i mo e ngaahi palopalema 'o e fale'i fakalao	85%	85%	85%	85%	16.1, 16.2,16. 3, 16.5,16. a	16.1.1,16. 3.2, 16.2.3,16. 5.1, 16.a.1		
(2)Fa'u mo sivisivi'i 'o e ngaahi aleapau mo e ngaahi tohi ngaue fakalao.	(2) Peseti 'o e ngaahi tohi ngaue fakalao kuo sivisivi'i.	85%	85%	85%	85%				
(3) Tuku atu o e tohi fale'l faka'ata fakalao ki ha ngaahi aleapau pe ko ha tohi ngaue fakalao pe tu'utu'uni	(1) Peseti 'o e tuku atu o e tohi fale'l faka'ata fakalao ki ha ngaahi aleapau pe ko ha tohi ngaue fakalao pe tu'utu'uni	85%	85%	85%	85%	16.1, 16.2,16. 3, 16.5,16. a	16.1.1,16. 3.2, 16.2.3,16. 5.1, 16.a.1		
(4) Fakahoko ha ngaahi ako ngaue ki he fakalakalaka 'o e tu'unga ngaue 'l he fale'l fakalao moe fekumi fakalao	(1) Peseti 'o e ngaahi ako ngaue ki he fakalakalaka 'o e tu'unga ngaue 'l he fale'l fakalao moe fekumi fakalao kuo fakahoko	4	4	4	4	16.1, 16.2,16. 3, 16.5,16. a	16.1.1,16. 3.2, 16.2.3,16. 5.1, 16.a.1		
(5) Fakahoko 'o ha ngaahi ngaue tokoni fakakolo ke tu'uaki atu 'a e ngaahi lao 'i ha fa'ahinga tafa'aki fakalao 'i he uike lao.	(1) Peseti 'o e ngaahi ngaue tokoni fakakolo ke tu'uaki atu 'a e ngaahi lao 'i ha fa'ahinga tafa'aki fakalao 'i he uike lao, kuo fakahoko.	(1) 85% (2) 85% (3) 1	(1) 85% (2) 85% (3) 1	(1) 85% (2) 85% (3) 1	(1) 85% (2) 85% (3) 1	16.1, 16.2,16. 3, 16.5,16. a	16.1.1,16. 3.2, 16.2.3,16. 5.1, 16.a.1		
Taumu'a 2.2.2: Taki lelei ange ma'ae ngaahi fakafongga lao 'i he ngaahi Komiti pe Kulupu Ngaue Fakapapau'i 'a e fakahoko 'o e ngaahi mafai pe 'oku faipau ki he ngaahi lao 'o Tonga pea 'oku faipau ki he ngaahi founa fakalao									
(1) Kau atu, fakahoko ngaue pea mo tuku atu 'o ha fale'i fakalao 'i ha komiti 'oku fokotu'u 'e he lao, kulupu	(1) Peseti 'o e komiti kuo kau atu kiai (2) Peseti 'o e ngaahi ngaue fakalao na'e fakahoko (3) Peseti 'o e lipooti 'oku teuteu'i (4) Lahi 'o e ngaahi ngaue kuo fakahoko	85%	85%	85%	85%	16.1, 16.2,16. 3, 16.5,16. a	16.1.1,16. 3.2, 16.2.3,16. 5.1, 16.a.1		

ngaue (taskforce), pe kulupu ngaue (working groups) ke fakapapau'i 'oku muimuiipau 'a e fakahoko fatongia 'o fakatatau ki he lao, 'i ha tu'utu'uni 'a e 'Ateni Seniale pe koe Fakahinohino Lao Pule									
(4) Fakafofonga'i 'o e Pule'anga pe ko e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 'i ha ngaahi fakataha fakalotofofua, ako ngaue pe ko ha kulupungaue	(1) Peseti 'o e komiti kuo kau atu kiai (2) Peseti 'o e ngaahi ngaue fakalao na'e fakahoko (3) Peseti 'o e lipooti 'oku teuteu'i (4) Lahi 'o e ngaahi ngaue kuo fakahoko	85%	85%	85%	85%				
Taumu'a 2.2.3: Fakalelei'i 'o e ngaahi alea fakakomesiale 'a e Pule'anga. Fakahoko 'a e ngaahi fale'i fakalao ki he Pule'anga felave'i mo e ngaahi alea fakakomesiale.									
(1) Fakahoko ha fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi me'a felave'i mo e pisinisi 'o e pule'anga	Peseti 'o e fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi me'a felave'i mo e pisinisi 'o e pule'anga kuo fakahoko	85%	85%	85%	85%				
(2) Fakahoko fatongia ko e loea fakafofonga pea mo tuku atu ha fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi totonu mo e fatongia 'o e pule kautaha	Peseti 'o e fakahoko fatongia ko e loea fakafofonga pea mo tuku atu ha fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi totonu mo e fatongia 'o e pule kautaha	85%	85%	85%	85%				
(3) Fakahoko ha fale'i fakalao fekau'aki mo e ngaahi me'a fakapangike 'a e Pule'anga	Peseti 'o e fale'i fakalao fekau'aki mo e ngaahi me'a fakapangike 'a e Pule'anga kuo fakahoko	85%	85%	85%	85%				
(4) Fakahoko 'o ha fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi fakatau lalahi 'a e	Peseti 'o e fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi fakatau lalahi 'a e Pule'anga kuo fakahoko	85%	85%	85%	85%				

Pule'anga pea mo pou'ou'i 'a e Fakahinohino Lao Seniale 'i he Komiti ki he Ngaahi Fakatau Lalahi 'a e Pule'anga.									
(5) Tukuatu 'o ha fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi aleapau pe alea fakakomesiale fakava'apule'anga	Peseti 'o e fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi aleapau pe alea fakakomesiale fakava'apule'anga	85%	85%	85%	85%				
(6) Fakahoko ha fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi alea fakakomesiale pea moe 'u Fonua pe Kautaha Tokoni	Peseti 'o e fale'i fakalao felave'i moe ngaahi alea fakakomesiale pea moe 'u Fonua pe Kautaha Tokoni	85%	85%	85%	85%				
(7) Fakataha mo Alealea mo e kau loea fakafofonga 'o ha taha 'oku 'i ai ha'ane alea fakakomesiale pea mo e Pule'anga	Peseti 'o e fale'i mo e Alealea mo e kau loea fakafofonga 'o ha taha 'oku 'i ai ha'ane alea fakakomesiale pea mo e Pule'anga	85%	85%	85%	85%				
Taumu'a 2.2.4: : Taki lelei ma'ae Fale'i Fakalao Fakavaha'apule'anga Ke tuku atu 'a e ngaahi fale'i fakalao ki he Pule'anga felave'i mo e ngaahi me'a fakatu'apule'anga ke tokoni ki hono fakahoko 'o e Kupu 31A 'a ia 'oku felave'i mo e Kupu 39 'o e Konisitutone 'o Tonga.									
(1) Fakahoko ha fale'i fakalao felave'i mo e lao fakavaha'apule'anga	Peseti 'o e fale'i fakalao felave'i mo e lao fakavaha'apule'anga kuo fakahoko	85%	85%	85%	85%				
(2) Fakahoko ha fale'i fakalao ki he Pule'anga felave'i mo e ngaahi fatongia 'a Tonga 'o fakatatau ki he lao fakavaha'apule'anga	Peseti 'o e fale'i fakalao ki he Pule'anga felave'i mo e ngaahi fatongia 'a Tonga 'o fakatatau ki he lao fakavaha'apule'anga kuo fakahoko	85%	85%	85%	85%				
(3) Kau atu, fakahoko fatongia pea mo	Peseti 'o e fale'i pe fakahoko fatongia 'i ha ngaahi alealea	85%	85%	85%	85%				

fakafofonga'i 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale pe ko e Pule'anga 'o Tonga 'i ha ngaahi alealea fakataautaha pe fakavaha'apule'a nga. ,	fakataautaha pe fakavaha'apule'anga								
(4) fakahoko fatongia pea mo fakafofonga'i 'a e Pule'anga 'o Tonga 'i ha ngaahi fakamaau'anga fakavaha'apule'a nga	Peseti 'o e fale'i felave'i moe tukuange	85%	85%	85%	85%				
(5) Fa'u, sivisivi'i, alea'i mo vakai'i 'o e ngaahi tohi lao fakavaha'apule'a nga 'oku 'amanaki ke fakamo'oni kiai 'a e Pule'anga 'i ha tuku atu 'o ha setifikeiti 'o e faka'ata.	Peseti 'o e fale'i faka'ata	85%	85%	85%	85%				
(6) Sekelitali ki he Komiti ki he Ngaahi Ngata- ngata'anga ki he Tahi	Peseti 'o e fakataha mo e fakahoko fatongia ko e Sekelitali ki he Komiti ki he Ngaahi Ngatangata'anga ki he Tahi	85%	85%	85%	85%				
(4) Fakafofonga fetu'utaki ma'ae 'Ofisi 'o e Ngaahi Pule'anga Fakatahataha ki he Konivesio fakafepaki'i 'o e Fa'u'fa'u Hia Fakavaha'apule' anga moe Konivesio 'o e Ngaahi Pule'anga Fakatahataha ki hono Tau'i e Faihala	Peseti 'o e ngaahi ngaue 'oku fakahoko ma'ae UNTOC moe UNCAC	85%	85%	85%	85%				

Taumu'a 2.2.5 Fakafofonga Lao Takimu'a 'i he ngaahi fakataha pe ngaahi fetu'utaki fakavaha'apule'anga 'a e Pule'anga 'o Tonga Fakapapau'i 'oku fenapasi lelei 'a e ngaahi fengaue'aki fakavaha'apule'anga mo e fakalakalaka atu 'o e ngaahi taumu'a 'o Tonga pea mo e lao fakavaha'apule'anga									
(1) Tataki fakafofonga lao ki he fakafofonga 'o Tonga ki he ngaahi Fakataha Fakavaha'apule'anga	(1) Peseti 'o e ngaahi fakataha fakavaha'apule'anga kuo kau atu ki ai 'i muli (2) Peseti 'o e ngaahi fakataha fakavaha'apule'anga kuo kau atu ki ai 'i Tonga (3) Peseti 'o e ngaahi fakataha fakavaha'apule'anga kuo kau atu ki ai 'o ngaue'aki e tekinolosia fakaonopooni (4) Peseti 'o e Ngaahi Ngaue Fakalao kuo fakahoko	(1) 85% (2) 85% (3) 85% (4) 85%	(1) 85% (2) 85% (3) 85% (4) 85%	(1) 85% (2) 85% (3) 85% (4) 85%	(1) 85% (2) 85% (3) 85% (4) 85%				
(2) Fakafofonga'l 'a e pule'anga 'l ha ngaahi komiti fakalao fakavaha'apule'a nga	Peseti 'o e fakahoko fatongia ko e fakafofonga pule'anga 'l ha ngaahi komiti fakalao fakavaha'apule'anga	85%	85%	85%	85%				
(3) Fa'u mo/pe vakai'i 'a e ngaahi tohi ngaue mo e ngaahi fokotu'u 'a e Fakafofonga 'o Tonga ke fakapapau'i 'oku faipau ki he lao fakavaha'apule'a nga mo e lelei 'a Tonga	(1) Peseti 'o e ngaahi tohi ngaue mo e ngaahi fokotu'u - kuo fa'u pea vakai'i	85%	85%	85%	85%				
(4)) Fa'u mo/pe vakai'i 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue fakalao (soft laws)	(1) Peseti 'o e ngaahi fakamatala fakapolitikale kuo fa'u pe sivilivivi'i	85%	85%	85%	85%				
(5) Fakatupulaki mo tauhi 'a e ngaahi lipooti fefolau'aki fakatu'apule'ang a mo e ngaahi ma'u'anga tokoni ke	(1) Fakahoko fakamahina	85%	85%	85%	85%				

faka'aonga'i he kau fakafongalo 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale moe kau fakafongalo 'a e Pule'anga									
(6) Fakataha pea mo ngaye fakataha mo e ngaahi kulupu fakafeitu'u pe fakavaha'apule'a nga, ngaahi kautaha pe komiti 'o fakatatau ki ha tu'utu'uni 'a e Pule'anga.	(1) Peseti 'o e ngaahi fakataha	85%	85%	85%	85%				
Taumu'a 2.2.6: Va'a tokangaekina 'o e Ngaahi Talite • Ke fakahoko 'a e tu'utu'uni ngaue 'a e Kapineta fika 448 'o e 26 'o Me 2023 felave'i mo e Talite, ko e konga 'o e ngaahi lao 'o Tonga.									
(1) Fa'u, Pule'i mo Tauhi 'a e Tanaki'anga Tefito 'o e Ngaahi Talite 'o Tonga	(1) Fokotu'u ke kakato 'a e tatau 'i he 'initaneta (online) 'a e Tanaki'anga Tefito 'o e Ngaahi Talite 'o Tonga (2) Pulusi fakata'u 'a e Tanaki'anga Tefito 'o e Ngaahi Talite 'o Tonga (3) Pulusi fakata'u 'a e ngaahi Talite 'o Tonga (4) Tufaki 'o e ngaahi fakamatala ki he ngaahi Talite ki he ngaahi MDA pe MDA felave'i	(1) 85% (2) 0 (3) 0 (4) 0	(1) 0 (2) 85% (3) 85% (4) 0	(1) 85% (2) 85% (3) 85% (4) 85%	(1) 85% (2) 85% (3) 85% (4) 85%				
(2) Fokotu'u mo tuku atu 'a e fale'i fakalao ki he fakahinohino Mo e ngaue'aki 'o e ngaahi Talite, ngaahi tu'utu'uni ngaue ki hono fekau'aki mo e aofangatuku 'o e ngaahi aleapau 'o kau ai 'a e ngaahi tohi fakalao ki hono tali/kau atu, ngaahi mafai kakato	(1) Peseti 'o e fale'i fakalao felave'i mo e ngaahi tokoni fakalao ki he ngaahi talite 'o Tonga.	85%	85%	85%	85%				
(3) Pulusi, fakatonulea mo tufaki 'a e	(1) Peseti 'o e ngaahi fakatonulea pea mo hono tufaki 'o e	85%	85%	85%	85%				

ngaahi fakamatala felave'i mo e ngaahi talite ki he Pule'anga pea ki he kakai fakalukufua	ngaahi fakamatala fekau'aki mo e talite								
(4) Fale'i mo tali ha ngaahi fehu'i mei he Pule'anga felave'i mo e ngaahi fatongia 'oku tuku mai 'i he talite	(1) Peseti 'o e fale'i fakalao	85%	85%	85%	85%				
(5) Tokoni'i 'a e Pule'anga 'i hono fa'u mo teuteu'i 'o e ngaahi lipooti 'oku fiema'u 'o fakatatau ki he ngaahi fatongia faka fo'i Talite.	(1) Peseti 'o e Pule'anga 'i hono fa'u mo teuteu'i 'o e ngaahi lipooti 'oku fiema'u 'o fakatatau ki he ngaahi fatongia faka fo'i Talite.	85%	85%	85%	85%				
(6) Kau atu mo fakahoko fatongia 'i he ngaahi Komiti, Kulupu Ngaue kuo fokotu'u 'e he pule'anga 'o kau ki ai 'a e Kulupu Ngaue UPR, Komiti Fakafonua kihe Fakahoko Fefakatau'aki, UNCAC	(1) Peseti 'o e fakahoko fatongia 'i he ngaahi Komiti, Kulupu Ngaue kuo fokotu'u 'e he pule'anga 'o kau ki ai 'a e Kulupu Ngaue UPR, Komiti Fakafonua kihe Fakahoko Fefakatau'aki Committee, UNCAC	85%	85%	85%	85%				
(7) Fetu'utaki mo e ngaahi tauhi'anga talite felave'i mo ha ngaahi fakamatala felave'i mo e talite	(1) Peseti 'o e Fetu'utaki mo e ngaahi tauhi'anga talite felave'i mo ha ngaahi fakamatala felave'i mo e talite	85%	85%	85%	85%				

6.2.3 Konga Polokalama 2.3: Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'i hono vahevahe ki he Fakafa'ahinga 'o e Ngaue Konga Polokalama 2.3 (\$M)

Patiseti	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28
----------	---------	---------	---------	---------

Fakakatoa 'o e Fakamole Fakahoko	0.19	0.16	0.16	0.16
Ngaue Konga-Polokalama (\$M)	2	2	2	2
'Ofisa ma'olunga (Tu'unga Vahenga E-H)	2	3	3	3
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga Vahenga I-L)	1	1	1	1
Kau Ngaue Kehe (Tu'unga Vahenga M-S)	5	6	6	6
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Tu'u Ma'u	1	1	1	1
Kau Ngaue Lau 'Aho	6	7	7	7

Fakatata 8: Konga-polokalama 2.3: Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Va'a Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili 'i hono vahevahe fakafa'ahinga 'o e ngaue

Ke fakahoko 'a e ngaahi taumu'a ngaue ki he ngaahi tu'unga 'oku fokotu'u ki he va'a/konga polokalama taki taha ki he patiseti fakalukufua (\$M)

Ngaue (\$m)	FY 2025/26 (hokohoko)	FY 2025/26 Proj (fakalakalaka)	FY 2026/27 (hokohoko)	FY 2026/27 Proj (fakalakalaka)	FY 2027/28 (fakalakalaka)	FY 2027/28 Proj (fakalakalaka)
Kau Ngaue Tu'u Ma'u (10xx)	0.16	-	0.18	-	0.18	-
Kau Ngaue Lau 'Aho (11xx)	0.01	-	0.01	-	0.01	-
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Tokangaekin a mo e Ngaahi Fakahoko Ngaue (13xx)	-	-	-	-	-	-
Fakatau 'o e Ngaahi Koloa mo e Ngaahi Ngaue (14xx)	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Mahu'inga mo e ngaahi pale (15xx)	-	-	-	-	-	-
**Ngaahi naunau (20xx)	.	-		-		-

Liliu 'i he Polokalama mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui

Liliu mei he Palani Ngaue & Patiseti fakamuimui	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu lahi	Fo'ou
---	--------------	------------	------------	-------

Ngaahi 'uhinga ki he ngaahi liliu

- Hokohoko atu

(Ngaahi) Va'a/Konga polokalama 'oku ne Tokangaekina

Ko e konga-polokalama ko eni 'oku lolotonga taki 'e he Fakahinohino Lao Pule pea poupu ki ai 'a e Fakahinohino Lao Ma'olunga 'e 2, kau Tokoni Fakahinohino Lao 'e 2 mo e 'Ofisa Tokoni Fakahoko Ngaue. 'Oku tokangaekina 'e he va'a ko eni 'a e ngaahi ngaue ko eni –

- Fakafofonga'i 'a e Kalauni 'i he kotoa 'o e ngaahi hopo sivile, kekekele pea kapau 'e fiema'u, mo e hopo ki he famili.
- Fakahoko 'o e ngaahi fatongia 'ofisa fakalao ki he Fakamaau'anga.
- Fakahoko 'o e ngaahi fatongia 'i ha founa tau'atina mo 'ata ki tu'a.

Ngaahi Taumu'a

Taumu'a 2.3.1: Fakafofonga'i 'a e Kalauni 'i he kotoa 'o e ngaahi hopo sivile, kekekele pea kapau 'e fiema'u, mo e hopo ki he famili mo e Fakamaau'anga Fakapotungaue						SDG/TSDf		Patisetis	
Ngaue:	KPIs	2024/25 (ma'u'ang a fakamatal a)	2025/26	2026/27	2027/28	NGAAHI TAKETI#	NGAAHI ME'AFUA#	Ngaue Hokohok o	Fakalakala ka
SIVILE (1) Fakafofonga'i 'a e Kalauni 'i he kotoa 'o e ngaahi hopo sivile.	(1) Taimi lelei (2) Fakalelei ki he lelei 'o e Pule'anga (3) Tonu	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(2) Faipau ki he Ngaahi Tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Faka'apa'apa mo Fakahoko ha Tali 'i he Taimi Fe'unga	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(3) Fakahoko 'a e ngaahi fakataha mo e ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga pe kole 'a e ngaahi fakahinohino.	(1) Taimi lelei	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(4) Teuteu 'a e fakamatala nounou 'o e hopo ke tali 'e he Fakahinohino Lao Seniale.	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(5) Ngaahi ako fakakuata (ngaahi founa	(1) Taimi lelei (2) 'Aonga	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		

ngaue fakasivile)									
(6) Fa'u 'a e Fakamatala 'Eke/Fakamatala Taukapo pe ngaahi tohi ngaue pou pou kehe 'oku felave'i ke faile 'i he Fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Faka'apa'apa	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(7) Tauhi 'a e fakafetu'utaki mo e Fakamaau'anga mo e Kau Fakahinohino Lao mei he tafa'aki 'e taha ki he tu'unga 'o e hopo pe ha fa'ahinga me'a kuo tu'utu'uni 'e he Fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(8) Fekumi Fakalao pea teuteu ki he ngaahi hopo, ui, ngaahi fokotu'u fakalao mo e ngaahi tohi tangi 'i he Fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(9) Lipooti fakafoki ki he Ngaahi Potungaue fekau'aki	(1) Taimi lelei (2) Tonu	85%	85%	85%	85%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
KELEKELE (10) Fakafofonga'i 'a e Minisita 'i he ngaahi hopo kelekele	(1) Taimi lelei (2) Fakalelei ki he lelei 'o e Pule'anga (3) Tonu	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		

(11) Fakahoko mo faipau ki he kotoa 'o e ngaahi tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga mo e ngaahi tu'utu'uni felave'i mo e ngaahi faka'ilo kekekele kuo fakahoko ki he Minisita Fonua	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%	16.1, 16.2,16.3, 16.5,16.a	16.1.1,16.3.2, 16.2.3,16.5.1, 16.a.1		
(12) Fokotu'u 'o e ngaahi fakataha mo e Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga pe kole 'a e ngaahi tu'utu'uni	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%				
(13) Teuteu'i 'o e ngaahi fakamatala nounou 'o e ngaahi hopo ke tali 'e he Fakahinohino Lao Pule	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%				
(14) Ngaahi ako ngaue fakakuata	(1) Taimi lelei (2) 'Aonga	80%	80%	80%	80%				
(15) Fa'u 'a e Fakamatala 'Eke/Fakamatala a Taukapo pe ngaahi tohi ngaue pou pou kehe 'oku felave'i ke faile 'i he Fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Faka'apa'apa	80%	80%	80%	80%				
(16) Tauhi 'a e fakafetu'utaki mo e Fakamaau'anga mo e Kau Fakahinohino Lao mei he tafa'aki 'e taha ki he tu'unga 'o e hopo pe ha fa'ahinga me'a kuo tu'utu'uni 'e he Fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%				
(17) Fekumi Fakalao pea teuteu ki he ngaahi hopo, ui, ngaahi fokotu'u fakalao mo e ngaahi tohi tangi 'i he Fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Tonu	80%	80%	80%	80%				

(18) Lipooti ki he Ngaahi Potungaue ki he ola 'o e ngaahi hopo	(1) Taimi lelei (2) Tonu	85%	85%	85%	85%				
FAMILI (19) Fakahoko 'o e ngaahi Tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga 'i he taimi totonu, 'o fekau'aki mo e ngaahi tu'utu'uni ke hoko ko e Tauhia Fakalao (GAL)	(1) Taimi lelei (2) Fakahoko ki he lelei 'o e Tamasi'i	80%	80%	80%	80%				
FAKAMA'AU'A NGA FAKAPOTUNG AUE (20) Fakafofonga'i 'a e AGO 'i he ngaahi me'a fekau'aki mo e fakamaau'anga fakapotungaue	(1) Taimi lelei (2) Fakalelei ki he lelei 'o e ma'u mafai fakalao	80%	80%	80%	80%				
(21) Teuteu'i 'o e ngaahi tohi ngaue ke fakahu ki he Fakamaau'anga Fakapotungaue mo e ngaahi tohi ngaue kehe kotoa 'oku felave'i	(1) Taimi lelei (2) Faka'apa'apa mo Fakahoko ha Tali 'i he Taimi Fe'unga	80%	80%	80%	80%				

6.3 Polokalama 3 - 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga

Ko e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaaki Hia 'a e Pule'anga 'oku ne pule'i 'a e 'Ofisi 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaki Hia 'a e Pule'anga. 'Oku tokangaekina 'e he Talekita 'o e Ngaahi Talatalaki Hia 'a e Pule'anga 'a e kotoa 'o e ngaahi hopo hia.

Ko e ngaahi fatongia 'a e DPP 'oku ha 'i 'olunga 'oku fakahoko ia 'aki 'a e poupuu 'o e ICT mo e Va'a Faile 'i hono fakapapau'i 'oku pule'i lelei 'a e ngaahi faile pea mo hono fakasi'isi'i 'o e ngaahi hopo kuo fuoloa 'a e ngaue ki ai 'i he ngaahi Fakamaau'anga 'a Tonga. 'Oku ngaue fakataha 'a e polokalama ko 'eni mo e Polisi Tonga mo e Ngaahi Fakamaau'anga (Fakamaau'anga Polisi, Fakamaau'anga Lahi, Fakamaau'anga Kelekele, Fakamaau'anga Tangi).

6.3.1 Konga Polokalama 3.1: Va'a Hopo Hia

Fakakatoa 'o e Kau Ngaue 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e Ngaue Konga-Polokalama 3.1 (\$M)

Patiseti	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28
Fakakatoa 'o e Fakamole Fakahoko Ngaue Konga - Polokalama (\$ M)	0.46	0.46	0.46	0.46
'Ofisa Ma'olunga (Tu'unga Vahenga D-H)	8	7	7	7
Kau Ngaue Polofesinale (Tu'unga Vahenga I-L)	3	6	6	6
Kau ngaue kehe (Tu'unga Vahenga M-S)	2	3	3	3
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue Tu'uma'u	13	16	16	16
Kau Ngaue Lau 'Aho	0	0	0	0
Fakakatoa 'o e Kau Ngaue	13	16	16	16

Fakatata 9: Konga-polokalama 3.1: Fakakatoa 'o e kau ngaue Va'a ki he Hopo Hia 'i hono vahevahe ki he fakafa'ahinga 'o e ngaue

Ke fakahoko 'a e ngaahi taumu'a ngaue ki he ngaahi tu'unga 'oku fokotu'u ki he va'a/konga polokalama taki taha ki he patiseti fakalukufua (\$M)

Ngaue (\$m)	FY 2025/26 (hokohoko)	FY 2025/26 Proj (fakalakalaka)	FY 2026/27 (hokohoko)	FY 2026/27 Proj (fakalakalaka)	FY 2027/28 (fakalakalaka)	FY 2027/28 Proj (fakalakalaka)
Kau Ngaue Tu 'uma'u (10xx)	0.51	-	0.51	-	0.51	-
Kau Ngaue Lau 'Aho (11xx)	-	-	-	-	-	-

Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	0.03	-	0.02	-	0.03	-
Tokangaekin a mo e Ngaahi Fakahoko Ngaue (13xx)	0.00	-	0.05	-	0.05	-
Fakatau 'o e Ngaahi Koloa mo e Ngaahi Ngaue (14xx)	0.05	-	0.05	-	0.05	-
Mahu'inga mo e ngaahi pale (15xx)	-	-	-	-	-	-
**Ngaahi naunau (20xx)	-	-	-	-	-	-

Liliu 'i he Polokalama mei he Palani Ngaue mo e Patiseti Fakamuimui

Liliu mei he Palani Ngaue & Patiseti fakamuimui	Hokoho ko atu	Liliu iiki	Liliu lahi	Fo'ou
---	---------------	------------	------------	-------

Ngaahi 'uhinga ki he ngaahi liliu

- Fokotu'u 'o ha ngaahi lakanga fo'ou ko e Tokoni Talatalaaki 'a e Kalauni 'e ua (2) mo ha Fai Lesisita.

(Ngaahi) Va'a/Konga-polokalama 'oku ne tokangaekina

Ko e Va'a Hopo Hia 'oku 'i he malumalu 'o e Talekita 'o e Ngaahi Talatalaki Hia 'a e Pule'anga. 'Oku 'i ai 'a e Talatalaaki 'a e Kalauni 'e toko hiva, 'a ia ko e holo 'aki eni 'a e hongofulu ma taha mei he ta'u fakapa'anga kimu'a. 'Oku 'i ai 'a e fiema'u ke fakahu mai ha kau Talatalaaki fo'ou ke toe fakatokolahi 'a e fika.

Ngaahi Taumu'a

Taumu'a 3.1.1: Ke fakahoko lelei ange 'a e ngaahi hopo talatalaaki Hia ma'ae Kalauni ('Ene 'Afio pea mo e Kakai fakalukufua)						SDG/TSDf		Patiseti	
Ngaue:	KPIs	2024/25 (ma'u'a nga fakamat ala)	2025/26	2026/27	2027/28	NGAAHI TAKETI #	NGAAHI ME'A FUA #	Hokoho ko atu	Fakalakala ka
(1) Teuteu'i 'o e ngaahi fakamatala nounou ki he ngaahi hopo hia mo 'oatu 'a e ngaahi	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		

Palani Ngaue & Patiseti 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale 2025/26-2027/28

fokotu'u 'oku taau mo ia									
(2) Vakai'i 'o e ngaahi launga mei he Va'a ki he Tu'unga Ngaue Fakapalofesin ale (PSU)	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(3) Ha 'i he Fakamaau'ang a	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(4) Fakahoko 'a e ngaahi hopo 'i he ngaahi mafai 'o e fakamaau'ang a ki he hia, mafai ma'olunga ange, Fakamaau'ang a Lahi mo e Fakamaau'ang a Tangi	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga (5) Ola lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(5) Fa'u, teuteu'i mo liliu lea 'o e ngaahi tohi ngaue fakamaau'ang a	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(6) Vakai'i 'o e ngaahi tu'utu'uni 'a e Kau Fakamaau 'o e Fakamaau'ang a Polisi pe Fakamaau'ang a Lahi ke tangi ki he Fakamaau'ang a Lahi (Ko e mafai hopo tangi) pe Fakamaau'ang a Tangi	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(7) Fakahoko 'o e ngaahi Fekumi Fakalao	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		

(8) Lipooti 'a e kotoa 'o e ngaahi hopo kuo kakato ki he Polisi	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(9) Fengaue'aki mo e Ngaahi Fakamaau'anga, Polisi mo e Ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(10) Lekooti 'o e ngaahi fakamatala ki he ngaahi faile hopo hia	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(11) Tufa 'o e ngaahi tohi ngaue faka-fakamaau'anga	(1) Taimi lelei (2) Tonu	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(12) Tauhi ke kakato 'a e ngaue fakamuimuitah a 'o e fakamatala ki he ngaahi hopo hia	(1) Taimi lelei (2) Tonu	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(13) Tauhi pe fakahoko 'a e ngaue fakamuimuitah a 'i he tohi mahina fakangaue	(1) Taimi lelei (2) Tonu	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(14) Ngaahi Ako ngaue ma'ae Kau Polisi	(1) Tonu (2) Faka'auliliki (3) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga (4) Ola lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
Taumu'a 3.1.2 Ke fakahoko lelei ange 'a e ngaahi fatongia 'i ha founa 'oku tau'ataina mo 'ata ki tu'a Poupou'i mo fakahoko 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e 'Ateni Seniale 'i hono fakahoko 'a e ngaahi mafai mo e fatongia fakalao 'i ha founa 'oku tau'ataina mo 'ata ki tu'a 'o fakatatau ki he Kupu 31A (2) 'o e Konisitutone.									
(1) Faipau ki he Ngaahi Tu'utu'uni 'a e Kau Talatalaaki	(1) Tonu (2) Faka'auliliki (3) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(2) Faipau ki he Ngaahi	(1) Tonu (2) Faka'auliliki (3) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		

Fakahinohino Fakalukufua 'a e DPP									
(3) Faipau ki he ngaahi fiema'u ki he taimi tufaki 'a e Fakamaau'ang a mo e Ngaahi Tu'utu'uni Ngaue	(1) Taimi lelei (2) Fakahoko lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(4) Femahino'aki mo e kau mamahi, ngaahi famili 'o e pekia, Kau 'Ofisa Fakatotolo, Ngaahi Kautaha Felave'i mo e Komisiona Polisi kimu'a pea fakahu atu 'e he Talatalaaki 'oku 'Ikai ha Fakamo'oni pe Nolle Prosequi)	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(5) Teuteu'i mo tufa 'a e Ngaahi Fokotu'u 'a e Talatalaaki ke Fakaha ai 'a e Tautea mo e Fakamatala ki he Kau Faka'iloa 'oku nau Fakafofonga'i pe Kinautolu 'i he lolotonga 'a e Hopo Hia	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(6)Tufa mo pulusi taimi lelei 'a e ngaahi tu'utu'uni fakamaau, ngaahi	(1) Taimi lelei (2) Tonu	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		

tu'utu'uni mo e ngaahi tu'utu'uni fakamaau'anga									
(7) Fakalelei'i 'a e ngaahi fiema'u fakalipooti ki he ngaahi Potungaue 'a e Pule'anga 'oku felave'i	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
Taumu'a 3:1.3: Fengaue'aki mo e ngaue fakataha lelei ange mo e ngaahi sino fakafeitu'u mo fakavaha'apule'anga mo hono fakakakato 'o e ngaahi fatongia fakafeitu'u mo fakavaha'apule'anga									
(1) Kau atu ki he Komiti Fakatahataha 'a e Ngaahi Kautaha Fakahoko Lao	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(2) Fakalahi 'a e fengaue'aki mo e Va'a ki he Ngaahi Hia Fa'ufa'u Mamafa mo e Ngaahi Hia Fakavaha'apul e'anga (SOCTCU)	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(3) Kau atu ki he kotoa 'o e ngaahi polokalama 'a e Fakatahataha'anga 'o e Kau 'Ofisa Lao 'o e Pasifiki (PILON)	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(4) Ngaue ki he Ngaahi Kole ki he Fetokoni'aki Fakalao mo e Fakafoki Fakapule'anga 'o e kau Faihia	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki (4) Fokotu'utu'u mo e Fa'unga	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		

(5) Kau 'i he ngaahi fokotu'utu'u fo'ou mo e ngaahi polokalama 'a e APG, FATF, ARIN-AP	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(6) Kau 'i he ngaahi fokotu'utu'u fo'ou mo e ngaahi polokalama 'o e ngaahi hia 'i he 'initaneti	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki	90%	90%	90%	90%				
(7) Kau 'i he ngaahi fokotu'utu'u fo'ou mo e gaahi polokalama 'a e IAP	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Faka'auliliki	90%	90%	90%	90%				
Taumu'a 3.1.4: Ngaahi tu'unga ngaue lelei ange mo e lelei fakalukufua 'o e kau ngaue									
(1) Fakafaingamal ie 'o e ngaahi naunau mo e me'angaue ma'ae kau ngaue	(1) Fe'unga lelei (2) Fokotu'u lelei (3) Fakahoko lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(2) Fokotu'u ha 'ataakai mo ha feitu'u ngaue 'oku fe'unga	(1) Fe'unga lelei (2) Fokotu'u lelei (3) Fakahoko lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(3) 'Atakai ngaue mo e ngaahi tu'unga 'oku malu	(1) Fe'unga lelei (2) Fokotu'u lelei	90%	90%	90%	90%				
(4) Poupou'i 'o e ngaahi fokotu'utu'u ki he mo'ui lelei mo e malolo	(1) Fe'unga lelei (2) Fokotu'u lelei (3) Fakahoko lelei	90%	90%	90%	90%				

lelei 'a e kau ngaue									
(5) Fakalelei 'a e molale 'o e 'ofisi 'aki 'a e ngaahi ngaue fakasosiale	(1) Fe'unga lelei (2) Fokotu'u lelei	90%	90%	90%	90%				
(6) Tu'unga vahenga lelei ange, ngaahi monu'ia, ngaahi totonu kehe mo e ngaahi monu'ia kehe ma'ae kau ngaue	(1) Fe'unga lelei (2) Fakahoko lelei	90%	90%	90%	90%				
(7) Fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e kau ngaue fe'unga ma'ae 'Ofisi	(1) Fe'unga lelei (2) Fokotu'u lelei (3) Fakahoko lelei	90%	90%	90%	90%				
Taumu'a 3.1.5: Fakalelei ange 'a e fakahoko ngaue ki he kakai fakalukufua									
(1) Fokotu'u ha 'ataakai fe'unga, malu mo lelei ki hono faka'eke'eke 'o e kau fakamo'oni	(1) Fe'unga lelei (2) Ola lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(2) Fakahoko ma'u pe 'a e tu'unga 'o e ngaahi hopo ki he ni'ihii mamahi, kau launga mo e famili 'o e pekia	(1) Taimi lelei (2) Tonu	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(3) Fengaue'aki mo e Senita Ma'ae Kakai Fefine mo e Fanau	(1) Taimi lelei (2) Tonu	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		

mo e Senita Fakafonua 'a Tonga ma'ae Kakai Fefine mo e Fanau 'i hono fiema'u									
(4) Fakafaingamal ie 'o ha me'alele ki he taimi 'oku fiema'u ia 'e he kau fakamo'oni	(1) Taimi lelei (2) Tonu (3) Ola lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		
(5) 'Elia 'oku fakafiemalie ki hono talitali pe fakataha mo e kakai 'o kau ki ai 'a e fakataha 'i he founga fakatekinolosia	(1) Fe'unga lelei (2) Ola lelei	90%	90%	90%	90%	16.3	16.3.2		

FAKALAHİ A: NGAĀHI POLE / 'ANALAIŠO 'O E NGAĀHI ME'A KE A'USIA

'Oku hā atu 'i lalo ni 'a e ngaahi pole na'e fakatokanga'i mo lipooti 'i he lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga 2023/24, 'o hokohoko atu ki he ta'u fakapa'anga lolotonga 2024/25 pea 'oku mau fakataumu'a ke ngaue'aki ha founa ki he ngaahi ngaue kuo palani 'oku hoko mai 'i he ngaahi founa ngaue 'a e Palani Ngāue.

Va'a Ngaue	Ngaahi Pole	Way forward - Hokohoko atu
101: 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale	Fakalahi 'ilo 'a e kakai ki he ngaahi mafai 'a e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale.	Fakalahi 'ilo 'a e kakai - Polokalama (Outreach) 'o e 'Ateni Seniale ki he Minisita 'o e Potungaue.
102: 'Ofisi 'o e Fakahinohino Lao Seniale	'Oku fakaha atu pe 'i he ngaahi va'a kotoa.	'Oku fakaha atu pe 'i he ngaahi va'a kotoa.
103: Va'a Fakahoko Ngaue	Ngaahi me'angaue fakahoko lelei mo e ngaahi naunau 'o e founa ngaue 'o e Pule'anga.	Fakapapau'i 'oku faingamalie 'a e ngaahi me'angaue tefito ki he fakahoko lelei 'a e 'ofisi pea 'oku 'i ai mo e ngaahi fatongia tefito 'i loto 'i he Va'a Fakahoko Ngaue koe'uhi 'oku 'ikai ke 'i ai ha 'ofisa (HR) mo/ pe Ako Ngaue pea ko e lahi 'o e ngaahi va'a ko e tokotaha ngaue pe 'e taha.
201: Va'a Fa'u Lao	Tokosi'i 'o e kau Ngaue	Fakalelei'i 'o e JD/ Fakatokolahi kau Ngaue
202: Va'a Fale'i Fakalao mo e Lao Fakavaha'apule'anga.	• Tokosi'i 'o e kau Ngaue • Tali ki he ngaahi tokoni mai 'o e Ngaahi Potungaue kehe.	• Fakalelei'i e taimi fengau'e'aki mo e MDAs. • Fakalelei'i 'o e JD/Fakatokolahi kau Ngaue.
203: Va'a Hopo Sivile, Kelekele mo e Famili	• Koe ngaahi tu'utu'uni mei he Potungaue 'o e Pule'anga (MDA's) • 'Ikai fengau'e'aki lelei pea moe MDAs pe koe	• Fakalelei'i e taimi fengau'e'aki mo e MDAs. • Fakalelei'i 'o e JD/Fakatokolahi kau Ngaue

	ta'ekakato pe ta'efakafiemalie ngaahi tu'utu'uni 'oku 'omi mei he MDAs. • Tokosi'i 'o e kau Ngaue	
301: Va'a Hopo Hia	• Tokolahi 'a e fakafisi 'o e kau ngaue Mau'olunga. • 'Ikai hā 'a e kau Faka'iloa 'i he Fakamaau'anga.	Fakalelei'i 'o e JD/Fakatokolahi kau Ngaue

FAKALAHİ B: NGAĀHI TOHI NGAUE 'OKU TOKONI KI HE MAFAI 'A E 'OFISI 'O E 'ATENI SENIALE

Koe ngaahi mafai, ngaahi fatongia mo e ngaahi ngafa fakalao 'a e 'Ateni Seniale 'oku fokotu'u 'i he ngaahi tefito'i lao ko 'eni:

Lao	
1. Lao 'o e Konisitutoe 'o Tonga; 2. Lao ki he Fakafepaki'i 'o e Ta'efaitotonu; 3. Lao ki he Malu'i 'o e Konisiuma; 4. Lao ki he Ngaahi Talasiti Ngaue'ofa; 5. Lao 'o e Fakamaau'anga Tangi; 6. Lao ki he Mataka; 7. Lao ki he Ngaahi Hia; 8. Lao ki he Ngaahi Hopo 'a e Kalauni; 9. Lao ki he 'Ofisi 'o e 'Ompatimeni; 10. Lao ki he Lau'ikovi; 11. Lao ki he Vete Mali; 12. Lao ki he Fili Fale Alea; 13. Lao ki he Fakafoki Fakapule'anga 'o e Kau Faihia; 14. Lao ki he Pule'i 'o e Toutai; 15. Lao ki he Fakamo'oni Muli; 16. Lao ki he Tauhia 'o e Fanau; 17. Lao ki he Kava Malohi Tapu; 18. Lao ki he Kakai Hu Mai;	19. Lao 'oku kau ki he Fakahoko 'a e Fanau Ta'emali ke Fanau'i Fakalao; 20. Lao ki he Kau Fakahinohino Lao; 21. Lao ki hono Pule'i 'a e Pa'anga 'a e Pule'anga; 22. Lao ki he Ngaahi Pisinisi 'a e Pule'anga; 23. Lao ki he Hu'ivai; 24. Lao 'o e Fakamaau'anga Lahi; 25. Lao Pule'i 'o e Tapaka; 26. Lao ki hono Fe'ave'aki Fakapulipuli 'o e Pa'anga Kākā mo e Ngaahi Koloa 'oku ma'u mei ha Hia ; 27. Laoki he Ngaue Fakafaito'o mo e Nifo; 28. Lao ki he Tauhi 'o e Fanau Ta'e Mali; 29. Lao ki he Fakamaau'anga Polisi; 30. Lao ki he Fakalelei 'Atamai; 31. Lao ki he Tokoni Fengauea'ki 'i he Ngaahi Hia Matea; 32. Lao ki he Kau Neesi; 33. Lao ki he Poate 'o e Sino'i Pa'anga Malolo mei he Ngaue; 34. Lao ki he Komisoni Lao 'o Tonga; 35. Lao ki hono Ta'ofi 'o e Tautoitoi mo e Fa'ufa'u Fai Hia Fakavaha'apule'anga; 36. Lao ki he Ngaahi Uafu; 37. Lao ki he Malu'i 'o e Famili.
Ngaahi Tu'utu'uni Ngaue Fakafonua	
1. Fa'unga Palani Fakalakalaka 'a Tonga II 2. Ngaahi Tefito'i Kaveinga Ngaue 'a e Pule'anga	